

משנת השבוע

חג השבועות תשפ"ו
[שנה ט"ו - גליון ל"ד]

דברות קודש
שיעור הלכה
ניצוצי הדף
מאת ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א

דברות קודש
ליקוטי מגיד משנה
מצוה יומית
מאת ב"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

הילולא דצדיקא
א געדאנק פון פרשה
מאת ב"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

מרא"מ בספרי משנ"ה
מערכת המשנה
מאת ב"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

תוכן הענינים

דברות קודש
מכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה ג
מצוה יומית.....ד
ליקוטי מגיד משנה.....ו
דא"ח מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א.....י
שיעורי הלכה.....לא
ניצוצי הדף.....לז
מערכת המשנה.....מג
מראי מקומות ללימוד דף היומי.....מד
הילולא דצדיקיא.....מה
מגיד משנה לנוער.....נב

קול אונגוואר
דא"ח מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
605.477.4427

♦ נא לשמור על קדושת הגליון

לימוד מצוה יומית

ערב שבת:	ו' סיון
מצוה תקמ.	חמור שונאך רובץ
שבת קודש:	ז' סיון
מצוה תקמא.	הקם תקים עמו

פרשת נשא

יום ראשון:	ח' סיון
מצוה תקמב.	שמלת גבר על אשה
יום שני:	ט' סיון
מצוה תקמג.	שמלת אשה על גבר
יום שלישי:	י' סיון
מצוה תקמד.	מצות קן צפור
יום רביעי:	יא' סיון
מצוה תקמה.	מצות שילוח הקן
יום חמישי:	יב' סיון
מצוה תקמו.	ועשית מעקה לגגך

אונגוואר

יצא לאור ע"י

מכון משנה הלכות

1578 53rd St

Brooklyn, NY 11219

לשלוש תגובות והערות

בכל עניני הגליון בפאקס

718-851-2660

לקבל הקונטרס באי-מייל:

KHALUNGVAR@GMAIL.COM

דברות קודש

מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

חג השבועות שנת תשנ"ג

ובגמ' (סוכה נג.) לא ראינו שינה בעינינו כל שבעת הימים. ופריך, והרי האומר שבועה שלא אישן שלשה ימים, מלקין אותו וישן מיד. ומשני, כל אחד ישן על כתף חברו, שכל אחד נטה שכמו וכתפו לחברו, והי' אחדות גמורה ולכן לא הי' שינה. ולשעה קלה עשו תשובה תחתית ההר בלב אחד כאיש אחד, וע"י האחדות נמחל להם.

וקמ"ל דתשובה מהני מיד יותר מהמאחר ומשתרש בחטא ואח"כ עושה תשובה. וזה כוונת שהיו מכעיסים למקום, ולשעה קלה, כלומר תיכף ומיד עשו תשובה ונתקבלו.

והחטא עושה פירות, מלשון חטה אחת, ואז מעיינים בדינם ע"ד האשה בוררת חטים בחצר (סוכה שם). אבל המצוה מאחדת, וכשמה כן הוא, מצוה מלשון צוותא חדא, שהוא אחדות ובא לידי אחדות ע"י ענוה. ומכניע עצמו כעפר לכל תהי' תחתית ההר, ולא על ההר. וזה 'ויתצבו' מלשון צוותא חדא, ע"י שהיו תחתית ההר והי' אחדות גמור כאיש אחד ובלב אחד.

"בחודש השלישי לצאת בני"י מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני. ויסעו מרפידים ויבואו מדבר סיני" (שמות יט:א-ב). באמרי אמת איתא, במכילתא הקיש ביאתם למדבר סיני לנסיעתם מרפידים - מה נסיעתם מרפידים מכעיסין למקום, ובשעה קלה עשו תשובה ונתקבלו, אף ביאתם למדבר סיני היו מכעיסין למקום, ולשעה קלה עשו תשובה ונתקבלו.

והקשה האמרי אמת ז"ל, היכן מצינו שחטאו בסיני. ולולי שאיני כדאי, שהרי אמרו שלא עמדו משינתם בבוקר השכם, אלא ישנו ביום. ולזה אנחנו עומדים בלילות כל ליל שבועות. וזה כ'רפידים' שרפו ידיהם מתורה (מכילתא דרשב"י שמות יז:ח) אף שעדיין לא קיבלו, מ"מ חסר הזריזות שלא קמו, וזה כרפידים.

ואף שהי' באונס שינה, הרי אמרו אשריהם לראשונים שאפי' על אונס שינה עושין דין (תמיד כח.), שלא על אונס שינה על אחת כמה וכמה. ועיין רש"י, דשינה זו היא אונס, שאין אדם יכול לעמוד על עצמו שלא לישן משבאה לו שינה לעינו. ומיהו צריך לזרז שלא יבוא שינה לעינו.

מצוה יומית

מצוה תקמה. מצות שילוח הקן

י"א סיון תשפ"ו

כאיסור, שהרי מעולם לא התכוין לזכות לא באם ולא בבנים, והו"ל ככל עופות שבעולם שפורחים באויר. ואין לבני אדם חסרון כיס בהם ולא היזק ולא יסורין.

אלא אפילו הוא רוצה לזכות בבנים ולא באם, אכתי ליכא חסרון כלל, שהרי אינו רוצה באם. וע"כ דהיכא דאינו רוצה לא באם ולא בבנים ליכא מצוה בשילוח. ואדרבה, איכא משום צער בעלי חיים, ומשום השבתת קיום העולם, ד"פרו ורבו ומלאו את הארץ" (בראשית א:כב) גם על החיות ועופות נאמרה, וכולם אסור לסרסם.

והכ"נ אם משחיתם יש בו איסור, וכמ"ש הרמב"ם (מורה נבוכים ח"ג פרק מ"ח) טעם שלא להשחית ולהכרית המין. אבל המצוה נאמרה היכא דצריך לאם ורוצה גם בבנים, ואמרה תורה לא יטול אדם אם על בנים אפילו לטהר את המצורע, כלומר שהוא צריך לאם.

וכה"ג כשרוצה ליקח לחולין והוא צריך לשניהם, אמרה תורה "שלח תשלח את האם", וקס"ד דוקא בחולין, אבל לטהר את המצורע ידחה העשה של טהרת המצורע למצות שלח תשלח. קמ"ל דלא יטול.

ונמצא ראייה גדולה, דהיכא דאינו רוצה לזכות לא בה ולא בבנים, דליכא מצוה אלא אדרבה איסור של צער בעלי חיים, וגם ממעט בישוב העולם 'ומלאו את הארץ'.

אם יש ענין להדר אחת מצות שילוח הקן

הנה מרן החת"ס (שו"ת או"ח סי' ק') נשאל במי שפגע בקן צפור בשבת קודש, אי חייב לשלח. והשיב דאסור, דשמא אין מצוה רק בצריך לבנים, ואם אינו צריך לבנים, לא מיבעיא דאינו מחוייב לשלח האם, אלא אכזריות נמי עבוד, ורק לצורך האדם מותר לשלח את האם.

ובתשובת חוות יאיר (סי' ס"ז) כתב: נראה לי דחייב להיטפל ולקיים מצות ה', ולא יהא אלא ספק שראוי לחוש ולהחמיר בכל דבר.

דיוק במשנה

ובמ"ש נראה נמי להבין דברי המשנה (חולין קמב.) לא יטול אדם אם על בנים אפילו לטהר את המצורע. ומה אם מצוה קלה שהיא כאיסור אמרה תורה למען ייטב והארכת ימים, ק"ו על מצות חמורות שבתורה, ופרש"י שהיא כאיסור, שאין בה חסרון כיס אלא דבר מועט.

ויש לדייק שאין בה חסרון אלא דבר מועט, והלוא מי שאינו רוצה לזכות בבנים ולא באמה, אפילו דבר מועט אין כאן, ומה לשון חסרון כיס שייך כאן.

ראיה לדברי החת"ס

ומעתה לדידן בשילוח הקן, לא מיבעיא מי שאינו רוצה לזכות בבנים ולא באם, והוא בדרך או הולך בהרים וגבעות למצוא קן ולשלח את האם, ולא רוצה לא באם ולא בבנים. א"כ ליכא חסרון אפילו

טעם למהדרין לקיים מצות שילוח הקן

ומיהו י"ל לאותן שמהדרין בזה וכדעת החוות יאיר, הטעם דכיון שרוצין לקיים מצוה, ממילא נעשה כרוצה בבנים. או שבאמת אז רוצה הוא בבנים, וע"ד שאמרו (ביצה כה.) בהמה מסוכנת לא ישחוט אא"כ יש שהות ביום לאכול ממנה כזית צלי, ומוקי לה אפילו אכל כבר ואינו צריך לאכול.

בפסחים (מו:) פריך למ"ד לא אמרינן הואיל, אמאי ישחוט, א"ל משום הפסד ממונו. ופריך ומשום הפסד ממונו שרינן איסורא דאורייתא. אמר ליה אין, משום הפסד ממונו גמר בלבו לאכול כזית, ואי אפשר לכזית בשר בלא שחיטה ע"ש.

וידוע שיטת הרא"מ (סי' ד"ש) דאוכל נפש ה"ה למצות שהוא הנפש. וממילא י"ל דכיון דרוצה בקיום מצות ה', גמר בלבו ליקח הבנים, ושפיר מקיים המצוה. (שו"ת חיי"ב סי' רכ"ג)

לא מצינו שיהדרו אחר מצות שילוח הקן

ולכן י"ל דאולי מה"ט לא ראינו להדר אחר מצוה זו במקומותינו, כיון שלא בחרו בבנים. ובאמת שאפשר לקיים מצוה זו בשאר עופות טהורים, ולא דוקא יונה, וכמ"ש בגמרא (חולין קלח:).

עכ"פ העולה לדידן, כיון דיש לן דעת מרן החת"ס (שו"ת או"ח סי' ק') דהיכא דאינו רוצה לא באם ולא בבנים ליכא מצוה כלל, ואדרבה אם אינו מחויב נמצא מתאכזר שלא כדין.

ומצאתי ברבינו בחיי עה"ת (בסוף ביאורו על מצוה שילוח הקן) החכמים לא תיקנו ברכה במצוה זו, לפי שאינה מצוה מחויבת כמו שאר מצוות, ואינו חייב לחזור אחריה במכוון אלא כשיזדמן לו. וזהו לשון כי 'יקרא'. ועוד שאינו חייב בשילוח אלא כשהוא רוצה ליקח הבנים (שו"ת חס"ז סי' ק"ד).

ומי שילמוד במשנה הלכות
אי"ה אם יהי' לי זכות בעוה"ב
אשתדל להתפלל בעדו

מהקדמות שו"ת, אש"ה אה"י תשס"ז

ליקוטי מגיד משנה חג השבועות

פליאה בדברי הרמב"ם

במה שכתב (רבבות אפרים ח"ג סי' ק"א) וז"ל: עמדתי על טעות בסדר תפילות (סוף ספר אהבה) לכל השנה להרמב"ם ז"ל,^א שכתב שם: בחולו של מועד אומר ביום מקרא קודש הזה, ביום מועד חג השבועות הזה וכו', והוא טעות דליכא חול המועד בשבועות, וזה פלא.

יישוב בדברי הרמב"ם

נלפענ"ד דלפום ריהטא צדקו דבריו, וכדי שלא יהיו הדברים תמוהים מה שנראה דהרמב"ם בא להשמיענו דין דהאיך מזכירין ביעלה ויבוא, וכתב ובחזה"מ אומר 'ביום מקרא קודש הזה', ובמועד עצמו ביום מועד חג המצות הזה או ביום מועד חג השבועות הזה וכו', והאי ובמועד קאי אמועד ממש, ולא אחולו של מועד, אלא שבא לומר אופן ההזכרה ביעלה ויבוא, והתחיל מחול המועד וסיים במועד.

וראיה לדברינו דבסמוך שם בנוסח הברכות האמצעיות הביא 'אתה בחרתנו וכו' ותתן לנו וכו' לששון את יו"ט מקרא קודש הזה את יום חג המצות הזה וכו', עד זכר ליציאת מצרים, אלקינו וכו' יעלה ויבוא כו' והשיאנו, ולא זכר כלום האיך שיזכיר ביעלה ויבוא. והטעם. שסמך עצמו בזה מה שכתב כבר לעיל. ולכן כיון שהיה צריך ללמדנו עיקר דין יעלה ויבוא במועד, מזכיר שם ולא כפל עוד זה. לפ"ז מבואר דלכן הזכיר לעיל גם שבועות, אבל אינו קאי על חול המועד אלא על המועד עצמו.

י"א שבכתב יד ליתא

שוב ראיתי בהשלמה על משנה תורה באחרית דבר נוסח התפילה מכת"י שהביא (דף 152 טור א') שכבר הרגיש בדפוס כתוב ובחולו של מועד, או ביום מועד חג שבועות הזה, וטעות הוא וכו' ובכ"י ליתא. משמע דהוא טעות הדפוס ע"ש. והוא כמו שס"ל למעכ"ת. ומיהו לפמ"ש יש לישב גירסת רבינו הרמב"ם ז"ל.^ב ועוד לאלקי מילין ומחמת הטרדות כעת אקצר, וכל טוב ממנו לא יבצר.

^א וזה לשון הרמב"ם: בראשי חדשים ובחולו של מועד מוסיף בברכת י"ז בערבית ושחרית ומנחה, ומברך אותה בנוסח זה: רצה ה' אלקינו וכו' עד עבודת ישראל עמך, אלקינו ואלקי אבותינו יעלה ויבוא וכו' ותחזינה עינינו וכו'. ובחולו של מועד אומר ביום מקרא קודש הזה, ביום מועד חג המצות הזה, או ביום מועד חג השבועות הזה, או ביום מועד חג הסוכות הזה.

^ב יש לציין דברי הרה"ק מווילענדיק ז"ע (שער התקשרות דרוש שביעי מאמר רביעי ד"ה והמכשלה): מצד הצדיק הלומד לא היה אירע לו שום מכשול בהתורה שלומד או שאומר, אך הצדיק רוצה לפעול טוב

התורה מתקיים רק כשלומדים בקול

בעריכת שפתים (אבות פ"ו מ"ה). רש"י פי' שאינו מגמגם בדברי תורה, אלא חותכן בלשון ומוציאן בפה, דאין דברי תורה מתקיימין אלא בהוצאת הפה, דכתיב (משלי ד:כב) "כי חיים הם למוצאיהם" - אל תקרי 'מוצאיהם' אלא 'מוציאיהם' בפה. והוא מגמרא (עירובין נד.) ברוריה אשכחיה לההוא תלמידא דהוה גריס בלחישא, בטשה ביה, פי' בעטה בו. אמרה ליה, לא כך כתיב (ש"ב כג:ה) "ערוכה בכל ושמורה", אם ערוכה ברמ"ח איברים שלך משתמרת, ואם לאו אינה משתמרת.

תנא, תלמיד אחד היה לרבי אליעזר שהיה שונה בלחש, לאחר ג' שנים שכח תלמודו. א"ל שמואל לרב יהודה, שיננא פתח פומיך, קרי פתח פומיך. תני כי היכי דתקיים ביך ותוריך חי, שנאמר "כי חיים הם למוצאיהם ולכל בשרו מרפא" וכו'.

חילוק בין ערוכה בכל לפתח פומיך

ונראה עוד שעריכת שפתים ופתח פומיך, הם שני ענינים, שפתח פומיך הוא שלא יהא עצול וילמוד בזריזות ובקול, אבל עריכת שפתים נראה שהוא כמו עריכת פת שהוא תיקון לפת שיצא מתוקן ומהודר וראוי לאפיה, ויצא פת מהודר לאכילה, כן הוא עריכת שפתים בלשון התורה, שיוציא האותיות והתיבות והמילים יפה ונאה ובשלימות, ולזה צריך עריכת שפתים, וכגון אותיות בומ"פ שנאמרים ע"י השפתים. ולא דוקא אותיות אלו, אלא כל האותיות, וכל הלשון שלומד בתורה יהיה לשון צח מזוקק ונקי.

שידוע שאנשים יש שהדיבור שלהם מובלע, ואין הסדר בין מילה למילה, וע"ד שאמרו אנשי ארץ ישראל היו מדייקי בלישנא. וצריך לזה תיקון ועריכת שפתים, וכמו שמי שרוצה ללמוד שפה אחרת מלמדין אותו היאך לנוד בשפתים ולהעריך, ועי"ז יוכל לדבר בלשון האחר בלי גמגום, וכ"ש בדברי תורה שהלומד צריך להרגיל השפתים ובכל תיבה ותיבה להוציא לאור כמוצא שלל רב, וזה מועיל מאד ללימוד התורה ולזוכרה ולהבינה.

בתורתו עבור ישראל, ויש נשמות שאינם יכולים להתתקן אם לא על פי טעות הצדיק, וזהו סימן שהצדיק לומד לשמה באמת כשאירע לו איזה טעות, ולבסוף יבוא על האמת, וזהו חסורי מחסרה והכי קתני. כי יש נשמות שפגמו מאד, ואינם יכולים להתתקן על פי התורה, רק ע"י 'חסורא מחסרה' שנחסר מתחילה, אז 'והכי קתני' יש להם תיקון. ולכן אסור להגיה בספרים, כי לכל טעות יש שורש, כיון שבא באותיות בהספר, ואפילו טעות דמוכה אסור למחוק, כי אם לכתוב מן הצד שזה טעות הדפוס. כמ"ש בשם הרמב"ן (עי' רמב"ן ב"ב קלד.): יד המגיה בספרים תקצץ. וזהו 'טעות עצי נשמה' (פיט הושענות אדם ובהמה), שע"י הטעותין של הצדיק יש תיקון אפילו לעצי נשמה, היינו אפילו אותם הנשמות שהם כעצים יבשים, נשמה שהם שוממים ונעים ונדים ח"ו, הכל יש להם תיקון ויתרה מטעות טעות לשון נטיעה, והכל ע"י הצדיק. ולכן צריך הצדיק האמת לומר כל הנוסחאות והגירסאות שכתוב בהספר.

הדבוק בתורת ה' דבוק בה'

ברוך הוא אלקינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים ונתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכנו (תפילת ובא לציון).¹ נראה לבאר טעם 'וחיי עולם נטע בתוכנו', כי הדבוק בתורת ה' דבוק בו יתברך, וכשם שהוא חי וקים, כן הדבוק בו, וכתוב (דברים ד:ד) "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום". ולכן מיד בשעת מתן תורה נעשו בני ישראל בני חורין, כמ"ש (עירובין נד.) 'חרות על הלוחות' - אל תיקרי 'חרות' אלא 'חירות'. ובתנא דבי אליהו (זוטא פ"ד, ועי' פדר"א מ"ז) וז"ל: ומה מחשבה היה בדעתו של הקב"ה, כך היה בדעתו של הקב"ה, שכל אומה ומלכות שיבואו ויקבלו את התורה יהיו חיים וקיימים לעד ולעולמי עולמים, שנאמר (שמות לב:טז) "והלוחות מעשה אלקים המה והמכתב מכתב אלקים הוא חרות על הלוחות" - אל תיקרי 'חרות' אלא 'חירות', שאין לך בן חורין אלא מי שאין מלאך המות שולט בו.

הקב"ה ישלם לעתיד על שלמדו תורה מתוך הדחק

מבואר דהדבוק בתורת ה' ודבוק בו יתברך חי וקים לעולם, וזהו 'וחיי עולם נטע בתוכנו' שהוא תורתו תורת אמת, והלומד התורה נעשית חלק מגופו.² וזה 'נטע בתוכנו'

¹ איתא באבודרהם טעם לאמירת פסוקים אלו: ואומר 'ברוך אלקינו שבראנו לכבודו' על שם (ישעי' מג:ז) "ולכבודי בראתיו", פירוש לשבח, וזה כבודו. והבדילנו מן התועים' על שם (ויקרא מג:כו) "ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי", וכתוב (ישעי' כט:כד) "וידעו תועי רוח בינה". ונתן לנו תורת אמת, ע"ש (תהלים קיט:קמב) "ותורתך אמת". 'וחיי עולם נטע בתוכנו' ע"ש "עץ חיים למחזיקים בה" (משלי ג:ח), ולכך הזכיר לשון נטיעה.

ואיתא בספר דרך צדיקים (אות ע"ג) דעת המקובלים שצריך האדם למסור נפשו על קדושת השי"ת, כשאומר ברוך אלקינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים וכו', שהוא שבח עצום ונורא עד מאד.

² נביא כאן את דבריו הקדושים של ה"ח (או"ח סי' מ"ז): ונראה דכוונתו יתברך מעולם היתה שנהיה עוסקים בתורה כדי שתתעצם נשמותינו בעצמות ורוחניות וקדושת מקור מוצא התורה. ולכן נתן הקב"ה תורת אמת לישראל במתנה שלא תשתכח מאתנו, כדי שתתדבק נשמותינו וגופינו ברמ"ח איברים ושס"ה גידין ברמ"ח מצוות עשה ושס"ה לא תעשה שבתורה. ואם היו עוסקים בתורה על הכוונה הזאת, היו המה מרכבה והיכל לשכינתו, יתברך שהיתה השכינה ממש בקרבם, כי "היכל ה' המה" (ירמי' ז:ד), ובקרבם ממש היתה השכינה קובעת דירתה, והארץ כולה היתה מאירה מכבודו, וזוהי קישור לפמליא של מעלה עם פמליא של מטה, והיה המשכן אחד.

אבל עתה שעברו חוק זה שלא עסקו בתורה כי אם לצורך הדברים הגשמיים להנאתם, לידע הדינים לצורך משא ומתן, גם להתגאות להראות חכמתם, ולא נתכוונו להתעצם ולהתדבק בקדושת ורוחניות התורה ולהמשיך השכינה למטה בארץ כדי שתעלה נשמתם למדרגה גדולה אחרי מיתתם, הנה בזה עשו פירוד שנסתלקה השכינה מן הארץ ועלתה לה למעלה, והארץ נשארה בגשמיותה בלי קדושה, וזה היה גורם חורבנה ואבידתה. והוא אמרו "מי האיש החכם וגו'" על מה אבדה הארץ וגו' ויאמר ה' על עזבם את תורתי אשר נתתי לפניהם וגו'" (שם ט"א-יב). ואמר 'תורת' - תורת אמת אשר נתתי במתנה, שלא יהיו למדין ושוכחין.

וכתב המגיד הקדוש מטריסק ז"ע (מגן אברהם פ' במדבר מאמר ראשון): אך עיקר קבלת התורה צריך להיות באופן זה שיקבל האדם האור הרוחניות שבתורה הקדושה, ושיטעם וירגיש העריבות נעימות ידידות של התורה הקדושה, שעל שם כוונה זו סופרין ספירת העומר מפסח עד עצרת שהיא הכנה

ממש. האמנם כיון שחטאו חזר מלאך המות עליהם, שנאמר (תהלים פב:ו) "אני אמרתי אלקים אתם ובני עליון כולכם". "אכן", לאחר שחבלתם מעשיכם "כאדם תמותון", ומאותה שעה נגזרה גזירה על ישראל שילמדו את התורה מתוך הצער ומתוך השעבוד ומתוך הטלטול ומתוך הטירוף ומתוך הדוחק ומתוך שאין להם מזונות. ועל אותו הצער עתיד הקב"ה לשלם שכרן לימות בן דוד ולעוה"ב, שנאמר (ישעי' מ:י) "הנה ה' אלקים בחזק יבוא וגו'", ובקבלה הוא אומר "מי הקדימני ואשלם תחת כל השמים לי הוא" (איוב מא:ג), לטובתי נשברה רגל פרתי כדי שתהא משכורתי שלימה. (הקדמה אגרת התשובה)

על קבלת התורה, בכדי שיספר ויזכר ויטהר האדם את עצמו או מכל הוזהמות והטומאות, בכדי שיהיה כלי מוכן לקבל האור הרוחניות שבתורה, ושירגיש עריבות ומתיקות אורה בכל ימות השנה, ושיבוא בכל פעם להשיג אורות חדשים בהתורה הקדושה.

וזה רמזו רז"ל בהלשון 'עוסק בתורה', שלא מצינו הלשון לומד רק עוסק, וגם בזה"ק הוא הלשון 'לעי' או 'משתדל באורייתא', כי לא הלימוד בלבד הוא העיקר, כי יש כמה אנשים הגם שלומדים תמיד, עכ"ז אין עולה להם שום מדה טובה והנהגות ישרות מלימודם, כי כל לימודם הוא לצורך פרנסתם, או לשם איזה פניה. אך עיקר הלימוד בתורה צריך להיות בבחינת עוסק בתורה, שכל עסקו יהיה רק להעמיק בהתורה לבוא לתכלית המכוון להשיג אור הרוחניות שבה, ולהרגיש חיות אלקותו יתברך שמו.

דברי אלקים חיים

מאת ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א

חג השבועות תשפ"ה

קידוש

אשר דבר ה' נעשה, וביום הג' וישב משה את דברי העם אל ה', ואז נאמר לו הנה אנכי בא אליך בעב הענן וגו' וברש"י (שבת פז.) שאז נאמרה לו מצות הגבלה וירד ואמן לישראל וקיבלו עליהם, ולמחרת ביום ד' השכים ועלה ויגד משה את דברי העם אל ה' תשובה על דבר זה שקבלו עליהם מצות הגבלה, וברש"י בחומש תשובה על דבר זה שמעתי מהם שרצונם לשמוע ממך אינו דומה השומע מפי השליח לשומע מפי המלך, רצוננו לראות את מלכנו, ונאמרה לו מצות פרישה, ובחמישי בנה מזבח וכתר הברית כל הענין שנאמר בפ' משפטים ונכתב הקשה המזרחי לרש"י מדברי הש"ס: עיין שם משמואל שנת תרע"ב.

וא"כ זה שהי' מתן תורה ביום ז' זה בא מכח בקשת כלל ישראל וע"ז היה צריך הכנה וימי הגבלה ופרישות אבל מכל מקום השי"ת היה נתינת התורה אחרת ואולי דזה הי' המצוה של הקרבת הקרבנות כריתת הברית לפני מתן או מה שלמדו מספר בראשית עד מתן תורה כמ"ש רש"י.

אוהב ישראל: למה חלק הדם לשתיים
וחצוי שם באגות

לא ידוע לנו מה הי' נתינת התורה מבלעדי אתה הראת. וזה הי' כבר קודם ומש"ה נקרא מתן ולא קבלת התורה, כי באמת היה כריתת ברית. ונקדים מ"ש בספה"ק אוהב ישראל (פ')

קושיות המג"א והחת"ס

"וייענו כל העם יחדיו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע". והנה בני ישראל מקודם נעשה ונשמע ויש להבין מה הכוונה. כמו כן הפלא הרי אומרים על יום השבועות 'זמן מתן תורתנו', וכבר הקשה הרמ"ע מפאנו (הובא במג"א אר"ח סי' תצ"ד) שהרי אנן קיי"ל כר"י שהיה יום ז'. ועוד כבר הק' החת"ס דארז"ל (שבת פ"ח, ע"ז ג') תנאי התנה הקב"ה במעשי בראשית אם יקבלו ישראל התורה מוטב ואם לא אחזור העולם כו' וא"כ איך היה קים העולם אח"כ.

ולענ"ד שבשעה ששלח הקב"ה משה רבינו לבני ישראל אם רוצים לקבל התורה אמרו נעשה ונשמע ויאמר ה' אֶל מֹשֶׁה הִנֵּה אֲנִי בָא אֵלֶיךָ בְּעַב הָעֲנָן בְּעָבֹר יִשְׁמַע הָעָם בְּדִבְרֵי עֲמֹךְ וגו' ויגד מֹשֶׁה אֶת דְּבָרֵי הָעָם אֶל ה'. (שמות יט:ט) פירש רש"י על ויגד משה וגו', תשובה על דבר זה שמעתי מהם שרצונם לשמוע ממך, אינו דומה וכו' רצוננו לראות את מלכנו. וכל העם רואים את הקולות וגו' ויאמרו אל משה דבר אתה עמנו ונשמע ואל ידבר עמנו וגו'. ועיין במאור ושמש ביאור נפלא ואכמ"ל.

חילוק בין רצון הנתינה לזמן
שרצונו לראות את מלכנו

דב"יום ב' אמר להם ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וירד ואמר לישראל וע"ז השיבו כל

ודבוקים בכסא כבודו יתברך. ובפרט שעל ידם נתגלה ונתפרסם אלקותו ומלכותו יתברך לכל באי עולם, וכמבואר לעיל באריכות. וכל ההשפעות טובים וחסדים ורחמים הנשפעים ומאירים לכל העולמות הוא רק ע"י בני ישראל שמקיימים מצות התורה ומעש"ט ועסקם בלימוד התורה.

וע"י אתערותא דלתתא בסוד מיין נוקבין נתעורר מלעילא מיין דוכרין והשפעות החסדים לכל העולמות עליונים ותחתונים. והמשפיע הוא בחינת דכר, והמקבל הוא בחינת נוקבא כנודע. וכביכול הבורא ב"ה וב"ש לגודל עוצם אהבתו לבני ישראל עם קרובו ולמען טובו וחסדו הגדול מצמצם את עצמו כביכול וכביכול להקרא בשם בחינת פלג גופא ובני ישראל הם בחינת פלג גופא השני. והם בסוד דכר ונוקבא.

ומתייחדים כביכול עם ה' אחד ברזא דאחד

וזהו סוד יחוד קוב"ה ושכינתיה היינו שהקב"ה מייחד את עצמו עם נשמת ישראל וכן"ל ע"י מעשיהם הטובים ומשפיע להם חסדים ורחמים לבחינת כנסת ישראל לעילא ותתא. ולכן בכל מצוה ומצוה אנו אומרים לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה וכן"ל. ועיקר כי זולת המקבל אי אפשר להמשפיע שישפיע טובו וחסדו כרצונו להשפיע.

והנה הקב"ה נקרא אחד, וישראל נקראים גם כן אחד. וזהו כאשר בני ישראל מקבלים עליהם עול מלכות שמים ומשעבדים את שכלם ומדותיהם וכל הרצוניות בלתי לה' לבדו, ואין להם שום רצון ותאוה אחרת כי אם לעבוד הש"י בלבד, אז הם נקראים בבחינת אחד, גוי אחד. משא"כ כשח"ו אינם בבחינה זו, אז אינם בבחינת אחד, כי מחשבתם ושכלם מונחים אז בתאוות וחיצוניות שונות. ובכל פעם נוטים כוחם

שקלים) וי"ל בהעיר לב אחרי אשר חנן דיעה א"ל דעות ה'. הנה כתיב בסוף פרשת משפטים (כד:ו) "ויקח משה חצי הדם וישם באגנות. וחצי הדם זרק על המזבח: ויקח משה את הדם ויזרוק על העם ויאמר הנה דם הברית אשר כרת ה' עמכם".

להבין כוונת משה רבינו ע"ה בזה למה חלק הדם לשתיים והחצי שם באגנות. י"ל דהנה כתיב (שיה"ש ז:ג) "שררן אגן הסהר אל יחסר המזג". וזה קאי על הסנהדרין שהיו יושבין כחצי גורן עגולה כמו הסהר כשאינה במילואה עדיין, וכמאמר חז"ל (סנהדרין לו:). אכן הכל צריך טעם ושום שכל למה היו יושבין כסדר זה דוקא כחצי עיגול. וי"ל שזה מרמז על סוד עתיק. איך קוב"ה וישראל חד אינון ומתייחדין ומתדבקין כביכול על ידי מצות התורה כי כבר נתבאר אצלנו כמה פעמים סוד ישראל עלה במחשבה להבראות (ב"ר א').

בריאית העולמות היה רק ע"י מלכות

והיינו כי עיקר הסכמת הרצון הקדום הפשוט אשר עלה במחשבה הקדומה לכל הקדומים להאציל ולברוא את העולמות היה רק ע"י רצון תואר המלכות כי אין מלך בלא עם. ולזה האציל וברא הבורא ב"ה וב"ש הנכבד והנורא כל העולמות העליונים הקדושים והעולמות התחתונים, והעיקר תכלית כוונת הבריאה היה רק לגלות ולפרסם לכל באי עולם שיכירו וידעו כי הוא לבדו מלך על כל העולם כולו בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין זולתו ומלכותו בכל משלה.

ובאשר יקבלו עליהם עול מלכותו אז רצונו יתברך להיטיב להם ולהשפיע עליהם כל מיני טובות וברכות וחסדים טובים ורחמים כדרכו להיטיב לברואיו. ובפרט לבני ישראל עם קרובו אשר נשמותיהם חצובים ואחוזים

הנביאים חצי הדם וישם באגנות, לרמז על אגן הסהר שהם בחינת פלג גופא. וחצי הדם זרק על המזבח כביכול לרמז על פלג הדכר. ומן הדם שבאגנות זרק על העם, לרמז על המבואר שכביכול הדמים שהם הכוחות מעורבים זה בזה. ושיהיה הכח ביד ישראל למסור נפשם על קדושת שמו יתברך ויתעלה. והוא הוא כריתות הברית. ויאמר הנה דם הברית אשר כרת ה' עמכם, להיות עמכם ביחוד גמור וברזא דאחד.

[וי"ל בדרך אפשרי דהנה ידוע שיש כ"ב אותיות גדולות וכ"ב אותיות קטנות. והכ"ב אתון ורברבן הם בחינת עולמות עליונים, והכ"ב אתון זעירין הם בחינת עלמין תתאין. וצריך לייחדם ולשלב זה בזה ונעשה מהם צירוף בחינת ד"ס. ועיקר היחוד ע"י האל"ף סוד פל"א עליון, ונעשה מזה צירוף א-ד"ס]. והבן זה:

והנה תינוק הנתון במעי אמו ראשו מונח לו בין ירכותיו (ע"י נדה ל:). וכלול תלת גו תלת כנודע מספרים הקדושים. ואז אין לו שום שיעור קומה כלל. וכאשר יוצא לאויר העולם אז נעשה לו קצת נשיאות ראש וקומה, אך עדיין הוא בתכלית הקטנות. ואח"כ הילד הולך וגדל עד אשר הושוה קומתו לאביו ולאמו, וזהו אנו רואים בחוש ממש.

אבן מסתמא בהנשמה של התינוק גם כן מתנהג בדרך זה ועם שכלו גם כן. שבתחילה הנשמה והשכל בתכלית הקטנות והולך וגדל עד אשר נשמתו ושכלו נתגדלים ומוסיף בכל עת חכמה ובינה ודעת יתירה ולומד תורה ומצות ועוסק במעשים טובים, ומזה בא ליראת ה' ואהבתו יתברך לעבדו באמת ובתמים. ומתחזק ביתר שאת בכל פעם בעבודתו עד אשר עובד את בוראו בתכלית השלימות. כמו שהיה רצונו יתברך בעת

ומחשבתם לדבר אחר חיצוני ר"ל. ואם כן מדותיהם ושכלם הם בפרודא שאינם במקום אחד. אכן כאשר מיישרים דרכם ומחשבותם ורצונם בלתי לה' לבדו. לעשות רצון ה' בתמים, אזי הם באחדות גמור וכאשר הם בבחינה זו בחינת אחד, אז אחד באחד יגשו. ומתייחדים כביכול עם ה' אחד ברזא דאחד, וכמו שכתוב ב"זוה"ק (תרומה קל"ה ע"א) למיהוי אחד באחד והא אוקימנא דהוא אחד ושמו אחד.

ולרמז יחוד הקדוש הזה היו הסנהדרין יושבים כחצי גורן עגולה בבחינת פלג. והחצי השני כביכול כביכול הוא הבורא ב"ה וב"ש משלים להיות אחדות גמור ואמיתי. והיינו ע"י התורה והמשפט אמת היוצא מפי הסנהדרין לכל ישראל וכולא ברזא דאחד.

שמעדין את דמם הוא החיות שלהם

והנה דרך האנשים הכורתיים ברית יחד והיו לבשר אחד ודיעה אחת אז דרכם למסור כל אחד ואחד נפשו עבור חבריו. ונמצא דמם מעורב יחד כי הדם הוא הנפש שהוא עיקר כח הנפשי וכמו שכתב האברבנאל בספר מצמיח ישועה. דשורש הדבר של כריתות הברית הוא הנוהג שבעולם כששני מלכים כורתיים ברית לתווך האהבה ביניהם ולהיות כל אחד בעזר וסיוע של חבריו. אז שותין כל אחד כוס יין וכל אחד נוקף אצבעו ומורידין טיפה של דם לתוך הכוס. וכל אחד שותה כוס המעורב בטיפת דם של חבריו.

וזה הדבר מורה שמעדין את דמם הוא החיות שלהם, כי הדם הוא הנפש להיות להם לב אחד ויהיה בהם אחדות. וכל אחד מחויב ליתן דמו ולמסור נפשו עבור חבריו זהו הכריתות ברית. והנה מלכותא דרקיע כעין מלכותא דארעא.

ולרמז זה לקח משה רבינו ע"ה רבן של כל

והרצון עליון הקדום וכנ"ל. וזהו ע"י כשעם ה' משימים אל לבם ומתחזקים אך ביראת ה' כל היום ובאהבתו יתברך ועובדים אותו בכל לבכם ונפשם באמת. אזי נתגדל ונתנשא השיעור קומה בבחינת נשיאות ראש והולכים ממדריגה למדריגה עד בחינת גדלות המוחין עד אשר מגיעים לשורשם הרמה בקודש ונעשים אחוזים ודבוקים בו יתברך ויתעלה כביכול. ואז על ידם נתעורר ונעשה אתערותא דלעילא בסוד מיין דוכרין לכל השתלשלות העולמות להמשיך עליהם שפע חכמה בינה ודעת וחסדים ורחמים ואז מתייחדים ברא דאחד וכמבואר לעיל: עיי"ש עוד בדה"ק.

וברוך זה יתיישב לי מ"ש הלבוש בטעם למה אומרים בתפלת שמו"ע יו"ט שחל להיות בשבת, באהבה משא"כ ביו"ט לבד ותי' ששבת במרה ניתנה ממילא לא היה כפיית הר והיה הקבלה מאהבה, משא"כ ביו"ט. ולכא' קשה על דברי הלבוש הרי אנחנו מקיימים המצוה רק כאשר נתנו הקב"ה למשה מסיני וכדאי' ברמב"ם וא"כ מה שייך לומר שבת במרה ניתנה אמנם להנ"ל זה חלק ממתן תורה חוץ מרצוננו לראות את מלכנו.

השי"ת יקבל ברחמים וברצון קבלת תורתנו ותפלתנו וישפיע רחמים וחסדים גדולים בבני חיי ומזוני ריחיי וחנא וחסדא בשידוכים הגונים ורחמי מן קדמי ובקרוב נזכה לביאת משיח צדקנו וכתר יתנו מלאכי המוני מעלה עם עמך ישראל קבוצי מטה בב"א.

בריאת זה האדם בעולם אשר ברא את האדם ישר וחצב נשמתו היקרה מכסא כבודו יתברך. והוא משלים כוונת ורצון הבריאה. ואשרי אנוש יעשה זאת. כי אדם כזה הוא דבוק תמיד בשורשו הרמה בקודש אשר משם נחצב נשמתו וע"י אתערותא דלתתא שלו בסוד מיין נוקבין נתעורר אתערותא דלעילא בסוד מיין דוכרין לכל השתלשלות העולמות להשפיע עליהם חכמה בינה ודעת וחסדים טובים ורחמים ושלוש. וכמבואר לעיל שזה היה תכלית כוונת הבריאה.

בחי' סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה

והנה אדם כזה ודאי יש לו נשיאות ראש וקומתו נאה ושלמה ונעשה בחינת סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה. ושמן על ראשו אל יחסר כי ממשיך תמיד שפע קדוש ומחשבות קדושות מחכמה בינה ודעת עליונים הקדושים. ובחינה זו ישנו גם כן בכללות ישראל שהם גם כן בבחינת קומה שלימה והוא גם כן על זה הדרך כי בעת שהם במדריגה התחתונה ובבחינת קטנות המוחין ח"ו אז אין להם נשיאות ראש חלילה ואין קומתן ערוכה ושלמה.

אך עכ"ז הבורא ב"ה וב"ש הנכבד והנורא ברוב רחמיו וחסדיו הטובים משפיע להם כל הטובות הצריכין להם להשפעתם בסוד איתתך גוצא גחין ולחיש לה (ב"מ נט.). כנודע למביני מדע. אמנם אין זה תכלית הבריאה. והעיקר הוא שצריך להשלים כוונת הבריאה

בין מנחה למעריב יום א'

רבי יהושע בן לוי, כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה יצתה נשמתן של ישראל, שנאמר (שיה"ש ה:): "נפשי יצאה בדברו" ומאחר

בעת אחר קבלת התורה. ואמר רחמנא לבני ישראל שובו לכם לאהליכם. אבל לא היה צריכים לקידושין, דאיתא (שבת פח:): ואמר

וזוכרנו מכ"ק אבי אדמו"ר הגה"ק זי"ע בשוחחו עם הגר"ח קניבסקי זי"ע ע"ז.

ובכבר דן בזה הבן איש חי בספרו בן יהוידע (מגילה ז:) והביא ראייה מהגמ' הנ"ל מהא דלא הוצרכו לקדש נשותיהן אחר מתן תורה, דע"כ לא פקעו הקידושין במיתת הבעל. אך צ"ב מנ"ל שלא הוצרכו לקדש נשותיהן שוב.

ומרן בשו"ת משנה הלכות (ח"ט ס" ת"א-ת"ב) בתשובתו להגר"ח זצ"ל. וצולל במים אדירים בסוגיא הנ"ל, ומביא שם ולדידן מיהו מבורא דהכתוב אמר להם 'שובו לכם לאהליכם', כלומר התיר להם לחזור לנשותיהם שאסר אותן קודם מתן תורה. ואלו הנשים, הרי בשעת מתן תורה הנשים והאנשים שניהם יצאה נשמתן י' פעמים וחזרה נשמתן י' פעמים, ואפ"ה חזרו לנשותיהן ולא היו צריכין שום קידושין. דאי היו צריכין קידושין מחדש א"כ לאו אהליהם הם אלא היל"ל שובו וקחו נשים. וגם מה דאמרו ודילמא למצות עונה הוא דאתא, ואי לאו אשתו הוא מה עונה יש. וע"כ דלא פקעי הקידושין כלל, וזה לפענ"ד ברור בס"ד. עיי"ש.

מאור עינים: ממזדח שמש נסיעות וכשיודע שהשי"ת שם

והרה"ק מאור עינים זי"ע (פ' האזינו) משחרב בית המקדש התקין ריב"ז שיהא לולב ניטל במדינה כל שבעה זכר למקדש (ר"ה ל.) הרי שמצוה לעשות זכר למקדש אף שכהיום חרב ביהמ"ק. והענין הוא כשהאדם מוגבה ומנושא במדרגתו ודבוק בהשי"ת הוא נקרא בחינת מקדש, כאמור (ירמ' ז: יד) "היכל ה' המה". וכתוב (תהלים עח: ט) "אהל שכן באדם". וכשנפול ממדרגתו נקרא חורבן ביהמ"ק. וצריך האדם גם בנפלו ממדרגתו להתחזק וליילך אל השי"ת באותו מדרגה

שמדיבור ראשון יצתה נשמתו דיבור שני היאך קיבלו הוריד טל שעתיד להחיות בו מתים והחיה אותם, שנאמר "גשם נדבות תניף אליקים נחלתך ונלאה אתה כוננתה".

האם היו צריכים לקדש את נשותיהן שוב מכיון שפרחה נשמתן וקמו לתחיה

וייש לדון האם היו צריכים כלל ישראל לקדש את נשותיהן שוב מכיון שפרחה נשמתן וקמו לתחיה ע"י טל תחיה. והשאלה היא בתרתי, האם אדם שמת ושוב חי ע"י נס צריך לקדש את אשתו שוב מכיון שהותרה לשוק במיתת הבעל וכן האם אשה שמתה ושוב חייתה האם פקעו הקדושין או לאו דהרי מסתבר שגם נשמתן של הנשים פרחה

עובדא דאשת ר' חנינא בן חכניאי

ומצינו בפוסקים שדנו בענין הן לגבי הבעל והן לגבי האשה דהבאר היטב (האע"ז סי' י"ח ס"א) הביא מהכנסת הגדולה שכ' שאשה שמתה תחת בעלה מיתה ודאית ושוב חייתה ע"י נביא כמו אליהו לבן הצרפתית ואלישע לבן השונמית, לא פקעה זיקת הבעל מעליה ואינה יכולה להינשא לאחר.

והביא ראייה מעובדא דאשת ר' חנינא בן חכניאי (כתובות סב:) דמבאר שר' חנינא בן חכניאי אזיל ללמוד בבי רב ושהה שם שתיים עשרה שנים וכששב לעירו לא ידע היכן ביתו מכיון שהשתנו שבילי העיר ולכן ישב על שפת הנהר עד ששמע שאמרו לנערה אחת בת חכניאי מלאי כדך ונשוב לעיר. הלך רבי חכניאי אחריה עד שהגיע לביתו וכשנכנס לביתו ראתה אותו אשתו ופרחה נשמתה. עמד רבי חכניאי ואמר, רבש"ע ענייה זו זה שכרה בעא רחמי עליה וחייה.

וראייתי בס' ליל שישי שכתב צ"ב הראייה משם, דילמא היה צריך לקדשה שוב, וצ"ע.

גדולים וחזקים ומי יוכל לעמוד בהם וינועו לבבם ויעמדו מרחוק, פירוש נתנו עצה ותחבולה להעמיד הדברי תורה והמצוות על ידי סייגים והרחקות שעשו רז"ל כגון שניות לעריות. וזהו ויעמדו. עשו העמדה למצות. ע"י מרחוק, פירוש ע"י ההרחקות והסייגים שגדרו רז"ל.

גדולים דברי חכמים

ואולי יש לומר כוונה בהקדם הגמרא שבת יב לא יקרא לאור הנר, אמר רבי ישמעאל בן אלישע אני אקרא ולא אטה, פעם אחת קרא וביקש להטות, ולחד מאן דאמר קרא והיטה, אמר כמה גדולים דברי חכמים שהיו אומרים לא יקרא לאור הנר, והקשו התוס' הרי צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידיהם, ואפשר דזהו גדולים דברי חכמים שכשאמרו שמא יטה הוקבע הדבר כך, והוכרח להגיע לידי כך, וכלשון התפארת שלמה דצ"ל (שבת קודש עמ' כ"ט), "בא להורות לאדם תוקף גזירת דברי חכמים לשמירת המצוות, אשר רוח ד' דיבר בס', כי מאחר שכן גזרה עמהם החכמה העליונה, לא יתכן במציאות הבחירה האנושית להתבאר בה כי ימלט מאיסור גם בלתי גזרתם וגדרם, כי דבריהם חיים וקיימים, ואם יצוייר באיזה אופן להישמר בלתי גזירתם היה ח"ו דבריהם ללא צורך, על כן ההכרחי להכשל כל העובר על דבריהם כדי לאמת קיום תקנתם וכו'" עכ"ל.

והפני מנחם דצ"ל בספרו עה"ת ל"ג בעומר תשנ"ט מביא בזה"ל "כשנסעתי עם הבית ישראל ז"ל למירון אמר בדרך בשם הרבי ר' אלימלך מליזענסק ז"ל דאיתא שחכמים אמרו נפל למים שאין להם סוף אשתו אסורה, כמה נהרות דמע של עגונות נשפכו על זה, ואחר כך משתדלים למצוא כל מיני היתרים להתיר העגונה, ומפני מה אסרוה חכמים הלא היותר מסתבר שכהאי גונא אי אפשר

שהוא עכשיו כמו בהיותו במדריגה העליונה, וזהו נקרא זכר למקדש.

והיינו בהאמינו שבמדריגה שהוא עכשיו יש גם כן השי"ת כי לית אתר פנוי מיניה וזהו ממזרח שמש היינו בעת בהירות המוחין של הצדיק הנקרא שמש עד מבואו היינו בנפלו בין כך ובין כך צריך להיות מהולל שם ה' והיינו ע"י האמונה כנ"ל.

וזהו כל שלא אמר אמת ויציב שחרית אמת ואמונה ערבית כו' שנאמר "להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות וגו'" (שם צב:ג) דהיינו שחרית נקרא בהירות המוחין, ואז נקרא אמת ויציב דהיינו לשון קיום ומעמד. וערבית דהיינו בעת חשכות המוחין צריך להיות ע"י האמונה כנ"ל. וזהו להגיד הוא לשון המשכה בבוקר היינו בעת בהירות המוחין יכול להמשיך חסדים ואמונתך בלילות היינו בעת חשכות המוחין צריך להיות ע"י האמונה כנ"ל ואם עושה כן אז הוא בא אח"כ למדריגה יותר גבוה.

והי' אומר הבעל שם טוב נ"ע משל האב המלמד את בנו לילך עומד רחוק מעט וקורא אותו לבא ובכואו קרוב לאב נמשך האב להלאה ומתרחק יותר מהבן הנ"ל והבן נופל ולמה עושה האב כן היינו שלולא זה לא היה יכול הבן לילך רק אותו מעט אבל עתה מתחזק הבן על רגליו והולך ומתקרב אצלו יותר והנמשל מובן.

ייעמדו' עשו העמדה למצוות ע"י 'מרחוק' ההרחקות והסייגים

והנה להשכיל קצת במ"ש בסה"ק אוהב ישראל (פ' יתרו) "וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק וגו'" (כ:טו). כי ראייה רומז למדריגה גבוהה. והאות שראשי ישראל נקראים עיני העדה (ע"י ב"ב ד). וזהו וירא העם, פירוש בהסתכלותם והביטו איך שהמצוות הם

ומעין זה בשו"ת חתם סופר (או"ח סי' י"ח) "והשורש, דהטבע משועבדת לתורתנו הקדושה וכו' לכן מי שנעשה בן י"ג שנה ויום א' ועל פי טבע חזקה שהביא ב' שערות, ונמלכו בית דין ועיברו, אפילו בדקנוהו ומוצאים בו שערות, הרי הם שומא", והאריך בזה הש"ך (יו"ד סי' קפ"ט סק"ט) לעוד דינים.

להינצל), אלא שאילו היה הדין טבע במים שאין להם סוף אשתו מותרת, מי שטבעה ספינתו לא היה יכול להינצל, שלא היתה לו חיות על פי חכמים, לפיכך הוצרכו לקבוע גדר ולומר שאשתו אסורה, ויש לו חיות על פי התורה וממילא יוכל להינצל". וכן הוא בס' שו"ת דבר יהושע (סי' ס"א) בשם הרה"ק מרוזין זי"ע. ובדברי יחזקאל (שבת ק"מ)

טיש ליל אמצעי

אפשר לגוף שיחיה בלא נפש. אבל הנקודות והטעמים אינם נוגעים בגוף האות, כי זכה יתיר, יהבין ליה רוח, זכה יתיר יהבין ליה נשמה (זח"ב צ"ד ע"ב), ולכן אינם דבוקים כל כך כמו התגין.

ואמנם בספר תורה שלנו לא ניתן לנו רק האותיות עם התגין, כי בבחינת נפש שוים כל ישראל. אך בתורה העליונה יש הכל, ונמצא כי כל אות שבתורה הוא גוף איש ישראלי, והתג הוא נפשו, וניקודו וטעמו הם רוח נשמה שלו. ובזה יבחן הצדיק ורשע ובינוני, כי הצדיק שיש לו נר"ו ולא פגמם מאיר אות שלו בתורה העליונה עם התגין נקודות טעמים אור צח ובהיר. ומי שפגם בנשמה ואין מאיר באות שלו שבתורה בחינת הטעמים רק בחינת הנקודות לבד, והוא בינוני. ומי שפגם גם בזה הוא רשע, אלו דבריו ז"ל.

תפארת שלמה: נפ"ל-או"ת מתורתך

ולחמתיך הענין ביותר יש להביא תפארת שלמה (מועדים שבועות) וכבר אמרנו כי גם ימי הספירה הם רמוזים לזה גוי"ל גימ' מ"ט נגד ימי הספירה והם הכנה קודם מ"ת שלא יהיה צד נגיעה כנ"ל. וע"ז התפלל דוד המע"ה גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. פי'

"ח' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום". מרן החתם סופר, יש בעשרת הדברות כת"ר אותיות, והי' נכתבים ד' פעמים משני עבריהם מזה ומזה, כדאיתא בירושלמי דשקלים, ורומז על ד' כתרים - תורה כהונה מלכות ושם טוב. עוז ישראל עולה גימ' ד' כת'ר לרמז על הנ"ל, ואם יצורף לזה מספר שלום יעלה אלף, והיינו ה' אלקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים ויברך אחכם כאשר דבר לכם בעשרת הדברות כנ"ל.

בכור שור: ג' ספרים נפתחים, כל יהודי טע"א

בספ"ה ק' ערבי נחל (דברים האזינו - דרוש ד') בהקדם מה שידוע כי ס' רבוא אותיות בתורה נגד ס' רבוא נשמות ישראל, הכולל כל שיעור קומה דקדושה, וכל נשמה ונשמה שורשה אות אחת מהתורה. ובהקדמה זו ביאר הגאון תבואות שור אהא דאמרינן (ר"ה טז:) ג' ספרים נפתחים - של צדיקים ושל רשעים ושל בינונים.

ופירש התבואות שור שא"צ שיהיה כתוב שם בספרים כל איש בשמו ושיהיה כתוב אם הוא צדיק או רשע. אלא לפי שידוע שבתורה יש אותיות תגין נקודות טעמים, ואותיות הם בחינת גופים, ותגין נקודות טעמים הם נפש רוח נשמה. ולכן התגין דבוקים להאות, כי אי

כמו במעמד הר סיני. וזה שאנו מתפללין 'ותן חלקנו בתורתך', פ"י חלק נשמותינו שיש לנו אחיזה בתורה נזכה לתקנו בלי שום פגם ויהי לנו אחיזה בתורה בלי שום צד נגיעה כנ"ל. וז"פ איזה עשיר השמח בחלקו. והבן:

וזהו באמת רשע בינוני צדיק חסיד ונביא. ובשעת מתן תורתנו זכו בני ישראל להיות חסיד וזהו ד' כתר מלכות נפש רוח זה בינוני נשמה זה צדיק ואריך זה יחידה חסיד. וזהו ה' עוז לעמו יתן בשעת מתן תורה ה' יברך את עמו בשלום"ם אותיות מלכו"ש, גי' או"ר פנ"י אל - ד' כתרם.

קידוש

וזהו שתי הלחם מחמץ שאור שבעיסה עיי"ש. כי מצות הוא נס החיים ושתי הלחם נס שיש קבלת התורה נשאר אחר מלחמתו בית של תורה יצ"מ, והעיקר הלחם כאשר יש תורה זה עיקר ההודאה.

שיראה בעיניו החסרון מה שפגם בחלק נשמתו משורש האות שבתורה. וז"פ נפלאות - נפ"ל או"ת.

ונחזור לעניינינו כי באמת הכל עולה בקנה אחד כי באמת היא תורת ד' כמ"ש כי אם בתורת ד' חפצו. אך מאשר כל התורה היא משורש ס"ר נשמות אשר עמדו בהר סיני. וכן בכל דור ודור כאשר מגיע יום חג השבועות הוא זמן מתן תורתנו. פ"י הנשמות ב"י אשר בדור הזה עתה גם אנחנו יש לנו אחיזה באותיות התורה. לכן נקרא 'זמן מתן תורתנו' כי בהגיע יום הנבחר מתעורר קדושת היום

דרשה

אילו של יצחק לתקוע בו בביאת המשיח. אל"ב כ"י תשא, בענין הצדקה שע"י הצדקה מתקרב הגאולה ויתרומם אותו הקרן של ישראל כדכתיב שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבוא וצדקתי להגלות, עכ"ד ז"ל.

אילו של יצחק קיים תמיד

והנה אילו של יצחק קיים תמיד, "במשוך היובל המה יעלו בהר" (יט:ג). ופירש"י, היובל - הוא שופר של איל, ושופר אילו של יצחק היה. והרמב"ן מקשה על דברי רש"י

החת"ם מבאר התירוץ על קושיית מה נשתנה עפ"י דברי האברבנאל, שמבאר שבכל הלילות הכוונת בכל קרבן תודה יש ג' חלקי מצה וא' חמץ, משא"כ פסח עיי"ש. ומיישב החת"ס כי חלק החמץ נעשה ביו"ט שבועות - בראתי יצה"ר בראתי תורה תבלין כנגדה.

יתרומם קרן אילו של יצחק לתקוע בביאת משיח

א"תא בגמ' (ב"ב יד:) א"ר אבהו, אמר משה לפני הקב"ה, רבש"ע במה תרום קרן ישראל. אל"ב כ"י תשא. ע"כ. פירש הרב עיני העדה ז"ל (דף קל"ב ע"ב) עפ"מ שאמרו חז"ל אילו של יצחק לא היה בו דבר לבטלה - העור שלו אזור של אליהו וכו' הקרן האחד תקע בו הקב"ה במתן תורה, והקרן השני עתיד לתקוע בו בביאת משיחנו. וזהו ששאל משה להקב"ה במה תרום קרן ישראל, הכוונה במה יזכו ישראל לגאולה ויתרומם הקרן של

ל:י), גידיו של איל הם עשרה, כנגד עשרה נבלים של כינור שהיה דוד מנגן בהם, עורו של איל הוא אזור מתניו של אליהו שנאמר "ויאמרו אליו איש בעל שער ואזור עור אזור במותניו" (מ"ב א:ח), שתי קרניו של איל, של שמאל נשמע קולו על הר סיני, שנאמר "ויהי קול השופר" (שמות יט:יט), וקרן של ימין הוא גדול מן השמאל ועתיד לתקוע בו לעתיד לבא בקיבוץ של גלויות, שנאמר "ויהיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול" (ישעי' כז:יג), עכ"ל הפרקי דרבי אליעזר.

לפ"ו יצא איפוא שמאילו של יצחק נלקחו הקרניים והגידים, והלוא הלכה פסוקה היא שעצמות וגידים וקרניים וטלפיים לכתחילה צריכים להקטירם עם הבשר (רמב"ם הל' מעשה הקרבנות פ"ה ה"ב), אלא לפי דברי הרמב"ן, שהקב"ה גבל את אפר קרנו והחזירו למה שהיה, אפשר לומר שגבל גם את אפר הגידין והעור והחזירן למה שהיה. ויש לעיין אם האיל לא היה טעון הפשט והוקטר על גבי המזבח בלי הפשט, כמו דאמרינן שאין הפשט וניתוח אלא מאוהל

הלוא אילו של יצחק עולה הקריב אותו, והקרניים והטלפיים הכל נשרף כעולה?

הלוא אילו של יצחק עולה הקריב אותו

והרמב"ן מוסיף אולי גבל הקב"ה עפר קרנו והחזירו למה שהיה, קרנו והחזירו למה שהיה עכ"ל. היינו שהקשה דכיון דהדין הוא דבעולה גם הקרנים נקריבם כדאיתא (זבחים פה:) נמצא שאברהם הקריב גם הקרנים וכיון שנקרב ונשרף איך אפשר שיהי' בו השתמשות אח"כ. וע"ז תירץ^א דלאחר שנשרף גבל הקב"ה העפר והחזירו למה שהיה. והרא"מ על התורה מתרץ קושיית הרמב"ן, שהקרניים פירשו ממקום חיבורן, ואמרינן בזבחים פ"ה ע"ב כיון שפירשו לא יעלו למזבח.

פד"א: אותו האיל לא יצא ממנו דבר לבטלה

נראה שהמקור לרש"י הוא בפרקי דרבי אליעזר שלהי פרק ל"א ושם איתא אותו האיל לא יצא ממנו דבר לבטלה, אפרו של איל הוא יסוד שעל גבי מזבח הפנימי, שנאמר "וכיפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה" (שמות

^א דרך אגב רואים דבר נפלא דהנה בשו"ת ערוגת הבושם ח"א או"ח סי' קי"ב נשאל מאחד שזכה לקבל אחד מ"ב חלות משולחן הטהור של הרה"ק ר' יהושע מבעלזא זי"ע וזה היה סמוך מאוד לפטירתו של הרה"ק מבעלזא שנפ' כ"ג שבט וחלה זו היתה כמובן חביבה בעיניו עד למאוד ובכן שאלתו בפיו היות שמגיע פסח וצריך לבער כל חמצו ובכללם גם חלה יקרה זו שחס עליה לשורפה האם רשאי למוכרה יחד עם שאר חמצו לגוי כדי שתשאר בידו אחרי פסח או לא והערוגת הבושם דן להחמיר בזה משום שהוא רוצה בקיומו כי הלא כל מטרתו הוא שחלה זו דייקא תשאר אצלו גם אחרי פסח ולכן כתב הערוגת הבושם דהואיל ואיתעבד בה מצוה חדא ליתעבד בה מצוה אחריני דהיינו שיקיים בה מצות שריפת חמץ

בס' מגן אבות (באבוב) הביא כאשר הגיעו ימי חג הפסח הורה פעם כ"ק מרן אדמו"ר מהר"ש הראשון מבאבוב זי"ע לחסיד אחד ששאל חוות דעת קדשו מה לעשות ב"ב חלה שקיבל ממרן הרה"ק מצאנו זי"ע ואינו רוצה לאבדו ואמר לו כ"ק אדמו"ר הראשון זי"ע שישרפנה על טס של ברזל והאפר יניח אצלו ומובא בשם הרה"ק רבי שלום אליעזר מראצפערט זצ"ל בהגדה אגודת אזור אות ט ובס' אוצר החיים עמוד רנ"ח וראה עוד בס' דרכי חיים החדש ס"ק ר"נ שמרן הדברי חיים זי"ע בעצמו כבר הורה כן וצוה להטמין האפר באמרו שגם על ידי אפר החלה יכולין להיושע ועיי"ש בס' אוצר החיים בהמשך עובדא איך שנושע חסיד אחד על ידי אפר י"ב חלה ועל דרך זה סיפר הגאון אבד"ק טשאקאווא ז"ל בשם הרה"ק משינאווא זי"ע שאמר שאחר שנשרף אין בה דין חמץ אבל הסגולה נשארת בתוקפה כי אין האור שולט בכח רוחני.

כל האיל אולם הקרנים נפלו מעל המזבח ולכן לא הקריבם או שאפשר לומר שנתלש מעליו קודם זריקה ולא נתרבו הקרניים להקרבה אלא בעודן מחוברים אבל נתלשו אפילו עלו לראש המזבח ירדו וכדאיתא במסכת זבחים שם פירשו לא יעלו אמר רבה הכי קאמר לא שנו אלא שפירשו לאחר זריקה אבל פירשו קודם זריקה אתאי זריקה ושריתניהו אפילו למעבד מינייהו קתא דסכניי.

והרא"ם תירץ, שפירש הקרן ממקום חבורו מחיים, ששוב אינו ראוי להקטרה אף שיש בו מעילה, ואי לאחר זריקת דמן לית ביה משום מעילה. ועפ"י המבואר בגמ' כאן וכן"ל דפירשו, אפילו הן בראש המזבח – ירדו.

וכתב על זה רבינו הט"ז בדברי דוד (שם): ולכאורה, לא נתיישב בזה, דהא איתא בילקוט שמעוני (בראשית רמז ק"א) ר' חנינא בן דוסא אומר: אותו איל שנברא בין השמשות, לא יצא ממנו דבר לבטלה, גידין של איל אלו עשרה נבלים של כנור שהיה לדוד מנגן בהן, עורו של איל היה אזור מותניו של אליהו, קרניו של איל, שמאלו, שתקע בו בהר סיני, "ויהי קול השופר" (יט:יט) קרנו של ימין שהוא עתיד לתקוע בו לעתיד לבא, שנאמר: "ויהיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול" (ישע' כז:יג).

מועד ואילך, חגיגה ו' ע"ב, או מאחר ואילו של יצחק הוקרב על הר הבית דינו היה כמו בבית המקדש שטעון הפשט וניתוח.

כפ"ת: איך הותר לתקוע בשופר אילו של יצחק שהיה עולה

והקשה בספר כפות תמרים דהרי קיי"ל דשופר של עולה לא יתקע בו. ואף דקיי"ל מצות לאו ליהנות ניתנו ואם תקע בו יצא, מ"מ הרי לכתחילה אסור ואיך הותר לתקוע בשופר אילו של יצחק שהיה עולה. גם איך השתמש דוד בגידיו של איל של עולה. וכתב לתרץ בשם מהר"א גדילייך דאיתא איל גבל ה' עפרו והחזירו למה שהיה קודם שנשחט, [וכן כתבו הרמב"ן הנ"ל ורבינו בחיי פ' יתרו עה"כ 'במשוך היובל המה יעלו בהר', ועיין בביאור הרד"ל על הפרדר"א]. ומאותו האיל שנברא מחדש נעשו מגידיו נבלים של כנור, וקרניו של שמאל שופר של מתן תורה, ושל ימין עתיד הקב"ה לתקוע בו לעתיד לבא, ולא שייך בו עוד מעילה, עכ"ד.²

נתלש הקרניים מעליו קודם זריקה

האור החיים הק' כתב ליישב קושיתו מדוע לא הקריב אברהם את השה לעולה בקרניו על פי המבואר בזבחים שם במשנה וכולן שפקעו מעל המזבח לא יחזיר ופירש רש"י שאם נפלו מהמזבח לארץ אין צריך להחזיר והשתא יש לומר שלעולם אברהם הקריב את

² דובב מישרים (ח"ד ליקוטי תשובות והערות סי' ע"ה) בדין דיבוק שברי שופרות זה לזה - ר"ה דף כ"ז ע"א במתני' דיבוק שברי שופרות זה עם זה ועשה מהן שופר פסול. ועיין בתוס' שם ד"ה שופר. וכן הוא בשו"ע (או"ח סי' תקפ"ו סע' י'). עיין ברש"י (שמות יט:יג) עה"פ "במשוך היובל" דשופר אילו של יצחק היה, וברמב"ן שם דאולי גבל הקב"ה עפר קרנו והחזירו למה שהיה, עיין שם.

ולכאורה היה מהדין לפ"ז שיהיה כשר דיבוק שברי שופרות, דדומה לאילו של יצחק. אולם כמובן דשם שאני משום דהיה ע"י השי"ת בעצמו א"כ נעשה כבריה חדשה ועצם אחד והוי כפנים חדשות. ועיין בספר בית מאיר (שם ס"ו, מובא בפתחי תשובה אהע"ז סי' ק"ל אות ו') לענין אם לכתוב גט על נייר משום שנעשה מחובר ע"י דברים נפרדים, ואם יש לחוש משום ספר אחד אמר רחמנא עיין שם.

אמנם יש לומר דלא דמי כלל להיות שכאן היה העולה קרבן חובה שהרי זה היה מצווי השי"ת דיש להסתפק אם האיל היה מכח צווי השי"ת או מתורת נדבה כי בפסוק כתיב ויעלהו לעולה תחת בנו וברש"י הכל היה כאלו בנו קריב על גבי המזבח, והרי כאן היה צווי השי"ת העלהו לבנו.

מ"ב הר"ן (דרשות הר"ן דרוש ו') ואמנם יתאמת שמי שישען עליו באמת להיות (נשען) [נכנס] בעובי הקורה בעבודתו יתברך, שיעשה מעשה יותר רחוק מן הטבע, [יורה על היותו נשען על השם יתברך באמת]. והיותר רחוק מן הטבע הוא מעשה אברהם אבינו עליו השלום בעקידת יצחק, כי לא היה נמשך לו עונש כלל אם לא יעקדנו, כי לא צוהו השם יתברך בזה, והנה הבטיחו (בראשית כא: יב) "כי ביצחק יקרא לך זרע", וזהו לשון הכתוב (שם כב: ב) "קח נא את בנך וגו'", וכבר נודע שזה המאמר אינו לשון צווי אלא לשון בקשה (סנהדרין פט:), שהראה לו שייטב בעיניו אם ימחול אברהם על הבטחתו ויעקוד בנו, ולו היה אברהם משיבו הן לי לא נתתה זרע כי אם זה, והבטחתי בו, ואיך אעשה זה, לא נחשב לו עון ולא ישיגנו עונש מזה, ואעפ"כ לגודל אהבתו את השי"ת מצא את לבבו לעקדו, כדי שיעשה חפץ השי"ת לבד, ואעפ"כ שאילו לא עשאו לא היה משיגו עונש כלל, וזהו ענין העקידה וסודו. (הר"ן הזה השמיע לי כ"ק מו"ח הגה"ק שליט"א).

ובן עיין בספר מלא העומר (הובא בס' אבני המקום אות קט"ו) שכ' דעיקר הנסיון הגדול הוא לפי שלא היה העקידה ציווי גמור רק בלשון בקשה קח נא את בנך אין נא אלא לשון בקשה כלומר אבקשך שתעלהו לעולה וא"כ לא היה אברהם ויצחק מוכרחים ואעפ"כ רצו לזבח זהו גודל הנסיון עכ"ד. א"כ לא היה צווי א"כ גם הקרבת האיל

ולבן נראה דברי הרמב"ן בזה שהם אמת, אף על פי שאמר על זה: "אולי", מכל מקום הוא האמת הגמור, ומצינו (גיטין נז.) בטיטוס הרשע שצברו את עפרו בכל יום ודנו אותו, קל וחומר למידה טובה, שהוא יתברך נוטל עפר השריפה הקדושה ובורא ממנו בריה חדשה.

פסח משייר אינוש

והננו אולי יש ליישב הענין בהקדם מ"ש בפסחים דף צ' ע"א פסח משייר אינוש, והקשה מרן הד"ח (או"ח ח"א סי' כ"ט) מאי מהני דעתו ששייר ע"מ ליקח חלוק הלא מבורא (חולין סט: ועוד) דהאומר רגלה של זו עולה כולה עולה וכן שלמים וקדשים קלים דפשטה קדושה בכולה ואפילו לר"מ וכו' וא"כ נהי דדעתו לשייר קצת שיוכל לקנות בו חלוק הלא תיכף פשטה קדושה בכולה ומה מהני דעתו בשירור,

האם האיל לעולה היה קרבן נדבה או חובה

והנה בתחלת התשובה הביא הג"ר שמחה עלברג זצ"ל, מהגה"צ מוה"ר מנחם זעמבא הי"ד דמה שאמרו (שבועות כו:) דהקדש סגי במחשבה דכתיב כל נדיב לב עולות זהו רק בקדשים שהם נדבה כמו עולה ושלמים דבקרא כתיב כל נדיב לב עולות, וכן הא דאמר רבי יוסי (תמורה י. ועוד) האומר רגלה של זו עולה כולה עולה דפשטה קדושה בכולה לא אמר אלא בעולה או שלמים שבאים בנדבה, אבל בקרבן חטאת ואשם שהם באים חובה לא אמרינן פשטה קדושה בכולה. ולפי זה ה' מקום לומר דהכ"ג דהקב"ה אמר לאברהם אבינו והעלהו לעולה, וא"כ האיל אחר נאחז בסכך בקרבניו היה עולה, ולפי זה ה' שייך שיהיה שירור, ולא נתפשט הקדושה בכולה דהיינו בכל החלקים שהביא הפרד"א שעשו מזה.

על פסחו, ועיין תרגום יונתן עה"פ ואם ימעט הבית מהיות משה דאין שוחטין על חבורה פחות מעשרה, וכן משמע בפסחים ס"ד ע"ב פעם אחת ביקש אגריפס המלך ליתן עיניו באוכלוסי ישראל וכו' ואין לך כל פסח ופסח שלא נמנו עליו יותר מעשרה בני אדם ע"ש, ומשמע דעשרה עכ"פ בעי, וא"כ המקדיש פסח הו"ל כמקדיש בהמה של שותפין הרבה שאינו מקדש רק חלקו, וכשבא שני ונתן מעות ונמנה על הפסח הוברר הדבר למפרע שלא היה יכול הראשון להקדיש חלק חבריו וכבהמה של שני שותפין דמיא. עיי"ש.

ועל דרך זה הכ"נ להיות דאמרו בפרקי דרבי אליעזר (פרק ל"א) רבי חנינא בן דוסא אומר, אותו האיל לא יצא ממנו דבר לבשלה, אפרו של איל הוא יסוד שעל גבי המזבח הפנימי, שנאמר (שמות ל"ב) "וּכְפַר אֶהְרֶן עַל קַרְנָתָיו אֶחָת בַּשֶּׁנָּה". גידיו של איל הם עשרה כנגד עשרה נבלים של כנור שהיה דוד מנגן בהם. עורו של איל הוא אזור מתניו של אליהו, שנאמר (מ"ב א:ח) "וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אִישׁ בְּעַל שֶׁעַר וָאֶזּוֹר עוֹר אֶזּוֹר בְּמִתְנִיָּו". שתי קרניו של איל שופרות. בשל שמאל נשמע קולו של הקדוש ברוך הוא על הר סיני, שנאמר (שמות יא:יט) "וַיְהִי קוֹל הַשּׁוֹפָר". קרן של ימין הוא גדול מן השמאל, ועתיד לתקע בו לעתיד לבא בקבוץ של גליות, שנאמר (ישעי' כז:יג) "וַיְהִי בַיּוֹם הַהוּא יִתְקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל". הקרבנות היו נצרכים לכבוד מתן תורה ולימות המשיח וכנ"ל כל דבר לצורכו שאינם חלק ממש מהבהמה הנצרך לגבוה בודאי היה כזה שיוור כתנאי קודם למעשה, ומהני שיוור כזאת, וגם לא אמרין פשטה קדושה בכולה ממש.

בש"ת מנחת אלעזר (ח"ד סי' ל"ה) בשם הרד"ל בהקדמת הזוהר, שהטעם שמכסים השופר לזכר מ"ש בפסיקתא ובמד"ר (בראשית נ"ו) דקודם העקידה בשעת בנין

לעולה, היה זה נדיב לב עולות, א"כ לא היה יכול לעכב ולעשות שיור בקרבן.

אמנם כ"ק מרן זי"ע חולק ע"ז וס"ל (שו"ת משנה הלכות ח"י"ז סי' רי"ד) גם במתני' דתמורה הנ"ל א"ר יוסי והלא במקדשין האומר רגלה של זו עולה כולה עולה אף כשיאמר רגלה של זו תחת זו תהא כולה תמורה תחתיה, ובדף (יא:) בעי רבא בעוף מהו, בהמה אמר רחמנא והא לאו בהמה היא או דלמא קרבן אמר רחמנא והאי נמי קרבן הוא תיקו, ומדבעי ליה בעוף מבואר דבהמה פשיטא ליה דכל בהמה בכלל בין קרבנות נדבה בין קרבנות חובה, וכן משמע מכל הסוגיא שם. גם להלן (דף כו.) האומר בהמה זו חציה תמורת עולה וכו' וכל הסוגיא שם משמע דחטאת דומיא דעולה דפשטה קדושה בכולהו. ולפי אין נפ"מ ובכל מקום אמרין פשטה קידושי בכולהו.

בדעת אחרת שייך שיוור כמו תנאי

כ"ק אאדמו"ר הגה"ק זי"ע כתב ליישב קושיא (שו"ת משנה הלכות ח"י"ז סי' רי"ד) דבקיודשין (ז.) חציין מקודשת לי אינה מקודשת ופריך וניפשטו לה קדושי בכולה ומשני התם בהמה הכא דעת אחרת, הא לא דמיא אלא להא בהמה של שני שותפין הקדיש חציה וחזר ולקחה והקדישה קדושה ואינה קריבה, ופרש"י הא לא דמיא מסקנא דתירוצא הוא אין דבר זה דומה אלא לבהמה של שני שותפין דאיכא דעת אחרת המעכבת בה והתם לא אמרין דתקדש כולה ע"פ האחד, ועיין תוס' דף ב' ע"ב שם ד"ה דאסר דבככר וטלית ליכא דעת אחרת.

ולפ"ז י"ל דפסח נמי כיון דדעת ישראל להקדיש באופן שיוכל למכור לשני שעל מנת כן מקדשין ישראל את פסחיהם, ולכתחילה החיוב לאכול הפסח בחבורה ולמנות אחרים

במצות מילה שהרי חלק מהאיל הוא לאליהו הנביא וגם בשבועות דאי' במדרש שיש מחילת עונות אם קבלתם התורה כאלו לא חטאתם מעולם, ובפרט שמזכירים שופר מאילו של יצחק שהקב"ה הבטיח לאברהם אביהו אפי' בסבך שמסובכים בעבירות כל שנה ימחל.

כי האיל הזה הוא דבר שאינו בטבע במה שהוא נברא בין השמשות

ובגור אריה (שמות יט:יג) כתב, ואני תמה על הרמב"ן ז"ל, וכי אדם בעולם שסובר שהיה השופר הזה, שיוצא ממנו הקול במתן תורה, שופר טבעי, שמקשה על המדרש (ז"ל) שהקרנים של איל שהקריב אברהם נשרף, לא עלה על דעת אחד מעולם. ולפיכך אף אם נשרף האיל, לא נשרף רק מה שראוי לשריפה, אבל שאינו ראוי לשריפה - לא נשרף. ומפני כי האיל הזה הוא דבר שאינו בטבע במה שהוא נברא בין השמשות (אבות פ"ה מ"ו), והוא בלתי טבעי, שאילו היה דבר טבעי היה נברא בששת ימי בראשית בטבע, ומפני שההפסד ע"י הקרבה ראוי לדברים הטבעיים, והוא להם בטבע, וכאשר מגיע הפסד להם אין לומר שהיו אותם הנבראים לבטלה, כי לכך נבראו, והגיע להם הפסד.

אבל דבר שאינו בטבע, היה לבטלה אם היה להם הפסד, לפי שאין הפסד כזה, על ידי הקרבה, לדבר שהוא שלא בטבע, [ו] אם היה מגיע הפסד לדבר שהוא שלא בטבע - היה לבטלה, אחר שאין מטבעם הפסד. לכך אמר (פרקי דר"א פל"א) 'האיל שנברא בין השמשות' שהוא שלא בטבע, 'לא יצא מאתו דבר לבטלה'. שהרי השופר של מתן תורה לא היה דבר טבעי, וכן השופר שהוא לעתיד, וכן הכינוי של דוד. ולא היה כנור כמו שאר כנור, שאם היה כמו שאר כנור מאי רבותא, אבל כנור זה היה מיוחד לדוד, שהיה לו הכנור

המזבח הצניע אאע"ה ליצחק שלא יזרק בו הסכין ויפסל וכיון שתקיעת שופר זכר לעקידה לכן תקנו לכסות השופר עי"ש.

ובש"ת דברי יציב (ליקוטים נ"ו) כתב ונראה לומר מעין זה. דהנה ברש"י (בראשית כב:יג) על "וירא והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו", שהיה רץ אצל אברהם והשטן סובכו ומערבבו באילנות עי"ש. ומתכוונים לעורר זאת בתקיעת שופר שהוא זכר עקידת יצחק שנשחט תמורתו איל, להשטן רצה לעכב ולמנוע הדבר יסבכו בעצי היער להסתירו, ולזכר דבר זה מכסים את השופר שיזכר למו מעשה תחבולות השטן וקדושתו של אאע"ה שהתגבר עליו וזכות זה יעמוד בעדינו.

ובירושלמי (הובא בתוס' ר"ה טז: ד"ה כדי לערבב), כדי שמע קל שיפוצא זמנא חדא בהיל ולא בהיל וכד שמע תניין אמר ודאי זהו שיפוצא דיתקע בשופר גדול ומטא זימניה למתבלע וכו' עיין שם, היינו שעל ידי התקיעות נזכר רשעת השטן שסיבך האיל והסתירו מחמת שרצה שיצחק יישחט, ולעכב את אאע"ה מלעשות נחת רוח להשי"ת [בהקרבת האיל], ובכך נפקד עליו כל חטאי בני קל חי אשר באמת רוצים לעשות רצון קונם ורק השטן הוא המסבב ומעבירם על דעתם, ולכן בהיל שידוע דמטא זמניה למתבלע.

שבועות שופר של האיל

ועל דרך זה יש להוסיף ההתעוררות של יום השבועות דאיכא נמי ביה בחינת ראש השנה, שהרי תקיעות שופר במתן תורה בחג השבועות והרי אברהם התפלל בסבך בקרניו. שמסובכים בעונותיו כל השנה שימחלו. והכל על ידי האיל. וגם אצל ברית עור אזור במתניו,

ועד"ז מובן שיש זמני מחילה וכפרת עון

דרשת הר"ן: מה ה' שואל מעמך

בספ"ה ק"אך פרי תבואה עה"פ "כן עשה את המנורה" (במדבר ח:ד) מה שדרשו רז"ל (מובא ברש"י) בהעלותך - [ונקשה, למה לא כתיב "בהדלקתך"] על שם שהלהב עולה, כתוב בהדלקתך לשון עליה, שצריך להדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה, ע"כ. וביאר עפ"מ דאיתא בדרשות הר"ן עה"פ "ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה וגו'" (דברים י:יב), דלכאורה יקשה דמהמקרא משמע שמדת היראה הוא דבר קל, ובאמת ישנם כמה בנ"א אשר לא זכו למדרגה זו. אלא דהנה ידוע שכל דבר נמשך לשורשו, כגון אם זורק אבן, הוא נופלת לארץ היות שבא מיסוד העפר. ואם ימלא נאד נפוח מרוח ויסתום פי הנקב, בודאי לא יוכל הרוח לברוח משם ולעלות למעלה, אבל אם יתיר הקשר ויתיר פי הנקב, בודאי יעלה הרוח מעצמו למעלה. וכן הוא ג"כ בזה מחמת שהנשמה נקשרה לזאת קשה לה להיות יראת שמים, אבל אם יתיר הקשר הזאת, בודאי יעלה הנשמה מעצמה למעלה. וכן צוה השי"ת לאהרן שיעשה כל המצוות למעלה, כי הוא לא נקשר בגשמיות העוה"ז, כנאמר "ואהרן מה הוא" (במדבר טז:יא). וכיון שלא נקשר בגשמיות ממילא יעלה המצוות למעלה, ולזה אמר כדי שתהא השלהבת עולה וכן עשה המנורה, שנעשית מאליה, ודו"ק.

וישכן ישראל בטח בדד עין יעקב אל ארץ דגן ותירוש

בהגדת ערבי פסחים לזה"ק זי"ע על זכר למקדש כהלל הביא פירוש הנחמד הבא עלינו לטובה מהמגיד מוואידסלאוו (שהוא בספר ארץ צבי אביו של הגה"ק ר"ר בונם מפשיסחא זי"ע) וכן במלבי"ם (ארץ חמדה וילך אות ד' בשם גדול א') פ' על פסוק (דברים לג:כח) "וישכן ישראל בטח בדד עין יעקב אל ארץ

למעלה עליונה, מורה על עצם מעלתו. לכך אמר בו שהוא יודע נגן, ומאחר שהיה לו הכנור למעלה אלהית, היה הכנור של דוד דבר שלא בטבע. ומכל שכן אזור מתניו של אליהו זכור לטוב, שאין ספק שהאזור שהיה במתניו היה מורה על ענינו ועל תארו, כי המלבשים הם שמורים על תאר שלו, ומכל שכן כאשר הכתוב מתאר אותו במלבוש מיוחד.

ומעתה, כאשר היה בעולם דברים בלתי טבעיים המתיחסים אל הדברים שנבראו בין השמשות - לא היו לבטלה, וכמו אילו היה קרב יצחק על המזבח, שהיה הגוף נשרף והרוח שב אל אשר נתן אותו, לפי שהוא בלתי טבעי, כך באיל הזה - נשרף מה שראוי להיות נשרף, ואם בשביל שהיה בלתי טבעי, ואין ראוי בו הפסד, כיון שבעולם דברים מתייחסים אל הדבר שהוא בלתי טבעי שנברא בין השמשות, הרי לא היה לבטלה. הלכך אמר שהיה שופר אילו של יצחק. שכשם שהוא היה בלתי טבעי, כך שופר זה בלתי טבעי. ומאחר כי היה שם שופר במתן תורה, והוא היה שופר שאינו טבעי, ואיל שנברא בין השמשות גם כן היה שלא בטבע, לכך אמר שופר של מתן תורה - שופר של אילו של יצחק, שלא יהיה לבטלה. נמצא כי היה שופר של מתן תורה שופר אילו של יצחק.

אמנם עיקר דבר האיל שנברא בין השמשות, ואיך היה בא תמורת יצחק, ואיך הדברים מקושרים ומסודרים, אין כאן מקום להאריך, רק שתבין דברי חכמים שאמרו שהיה שופר אילו של יצחק. אך קשה מאד הבנה שלימה בכתב לכתב אלו הדברים העמוקים, רק יוסיף חכמה ודעת:

לביהכ"נ בר"ה ונתעורר העם מאד ובכה בכי רב בשתי הימים האלו והמליץ אז לפני תקיעת שופר מה דנתיב מדוע לא בא בן ישי גם תמול גם היום אל הלחם שמואל א' כ כ"ז שיש בזה שאלה ותשובה השאלה מדוע לא בא בן ישי והוא משיח צדקנו לבוא ולגאלנו אחרי שראיתי שנתעוררתם בבכי בעת רצון. והתי' גם תמול ביום א' דר"ה גם היום ביום ב' אל הלחם התפילות המה רק על הפרנסה וצרכי הגשמיות, ואין משימים לב על צער גלות השכינה, עכתד"ה.

עיינן שם בהגדת ע"פ הנ"ל הביא עד"ז לפרש השבענו במרורים דהיינו שאין מצות מבטלין זו את זו כהלל הרונו לענה דהיינו שאנחנו עוד בגלות משום דהדמעות אינם מבטלין זו את זו עיי"ש דפח"ח ש"י.

בוא יבטל להדמעות של עשו

ובספר אור יצחק (לזה"ק ר"י מראדוויל זי"ע הביאו בשם הרה"ק רר"ש מניקלשבורג זי"ע) כתב על זה, ולדעתי אין הסברה נוטה לזה שאמר הרב שהוא מין במינו אמת מין במינו אין יכול לבטל אצל דבר איסור אבל זה שאנחנו בוכים אינו דבר איסור, ובדאי יכול לבטל הדמעות של עשו וא"ת שהדמעות של עשו ג"כ אין דבר של איסור והם מין במינו.

ובאמת אמרו בגמ' (ר"ה ד.) הנותן סלע לעני בשביל שיחי' בני הרי זה צדיק גמור אבל כותי הנותן פרוטה לצדקה בשביל שיחי' בנו הרי זה רשע גמור והטעם שישאל אינו קורא תגר אבל כותי קורא תגר לזה הוא רשע גמור שיש חלול השם בדבר עשו בכה וחיה בזה הבכי' רשע גמור מצד שקורא תגר אבל ישראל בוכים ואינם קוראים תגר ועוד מהבכיה של עשו שזכה לכל הטוב נתחלל שמו ית' אבל ישראל כשיקבל הש"י הבכי' שלנו ויעזור לנו במהרה בימינו יתגדל יתקדש

דגן ותירוש וגו' דהנה (תהלים פ:ו) "האכלתם לחם דמעה ותשקמו שליש", א"ר אלעזר שלש דמעות הוריד עשו מעינו אחד מעינו של ימין ואחד מעינו של שמאל והשלישית היתה קשורה בעינו שנאמר ותשקמו בדמעות שליש וכו' אמרו ישראל לפני הקב"ה רבש"ע בזכות שלש דמעות שהוריד עשו מעינו השלטתו מסוף העולם ועד סופו ונתת לו שלום בעולם הזה אנו שדמעתנו תדירה ביום ובלילה כלחם עאכ"ו שתמלא עלינו רחמים לכך נאמר "האכלתם לחם דמעה" (ילקו"ש ח"ב רמז תתכ"ח) להבין הכוונה בהני' ג' דמעות שהוריד עשו מעין ימין ומעין שמאל וא"כ קשורה בעינו, דמאי נפ"מ לנו בזה.

דהטעם שעדיין אנו שרויין בגו גלותא מחמת ג' הדמעות שהוריד עשו ולא נתבטלו דמעותיו באלפי רבבות דמעותיהם של ישראל כי רבי יהודא ס"ל (מנחות כב.) מין במינו לא בטל ודמעות בדמעות הם מין במינו ואינם בטלים אך אם לא היו הדמעות שוים בטעמם, שפיר היו מתבטלים כמין בשאינו מינו ועשו הרי בכה והוריד דמעות על הפסד ברכות עוה"ז ולכן אילו היינו אנחנו בוכים על צער השכינה וודאי כי היו מתבטלים דמעותיו בדמעותנו ומזמן היינו נוושים אך מאחר שגם דמעותינו סובבים על צרכי עוה"ז הרי זה מין במינו ולא בטל ופירש בזה "וישכן ישראל בטח בדד עין יעקב אל ארץ דגן ותירוש" (דברים לג:כח), דר"ל שהסיבה שבני ישראל יושבים בדד בגלות אע"ג שהי' ראוי שישכנו לבטח בארצם הוא כי "עין יעקב אל ארץ דגן ותירוש" דמעותיהם בכיותיהם הולך וסובב על צרכי עוה"ז עכת"ד.

ועוד כיוצא בזה הביא בספר שער יששכר (מאמרי חדש תשרי מאמר תקע בשופר אות י"ב בשם הגה"ק מוהר"ש מניקלשבורג ז"ל) כשבא

אחר הדברים האלה יתפרשו לך המקראי קדש שהתחלנו, ועתה אם שמוע תשמעו בקולי כו' והייתם לי סגולה מכל העמים, רצ"ל אפילו אותו מן חלקי העוה"ז המגיע לכל העמים, תהיו לי סגולה לתת אותה לכם, ואמר הטעם, כי לי כל הארץ, היינו כל הארץ היה לי בידי להחזיר אותה לתהו ובהו כפי התנאי, ועכשיו שהצלחתם אותה שלכם הוא כל הנאותיה, ואדרבה הנאת העמים בעולם הזה גזילה היא בידם, וזהו שאמר אח"כ [אע"פ שכל הנאות עוה"ז שלכם הוא], אעפ"כ תהיו לי ממלכת כהנים [להתנהג בהנאותיה לא כדרך הזוללים והסובאים רק כנוטל פרס ונפקתא מבי מלכא לכהנים דמשלחן גבוה קא זכו], וגוי קדוש [מובדלים להתנהג בפרישות ולקדש עצמכם במותר לכם], אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל [סבא אשר מאס בעולם הזה ומסרו לעשו], והן היום שזכיתם גם עולם הזה, קדשו עצמיכם ותהיו קדושים.

להראות איך בכוחו תודע עומד העולם

וב"ק אאדמו"ר הגה"ק זצוקלה"ה ז"ע כותב בתש' (שו"ת משנה הלכות חיד"ס סי' קנ"ג) ולולי דמסתפינא הי' נלפענ"ד לומר בזה דבר יקר דהנה אמרו ז"ל דהחטא ממעט ובגמ' חגיגה י"ב ע"א אמר ר' אלעזר אדם הראשון מן הארץ עד לרקייע שנאמר למן היום אשר ברא אלקים אדם על הארץ. וכיון שסרח הניח הקב"ה ידיו עליו ומיעט, שנאמר "אחור וקדם צרתני ותשת עלי כפך".

רב יהודה אמר רב אדם הראשון מסוף העולם ועד סופו היה שנאמר למן היום וגו' ולקצה השמים ועד קצה השמים. כיון שסרח הניח הקב"ה ידו עליו ומיעט וכו' הנה דהחטא ממעט, גם הנחש ע"י החטא נענש ונקצצו רגליו ועל גחונו ילך כל ימי חייו ונשפל עד לארץ. ומובא בחז"ל דבימות המשיח

שמו ית' ובודאי הם מין שלא במינו והדין שהבכ"י שלנו תבטל הבכ"י של עשו ויתגדל כבודו ית' אמן.

בני"ש: לאחר מ"ת הוי כמציל מזוטו של ים

בספח"ק בני יששכר (מאמרי חודש סיון מאמר ב') ונ"ל עפ"מ שכתב מהר"ש פרימו (הביאו הרב הגדול חיד"א זלה"ה) על הקושיא שהקשו, כיון שיעקב ועשו חלקו העוה"ז והעולם הבא ויעקב נטל העולם הבא ועשו העוה"ז (תנודב"א זוטא פ"ט) אם כן בני ישראל אינם רשאים ליהנות מן העוה"ז רק כל מה שהוא בהכרח גדול לצורך החיות, ואיך מצאנו דינו ורגלינו כי זה דבר שאי אפשר, ובפרט שבתורה יש לנו הבטחות גדולות על טובות עולם הזה.

ותירץ מהר"ש הנ"ל, להיות תנאי התנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית אם יקבלו ישראל התורה מוטב ואם לאו אחזיר אתכם לתהו ובהו (שבת פח.), נמצא ישראל שקבלו את התורה הצילו את כל העולם [שהיה עומד אז בסכנה גדולה] והוה כהציל מזוטו של ים ומשלוליתו של נהר דהוא שלו (כ"מ כד.), ואם כן הגם שהעוה"ז היה שייך לעשו, כיון דהיה העולם בסכנה גדולה וישראל הצילוה הרי עולם הזה ג"כ שלהם ואין לעשו ולכל האומות שום טענה ומענה גם על העולם הזה, ואדרבא כו', עכ"ד.

ומעתה מה נכבד לפסק הלכה מאמר חז"ל הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם, הגם דהוא יום החמשים ורמז לדרגא דבינה עולם הבא, בעינן נמי לכם, לרמז זה שהרווחנו במעמד הנכבד גם חלק עולם הזה ואין להאומות שום טענות ומענות גם על הנאת עולם הזה וכל מה שהצלנו [מן תהו ובהו] לנו הוא ולבנינו עד עולם, אם כן "אכלו משמנים ושתו ממתקים כי קדוש היום" (נחמ"י ח:).

אא"כ מוחלין לו כל עונותיו. וכיון שע"י החטא הוא מקטין ושוב כשמוחלין לו כל עונותיו עולה לגדולה ונתעלה שהרי הא דנתמעט היה מטעם החטא וכיון שמוחלין לו כל עונותיו שוב עולה לגדולה ונתעלה ברום המעלות, עיי"ש דב"ק.

ועד"ז יש ליישב ג"כ מה שדבר כ"ק יש להבין מה טעם מראין לו כל הנ"ל וצופה ומביט מסוף העולם כיון שלא יסאר אצלו וגם לימוד התורה כבר שאלו עלה והשנית הדברים מתמיהין.

דבאמת כל יהודי בזכות תורתו זוכה להגין על כל העולם כולו וממילא לפני שנולד מראחים לכל אחד האין נראה שלמד תורה ואין נראה העולם אחר שלמד תורה וכמה התורה משפיע על כל העולם וזהו הכוונה שהחטא ממעט דהיינו לא רק עצמו לא לכל העולם ולפעמים לדורות השי"ת ירחם ויצילנו וישפיע דיינו.

מדרש שמואל: ואל תתאוה לשלחנם של מלכים

ויש לומר עוד נקודה חשובה נקדים מ"ש במדרש שמואל שמבאר המשנה באבות פ' קנין תורה, ואל תתאוה לשלחנם של מלכים ששלחנך גדול משלחנם וכתרך גדול מכתרם, ונאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך.

ופירש המדרש שמואל דקאי על העוסק בתורה והנה זה דרכו של היצר הרע לומר למי שמטה שכמו לסבול עול תורה הלא אם משא עליך עול תורה לא יהיה לך הרוחה כי לא תמצא בתגרים (עירובין נה). ואז אם יהיה לך לבדך לחם צר ומים לחץ גם כן טוב לך אבל איך מפרנס לאחרים להשביע רעבים ולהיות עניים בני ביתך כל דכפין ייתי ויכול וכל הנכנס כשהוא רעב יוצא כשהוא שבע כדרך העשירים והשרים שמאכילים על שלחנם

שיתגלה לנו במהרה ויתכפר החטא לגמרי אז גם הקומה יחזור לבניי, ואולי מה"ט משה רבינו ה"י גובהו עשר אמות ולחד מ"ד כל הלויים היו עשר אמות לפי שהם לא חטאו ונתקן אצלם החטא של אדה"ר.

ומה מכיון בזה מ"ש ז"ל (נדה ל:) דרש ר' שמלאי, הולד במעי אמו נר דלוק לו על ראשו וצופה ומביט מסוף העולם ועד סופו, שנאמר "בהלו נרו עלי ראשי לאורו אלך חשך". ואל תתמה, שהרי אדם ישן כאן ורואה חלום באספמיה וכו' וכיון שבא לאויר העולם בא מלאך וסטרו על פיו ומשכחו כל התורה כולה, שנאמר "לפתח חטאת רובך".

ויש להבין מה טעם מראין לו כל הנ"ל וצופה ומביט מסוף העולם כיון שלא יסאר אצלו וגם לימוד התורה כבר שאלו עלה והשנית הדברים מתמיהין מאי ראי' מייית מלפתח חטאת רובך, ומה שייכות להני אהדדי.

אמנם נראה דתינוק במעי אמו הרי אין לו חטא והרי הוא עתיד להיות צופה ומביט מסוף העולם ועד סופו וכמו אדם הראשון ואף כי לאחר שחטא אדם הראשון ותשת עליו כפיו וכל בני אדם נתמעטו בקומה, מ"מ ברוחניות ובגדר של צופה ומביט מסוף העולם ועד סופו עדיין ביד כל אדם לזכות לזה כל זמן שלא חטא, כמו אדה"ר קודם החטא. וכמו שהוא במציאות שקודם שחטא והוא במעי אמו צופה ומביט אפילו בקטנותו וכ"ש בגדלותו.

ואמר בגמ' ואל תתמה כי זה מציאות, ורבינו הקדוש החוזה מלובלין יוכיח. האמנם מה זה שלאח"כ שוכח את הכל ואמר 'לפתח חטאת רובך', שכיון שיצא ממקור והיצה"ר פגשו מיד ביציאה ונסתמו עיניו ולבו. עכ"פ נראה דהחטא ממעטו הן ברוחניות והן בגשמיות. ולכן אר"א אין אדם עולה לגדולה

וכתב המשך להפירוש של המדרש שמואל מבין על דרך משל מי שהוא אומן גדול יודע לעשות בזה ובכסף ובחורשת אבן למלאות באבנים יקרות אודם פטדה וברקת ועושה מלאכה למלך גדול כסאות ועטרות נפלאים ומהודרים ועביד ליה נחא נפשיה ונהנה מאד ממלאכתו ועי"ז נושא חן לפניו מאד מאד ורגיל לפניו אף שמשלם שכרו כיד המלך.

ויהי היום שהעלילו על בני עירו ומשפחתו לפני המלך בעלילה קשה עד שנתחייבו כמעט כולם ראשם למלך. וכראותם כי כלתה אליהם הרעה וסר אליהם מר המות באו אצל האומן הנ"ל וביקשו לו שיבקש על נפשם מאת המלך בידעם כי הוא אהוב מאד למלך כי מלאכתו חביבה מאד לפניו ואולי ישא פניו לדבר הזה ונעתר להם האומן הנ"ל ונשתטח לפני המלך והמלך נשא פניו והנה מגיע לו שכר אומנות מאת המלך הון עתק והיה מקום לחשוב אולי ינכה לו שכרו בעד זה שנשא פניו כי זה כדאי בעד כל שכרו אך אין זה כבודו של מלך ובודאי יתן לו שכרו ולא ינכה לו שכרו בעד זה ונשיאת פנים הוא רק חנינה, אבל זה לא יעלה על הדעת שהמלך ישלם לו בעד זה שנשא פניו כי מי פתי יסיר הנה שיאמר כן שישלם הנותן להמקבל מתנה ממנו עבור שקבל מתנה ממנו.

וא"כ לפי זה היה נדחית תשובת המדרש"א נגד היצה"ר כי זה העשיר שמפרנס משלו עניים ועובד בזה להשי"ת בודאי שכרו לא יקופח מהמשלם גמולות משא"כ זה שזן בזכותו א"כ זה הוא בעד שכרו ושורת הדין היה שלא יטול שכר יותר כי זה שמפרנס כל העולם די כנגד שכרו וצדיקים רוצים להשפיע טוב לעולם ההוא ואם המלך הקדוש ית"ש לא ינכה זימן לו שכרו משלם ומה שזן העולם הוא בחנינה מרוב אהבתו לעוסק בתורה עם כל זה שיטול שכר על

הרבה בני אדם תרגולים פטומות ויינות מבושמים וזו מצוה גדולה עד אין לשער זנים ומפרנסים ומכלכלים לעניים אחרים ומושבים כיד המלך ולך אי אפשר לעשות כן לא מינה ולא מקצתה ועיניך רואות וכלות אליהם ואין לאל ידך. על כן טוב שתניח מזה ותעסוק בסחורה ואזי תוכל לבא למדריגתם ויהיה לך עולם הזה ועולם הבא.

מה הרבנות במה ששלחנך גדול משלחנך

לזה אמר ואל תתאוה לשלחנך של מלכים ששלחנך גדול ואל תתאוה לשלחנך של מלכים ששלחנך גדול משלחנך כי המה זנים מתי מספר ואתה זן כל העולם (ברכות יז:) כל העולם כולו ניוזן בשביל כולו כאמרם חנינא בני, עד כאן דבריו וש"י.

ונאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך

ובספ"ה ק' ישמח משה (פ' פינחס) ממשיך דבריו הנפלאים לבאר וכתרך גדול מכתרם פירש כפשוטו על פי גדולה תורה מן הכהונה ומן המלכות ונאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך דקשה מהיכי תיתי לא ישלם שכר פעולה וצריכה למימר לכך פירש שאף אם נותנין לו טובה אין מנכין לו כי זה רק מן הפירות והקצן שמור לעולם הבא וזה דוחק דהעיקר חסר מן הספר ועוד קשה מה הוא הפירוש של בעל מלאכתך אי פירושו שהוא עשאך היה לו לומר בוראך או עושך או יוצרך ואם הפירוש הוא בעל מלאכתך היינו האדון של המלאכה (אבות פ"ב מ"ז) ולא עליך שנמסר בידך כמו שאמרו המלאכה לגמור, והיינו התורה והמצות קשה דאמר בעל מלאכתך דהיינו האדון של מלאכתך הוא נאמן לשלם. אבל אחר שמוסר מלאכתו לאיזה אדם אין משלם אתמהא, ועוד קשה דמשנה ממלאכתך לפעולתך.

הוא עושה כל הטובה מעצמו והנה אי הוה אמרינן דאינו נוטל רק שכר לימודו הוי אמרינן דרק שכר מלאכתו הוא נוטל אבל לא שכר מה שפעל ע"י מלאכתו הוא נוטל, ועפ"י יתבאר [היינו שישלם לך שכר כאילו היא פעולתך] והבן כי נכון הוא בס"ד.

נעילת החג

שנה טובה ומתוקה שנזכה בכל השנה להאור כי טוב ומתוקה שנרגיש טעם בדברי תורה כמו שנאמר (תהלים יט:א) "ומתוקים מדבש וגו'". ומצינו בארבעה שנכנסו לפרדס (חגיגה יד: ב) זומא ועליו הכתוב אומר (משלי כה: טז) "דבש מצאת אכול דיין פן תשבענו והקאתו" שלפעמים יכול לקבל יותר מהראוי לו בסתרי תורה שעל זה אמרו (חגיגה יג) דבש וחלב תחת לשונך דברים המתוקים מדבש יהיו תחת לשונך.

ועל זה אומרים ומתוקה שה' יתברך יאיר לנו בהארת פנים לקבל רק דברי תורה הראוים לנו שיהיה ומתוק האור שיאיר בלב הדברי תורה לא יותר מהראוי. ועיקר הדברי תורה הוא האור כמו שמצינו (שיה"ר א' ט"ו) שכששמעו ישראל אנכי ה' אלהיך נתקע תלמוד תורה בלבם וכו' אף שלא שמעו רק מאמר אנכי ה' אלקיך רק כשהאיר בלבם באמת שהי"ה הוא אלהיך שה' יתברך הוא בעל הכוחות שלהם זה הוא האור פני מלך ועי"ז זכו לכל הדברי תורה כמו שזכה אברהם אבינו ע"ה, והשכיל מדעתו לקיים כל הדברי תורה עד שלא ניתנה. ועל זה מורה התפוח שפריו קודם לעלוי שיהיה נעשה לדברי תורה. דבש וחלב.

משנה הלכות: דבש וחלב תחת לשונך

ולמה דייקא דבש וחלב כ"ק אאדמו"ר

החנינה שחננו זה לא יעלה על הדעת כלל ונמצא זה אינו נוטל רק שכר לימודו אבל העשיר נוטל שכר בעד מה שזן ומפרנס ומקיים נפשות על זה תשיב אמרי' דהשי"ת מגודל חסדו וטובו שאוהב להטיב ישלם בעד הטובה שגומל בשביל העסק בחורה כאילו

בתוה"ק (בראשית כו:ב-ה) "וַיֵּרָא אֵלָיו יִצְחָק וַיֹּאמֶר אֵל-תֵּרֶד מִצְרָיִם שָׁכֵן בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר אָמַר אֲלֶיךָ: (ג) גֹּר בְּאֶרֶץ הַזֹּאת וְאֶהְיֶה עִמָּךְ וְאֶבְרַכְךָ כִּי-לֹךְ וְלֹרְעַךְ אֶתֶּן אֶת-כָּל-הָאֲרָצַת הָאֵל וְהַקְמֵתִי אֶת-הַשְּׂבִעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם אָבִיךָ: (ד) וְהִרְפֵּיתִי אֶת-זֶרְעֶךָ כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְנָתַתִּי לְזֶרְעֶךָ אֶת כָּל-הָאֲרָצַת הָאֵל וְהִתְבָּרְכוּ בְּזֶרְעֶךָ כָּל-גּוֹי הָאָרֶץ: (ה) עָקֵב אֲשֶׁר-שָׁמַע אֲבָרָהָם בְּקִלִּי וַיִּשְׁמַר מִשְׁמֶרְתִּי מִצֹּתִי חֲקֹתַי וְתוֹרָתִי"

והנה דרז"ל עקב אשר שמע אברהם בקולי אברהם אבינו ע"ה קיים כל התורה עד שלא ניתנה (יומא כח:) ומהיכן למד התורה אלא שהאיר ה' יתברך בלבו וידע מעצמו כל הדברי תורה כמו שאמרו בבראשית רבה (ס"א א'). ומבאר הגה"ק ר' צדוק הכהן מלובלין (פרי צדיק דברים ל"ה) וזהו שאמרו (שם ב' ג') יהי אור זה אברהם שהוא היה הראשון שזכה להאור. וזה שאמרו שנמשלו לתפוח כיון שהקדימו נעשה לנשמע שהוא שעל ידי החשק נזכה להאור תורה והוא פרי קודם לעלוי שהדברי תורה אלו קודם להמעשה והשמיעה לעשות.

ובתריב בצלו חמדתי וישבתי ופריו מתוק לחכי היינו בצלו שהוא אור פני מלך חיים ופריו מתוק לחכי וכמו שנאמר (קהלת יא:ז) ומתוק האור וטוב וגו'. וזה שאומרים [בר"ה]

שמלתם הבגדים, כבסו כל הבגידות שעשו, גם הלכו לטבול במקוה קודם ישיבה קדושה זו כדאי' בגמ' (יבמות מו:) במקום שטעון כבוס אינו דין שטעון טבילה, וכאמור הצווי הי' מיד ולדורות היום ומחר לאחר זמן לישוב בש"ק עם משה רבינו, מש"ה במ"ק כמספר שם אהי' במ"ק כי עי"ז נזכה לגאולה, שם אהי' הוא שם הגאולה, שם אהי' יש לה ג' מלאים קמ"ג קנ"א קס"א העולם תנ"ה כמס' מש"ה ע"ס, גם ה"פ אלהי"ם עם כ"ה אותיות מספר מש"ה ע"ס, דבקות העם אל משה ממתיק דיני אלקים ומקרב הגאולה ל"ך א"ל הע"ם וקדשת"ם גימ' צמ"ח דו"ד עבד"ך מהר"ה תצמי"ח שנזכה במהרה לאורו של משיח.

קוה והדר וקוה. ובגמ' דרשו ע"ז, ולהנ"ל נראה דעיקר מכל היום טוב שישאר אחר יום טוב מזה. וכעין שאמרו הנפטר מחבירו אל יפטר אלא מתוך הלכה שמתוך זכרהו, וכבר כתב במשך חכמה (סוף פ' לך לך ד"ה שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב) מובא בזה"ל, עוד יתכן דפשטי' על התורה דמצוה בעידנא דעסיק בה מצלא, בעידנא דלא עסיק בה לא מצלא. משא"כ תורה שמצלא גם בעידנא דלא עסיק בה. וזה הוא מחמת שהתורה תבלין ליצה"ר ומתשת כוחו הרע וכו', עיי"ש. ונשאר אח"כ ויהיה ידיו אמונה כי כן הדבר, כאשר ברוך נתן לנו אתו וחי' עול"ם נטע.

ומורגלא בפי של כ"ק אבי אדמו"ר הגה"ק זי"ע בשם הקאזניצער מגיד שהיה אומר דמי שלא הבין סוגיא בש"ס או גמרא או תוספות וכי"ב ואינו מסתכל אחר התפלה אולי כעת מבין הרי נחשב כמו אפיקורס שאינו מאמין שנתקבל התפלה שהתפלל אתה חונן וכו'. ובאמת כי כן צריך להיות האמונה, שיהיה בטוח אחר התפלה שנשמע. לא פחות מאשר

הגה"ק זי"ע (בשר"ת משנה הלכות ח"ג סי' ע"ט בא"ד) בטעם אכילת תפוח בדבש בליל ר"ה כותב ואולי זה שאמר הכתוב דבש וחלב תחת לשונך ולמה דוקא שני אלו אלא שהר"י מביא ראי' ממה שאמרו בגמ' נדה דם נעקר ונעשה חלב וכיון שנשתנה ונתהפך מבריתו נעשית היתר וכן הוא בדבש דבורים כיון שנשתנה מבריתו ולכן אמרו דבש וחלב תחת לשונך דתרווייהו מדין אחד הם שנתהפכו מאיסור להיות היתר. ואולי יש להוסיף בזה גם וריח שלמותיך כריח לבנון לרמוז על המוס"ק שבו נחלקו מה הוא אבל מ"מ ריחו טוב ובמדרש שהוא ראש לכל מיני בשמים ועיין רמב"ן עה"ת כי תשא (שמות ל:כג) ור"א השיב כי איננו בושם אע"פ שריחו טוב. והרמב"ן טען כי אין זה מוס"ק אלא הוא מין בשמים וריחו מפיה מחמת אור והמוסק ריחו מפיה בלי אור ע"ש עכ"פ לדעת הפוסקים שהוא מוסק וריחו מפיה ובא מן החיה לרמוז בא גם וריח שלמותיך כריח לבנון.

לכו בנים שמעו לי - ולא בואו בנים

מובא בספר תהלת ישראל מהמגיד הקדוש מקאזניץ זצ"ל בשם הרה"ק ר' שמעלקא מניקלשבורג זצ"ל פ"י הפסוק "לכו בנים שמעו לי", ולא אמר 'בואו בנים', כי העיקר הוא לשמוע בקול גם אחר שתלכו לביתכם. וכן פירש בסה"ק אמרי חיים מהר"ה"ק מוויזניץ זי"ע (שבועות) מאמר הגמרא בפ' ערבי פסחים (קא). שאמר רבה לתלמידיו דלמא עד דאזלתו לאושפיזייתו מתעקרא לכו שרגא ובקדושה דהכא לא נפקיתו, פ"י חוששני כאשר תשובו לביתכם תכבה הנר המאיר שקבלתם אצל ובקדושה דהכא שתהיו קדושים רק בהיותכם אצל לא נפקיתו בש"ק בהיות הבקר נתנה תורה לישראל ובליל ש"ק הלך משה אל העם וישב עמהם וקראו בשם ד' גדלו ורוממו לה' ובוזה כבסו

רוצה לפעמים התלמוד רוצה והרב אינו רוצה אבל במתן תורה פנים בפנים הרב רוצה והתלמוד רוצה.

ח' ירחם שישאר כן תמיד פנים בפנים מתוך רחמים וחסדים, באנפין נהירין חדו סגי ייתי ועל חדא תרתי, בשתי הלחם ולוחות הברית וכולם נתרפאו במתן תורה וכולם לזכו לבנים וכולם נתעשרו והשי"ת יעזור שכאשר עשית לאבותנו כן לנו כולנו היינו במעמד הר סיני וכן עכשיו ונזכה בקרוב לראות מלכנו בביאת משיח צדקנו בבנין בית השלישי אכ"ר.

הולך לרופא וכי"ב, ונותן לו תרופה, או עצת החכם, כן אחר קבלת התורה יהיה בטוח שהקב"ה מקבל אותנו.

השי"ת נתן התורה פנים בפנים. כידוע פתגם כ"ק מרן אדמו"ר השפע חיים זי"ע בשם אביו שמי שאומר שאינו אוהב המאכל אולי המאכל אינו אוהב אותו ויש בזה כוונה עמוקה, כן בתורה שהתורה יאהב אותנו. אביי רבא ועוד ירצו ללמוד אותנו ואתנו, שהרב צריך להסביר פנים, המלבין שינים יותר ממשקהו חלב, וזהו הביאור שבמתן התורה, לפעמים הרב רוצה והתלמוד אינו

שיעורי הלכה

ב' סיון תשפ"ה לפ"ק

הלכות חג השבועות - או"ח סי' תצ"ד

מנהג אכילת מאכלי חלב בחג השבועות

ויש בזה כמה מנהגים: או שאוכלים עוגת גבינה שיש בתוכו דבש, או ששתיים קאווע שיש בתוכו דבש, וזהו כח התורה שכאשר מכניסו לתוך גופו נעמט דאס איבער דער מענטש אזוי ווי דבש וחלב.

אוכלים חלב ואח"כ בשר
שבעבור זה נתנה תורה לישראל

ועוד טעם כתב צבאר היטב (סק"ח) ושמעתי שאוכלים חלב ואח"כ בשר, דלא כמו שעשו המלאכים אלל אברהם אבינו שאכלו בשר בחלב שבעבור זה נתנה תורה לישראל. והוא המבואר במדרש (שוח"ט תהלים ח:ב) שכאשר אמרו המלאכים להקב"ה "תנה הודך על השמים", נר הקב"ה קלטת פניו של משה דומה לשל אברהם, ואמר להמלאכים לא זהו שירדתם אללו ואכלתם צביתו בשר בחלב אשר התורה עתידה לאוסרו. ע"כ. והיינו שמפרשים "ויקח חמאה וחלב", שאכלו אותם יחד בשר בחלב.^א והוא כדי להראות שזכות זה

רמ"א: זכר לשתי הלחם

הג"ה "ונוהגין בכמה מקומות לאכול מאכלי חלב ביום ראשון של שבועות. ונראה לי הטעם שהוא כמו השני תזשילין שלוקחים כליל פסח זכר לפסח וזכר לחגיגה, כן אוכלים מאכל חלב ואח"כ מאכל בשר. וזריכין להציא עמהם שתי לחם על השולחן שהוא במקום המזבח, ויש בזה זכרון לשתי הלחם שהיו מקריבים ביום הציכורים".

מפני שנמשלה תורה לדבש וחלב

ועוד טעם לאכילת מאכלי חלב בחג השבועות, כתב צארחות חיים (תפלת המועדים ס"ק י"ג) שנהגו לאכול דבש וחלב ביום ראשון [של חג השבועות] מפני שנמשלה תורה לדבש וחלב כמו שנאמר "דבש וחלב תחת לשונך וגו'" (שיה"ש ד:יא), וכן הוא בכל-צו (סי' נ"ב), והמשנה ברורה (ס"ק י"ג) הציא מנהג זה.

^א אמנם פשוט פירוש הפסוק "ויקח חמאה וחלב ובן הבקר אשר עשה ויתן לפניו", שאכלו קודם חלב ואח"כ בשר, ואם כן כדין עשו ומה הטענה עליהם.

ובכמה ספרים מובא בשם צדיקים שתירצו כך, כי מבואר בס' הרקנט"י הטעם שמותר לאכול חלב ואח"כ בשר, ואסור לאכול בשר ואח"כ חלב, משום דחלב הוא רומז על בחי' חסד, ובשר רומז על

שנוהרים שלא לא לאכול בשר בחלב יש לנו את התורה.

ביום זה מראים שנוהרים בבשר בחלב כי הלאו של בב"ח מכון כנגד שבועות

ועוד טעם למנהג אכילת מאכלי חלב בשבועות נאמר בשם בעל החידושי הרי"ם מגור זי"ע, כי בזוהר הק' (ח"א קע:): איתא אשר שכל יום ויום משם"ה ימי השנה מכוון כנגד לאו מיוחד ששם"ה לאוין שבתורה. ומסמיכת 'לא תבשל גדי בחלב אמו' ל'ראשית זיכורי אדמתך וגו'' מוכח דהלאו של בשר בחלב הוא כנגד יום חג השבועות שנקרא בתורה 'חג הזיכורים' (צמדבר כח:כו). ולכן צריך לעשות פעולה הניכרת שאנחנו מקיימים הלאו של בשר בחלב.

וזה צמה שנוהגים לאכול מאכלי חלב ונוהרים בקינוח והדחה בין אכילה זו לאכילת בשר, וניכר שמקיימים מצוה זו. מה שאין כן באם לא היינו אוכלים רק בשר בלבד כמו בשאר ימים טובים לא היה ניכר בפועל קיום מצוה לא תעשה בשר בחלב.

המקור להמתנת שש שעות אחר אכילת בשר קודם אכילת מאכלי חלב

מן התורה האיסור לאכול בשר בחלב הוא רק בשר וחלב שנתבשלו יחד, אבל רבנן אסרו לאכול בשר וחלב אפילו כשלא נתבשלו יחד. ועוד עשו צוה הרבה הרחקות, ובכלל זה גם שיעור ההמתנה בין אכילת בשר לאכילת חלב.

וכמבואר בגמרא (חולין קה). אמר רב חסדא, הכל בשר אסור לאכול גבינה, הכל גבינה מותר לאכול בשר. ואמר מר עוקבא אבא כי הוה אכיל בשר האידנא לא הוה אכל גבינה עד למחר כי השתא, ואילו אנא זהא סעודתא הוה דלא אכילנא, לסעודתא אחריתא אכילנא.

ונחלקו הראשונים בכוונת הגמרא: דעת התוס' (שם ד"ה לסעודתא) דסעודה אחרת היינו כפשוטו, דמצד צרכת המזון ואוכל מיד. ודעת רש"י (שם ד"ה אסור) והרי"ף (חולין לז:) והרמב"ם (פ"ט

בחינת דין, ואנן קי"ל (יו"ד סי' צ"א ס"ד) כשיטת שמואל (פסחים עו). תתאה גבר, לכן אסור לאכול בשר ואח"כ חלב, כי הבשר דהוא בחי' דין יהי' בגוף האדם מתתאי, ולמעלה החלב שהוא בחי' חסד, ויגברו הדין ח"ו. אבל מותר לאכול חלב ואח"כ בשר, שאז יהי' החלב מלמטה והבשר מלמעלה, ויגברו והסודים.

והנה לכאורה באמת קשה על המלאכים שאכלו בשר וחלב. אך י"ל שאכלו חלב תחילה ואח"כ בשר, וכמ"ש בקרא 'ויקח חמאה וחלב' ואח"כ 'ובן הבקר אשר עשה' וכו'. אמנם הא ניהא אי אמרינן תתאי גבר. אבל אי אמרינן עילאה גבר, הקושיא במקומה עומדת למה אכלו חלב ואח"כ בשר, והוי הבשר למעלה ויגברו הדינים ח"ו.

ולכך א"ש המדרש כשאמרו מלאכי השרת 'תנה הודך על השמים', היינו שיגברו עליונים על התחתונים משום דס"ל עילאה גבר. א"ל הקב"ה אתמול אכלתם בשר בחלב, דהיינו חלב ואח"כ בשר משום דקי"ל תתאה גבר. והיום אתם רוצים לקבל התורה משום עילאה גבר, ואתם סותרים עצמיכם. לכן הניחו מזה ואתנה התורה לישראל ויגברו התחתונים את העליונים. (כ"כ בספר הישר והטוב להא"ק מליסקא זצ"ל, ובילקוט בגרשוני מביא שכך אמר הרה"ק רבי צבי הירש מרימנוב זצ"ל, וי"א בשם היהודי הקדוש זצ"ל, או הרה"ק השר שלום מבעלזא זצ"ל).

אחר אכילת בשר נחלקו בזה הראשונים. דעת רש"י (חולין קה. ד"ה אסור) משום דהבשר יש לו שומן, והוא מושך טעם חזק עד ו' שעות, וחיישינן דכיון שירגיש בזה אכילה טעם מבשר וחלב יחד, שמא יבוא לאכלס ביחד. ודעת הרמב"ם (פ"ט ממאכלות אסורות הכ"ח) משום הבשר שנשאר בין השיניים, וכיון שכן אם יבוא לאכול גבינה חיישינן שמא יבלע שניהם יחד.

שש שעות היינו שלימות

שש שעות האלו נריכים להיות שש שעות שלימות, ואין להקל בפחות מזה, וכמו שביאר כ"ק אדמו"ר זי"ע בשו"ת משנה הלכות (ח"ה סי' נ"ו אות ג', ח"ב סי' י"א).²

שיטות שאין צריך שש שעות שלימות

ויש שדייקו בלשון הרמב"ם (שם) שכתב בזה"ל: מי שאכל בשר בתחילה בין בשר בהמה בין בשר עוף, לא יאכל אחריו חלב עד שיהיה ציניהן כדי שיעור סעודה אחרת והוא 'כמו' שש שעות וכו', ע"כ. שאין צריך להמתין ו' שעות שלימות.

מנהג צאנו בשיעור ההמתנה

והנה ידוע אשר בלאנו היה המנהג להמתין קצת יותר מחמש שעות, ויש בזה כמה נוסחאות, ומה שמקובל בידי הוא שהרה"ק

ממאכלות אסורות הכ"ח) דמלבד ברכת המזון צריך גם המתנת שש שעות. דפירשו דברי הגמ' דאין לאכול עד סעודה אחרת, היינו זמן סעודה אחרת שהוא ו' שעות. כי סעודת תלמיד חכם הוא בשעה ששית, ומר עוקבא (שם) המתין מסעודת שחרית עד הערב (עי' לחם משנה שם).

הכרעת הפוסקים להמתין שש שעות

בשו"ע יו"ד (סי' פ"ט סע' א') פסק המחבר, "אכל בשר אפילו של היה ועוף לא יאכל גבינה אחריו עד שישהה שש שעות". והרמ"א שם מגיה "ויש אומרים דאין צריך להמתין שש שעות, רק מיד אם סלק וצריך ברכת המזון, מותר ע"י קינוח והדחה. והמנהג הפשוט במדינות אלו להמתין אחר אכילת הבשר שעה אחת, ואוכלין אח"כ גבינה. מיהו נריכים לצרך גם כן ברכת המזון אחר הבשר, דאז הוא כסעודה אחרת לדברי המקילין".

ואף שהרמ"א כתב שהמנהג להמתין שעה, הכריעו הפוסקים שם הט"ז (סק"ב) והש"ך (סק"ח) להחמיר בהמתנת שש שעות, וכמו שסיים הרמ"א שם "ויש מדקדקים להמתין שש שעות אחר אכילת בשר לגבינה, וכן נכון לעשות".

מחלוקת הראשונים

בטעם שצריך להמתין שש שעות

וטעם הדבר שהלריכו המתנת ו' שעות

² אולם כשיש לו ספק אם כבר עברו שש שעות היקל בזה כ"ק אדמו"ר זי"ע, שתפס כדעת האחרונים שמקילים בזה, ולא כדעת היד יהודה ריש סי' פ"ט דאפילו ביש לו ספק אם יש שש שעות צריך להחמיר ולהמתין עד שיהא ודאי שש שעות ואין מקילין מטעם ספיקא דרבנן דהו"ל דבר שיש לו מתייר.

שיעור ההמתנה אחר אכילת גבינה רכה
קודם שיאכל בשר

שיעור ההמתנה אחר אכילת גבינה [רכה]
קודם שיאכל בשר, הנה מנהג העולם
להמתין חצי שעה, אבל מעיקר הדין אין
צריך להמתין כלל אלא סגי שיקנה פיו
וידיחו, וירחוך ידיו במים כמבואר בשו"ע
(יו"ד סי' פ"ט סעי' ב').

והמקור להמתין אחר אכילת גבינה הוא
בדברי הזוהר הק' (פרשת משפטים קכה).
שכתב לאסור לאכול בשר וגבינה ב'שעתא
חדא', והביאו הבית יוסף (סי' קע"ג),
ומדברי הש"ך (ס"ק ט"ז) בשם ספר מנרף
לחכמה נראה שהבין דכוונת הזוהר שעתא
חדא כפשוטו היינו שעה אחת, וכן הוא
מנהגינו להמתין שעה, וכמו שכתב כ"ק
אדמו"ר במשנה הלכות (ח"ו סי' קל"ה).

מנהג רוב העולם הוא להמתין רק חצי
שעה, ובאמת שקלת קשה להחמיר בזה כיון

הדברי חיים זי"ע לא היה ממתין ו' שעות¹
כשהיה מיום ללילה או מלילה ליום.²

מנהג להמתין חמש וחצי שעות

בישיבת לייקוואד הנהיג הגאון רבי אהרן
קוטלר זצ"ל לאכול גבינה אחרי בשר לאחר
חמש וחצי שעות, וכמו דמשמע מהרמב"ם.

מנהג יהודי אשכנז להמתין ג' שעות

מנהג יהודי אשכנז להמתין ג' שעות.
והטעם למנהגם, כי בגמרא נתנו שיעור
מסעודה לסעודה וא"כ תלוי בזמן הסעודה
והמקום שאוכלים, וכיון שזמן סעודת
תלמידי חכמים בשעה שש וסעודה שני'
בערב, ובזמן החורף שהיום קצר ובשעה
שלישית אחת³ כבר מגיע חשכת לילה,
וא"כ אוכל סעודתו לערך ג' שעות לאחר
שאכל סעודת צהריים, ואינו אסור לאכול
אלא בסעודה אחת ולא בסעודה שני' ביום,
ולכן נהגו בזה שלש שעות. (משנה הלכות
חט"ז סי' ט').

¹ עי' ס' כל הכתוב לחיים (עמ' קע"ה). כתב שם הגה"ק מרן מוה"ר יעקב לייזער אדמו"ר
מפשעווארסק זי"ע א בזה"ל, שמעתי ממורי ע"ה (הה"ק מקאלאשיץ זי"ע"א), שזקינו רבינו מצאנו זי"ע,
היה מחזיק לשוטה למי שמדקדק להמתין אחר אכילת בשר ששה שעות שלמות בדקדוק דוקא,
ע"כ. ועיי"ש בדף קצ"ו, דחתנו הרה"צ מוה"ר ברוך כהנא שליט"א מעיר, דאפשר דהמקור לזה הוא
מלשון הרמב"ם הנ"ל, דכתב שם הלשון 'כמו' שש שעות, וכו'.

וע"ע שו"ת דברי יציב (ח"ו סי' ס"ט) דמה שידוע שהמנהג בראפשיץ היה להמתין רק מעט יותר מה'
שעות וכל שנכנס כבר לשעה הששית הקילו לאכול גבינה, לא נהגו כן כי אם בשעת הדחק, וגם
בזה לא הקילו ממש ה' שעות ומקצת, אלא שאחר שעה חמישית לא דקדקו כל כך לעיין היטב
במורה שעות אם עברו ו' שעות שלמות.

² ראה משנה הלכות ח"ו סי' ע'.

ובשו"ת משנת יעקב (ח"ג, הגהות לשו"ע יו"ד) מביא ששמע מבעל הדברי יואל זי"ע ביו"ט דשבועות
תשכ"ב שהגה"ק מצאנו זי"ע בעל ד"ח נהג לשותות בבוקר לאחר ה' שעות שאכל בלילה, יען דיש
חילוק בין לילה ליום אבל לא מצד שינה בלילה, דאם בחורף באשמורת לאחר ה' שעות שהם בלילה
לא נהג היתר, וכן נהגו אחריו כמה מתלמידי הגדולים זי"ע.

זי"ע, וכמו שכתב (שם) הנה זה דרכי מעולם להחמיר בזה להמתין שש שעות.

וטעמם כי מ"ש הש"ך דגבינה קשה, היינו שנתיישנה ו' חדשים, הוא לאו דוקא אלא הוא סימן שהגבינה כבר קשה. וא"כ בזמננו שע"י תהליך עיבוד מסוים גורמים שתתקשה הגבינה בלא יישון ארוך כל כך וממילא נדבקת בין השיניים, וכן גם אחוץ השומן הגבוהים גורמים שהשפעתה נשארת בחלל הפה זמן ארוך, והוא כב' הטעמים שהזכרנו לעיל, ולכן נריך להמתין ו' שעות.

אמנם מנהג העולם להקל בזה שאין ממתניים שש שעות אחרי אכילת גבינה זהובה, הגם שרוב הפוסקים מחמירים בזה.

זהירות בהמתנת שש שעות מבשר לחלב
בחג השבועות

במגן אברהם (סק"ו) כתב שמנהג אבותינו תורה היא לאכול מאכלי חלב אך שיש לזהר שלא לבא לידי איסור, ועי' בפרי מגדים (א"ח) דאין להתיר בשבועות כלל כי אם כמו בשאר ימות השנה להמתין שש שעות דוקא אחר בשר או אחר גבינה קשה.

ובן התריע על כך עוד הפרי מגדים במשנות זהב (קוס"י תז"ד) שיש לזהר בענין מאכלי בשר וחלב ככל מה שנהרין בכל השנה המבואר (יו"ד סי' פ"ח-פ"ט) ושלא לנאת שכרם בהפסד. ובעונותינו הרבים בגלות המר הזה כל מה שיכולין

שאינו אלא מנהג כי מעיק הדין אין נריך להמתין כלל וכמו שציארנו לעיל.

אחר אכילת גבינה קשה
צריך להמתין שש שעות

ושיעור המתנה אחר אכילת גבינה קשה, בשו"ע יו"ד (סי' פ"ט סע' ב') פסק הרמ"א שריך להמתין שש שעות. וגדר גבינה קשה, דעת הט"ז (שם סק"ד) שמדובר בגבינה מחולעת [כגון שווייזע"ר קע"ז], שיש בה טעם התולעים עצמם, או גבינה שהועמדה בקיבה שיש בה טעם חריף וחזק, שבאלו מושך טעם זמן ארוך. ודעת הש"ך (שם ס"ק ט"ו) שמדובר בגבינה שעמדה ששה חדשים, והטעם הוא משום שנשאר בין השיניים, וכל גבינה קשה שהיא ישנה ו' חדשים מסתמא הוי גבינה קשה כל כך עד שנדבקת בין השיניים.

המתנת שש שעות

אחרי אכילת גבינה זהובה בזמננו

גבינה זהובה שבזמנינו (אמעריקע"ן טשי"ז), דעת הגאון רבי משה פיינשטיין ז"ל כפי שהביא כ"ק אאדמו"ר זי"ע במשנה הלכות (חט"ז סי' ט') שהיא אינה הגבינה הקשה שאחרי אכילתה נריך להמתין שש שעות.

אולם דעת הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך ז"ל (הליכות שלמה שבועות פ"ב סי"ג), והגאון רבי יוסף שלום אלישיב ז"ל (משנה הלכות שם), והגאון רבי שמואל הלוי וואזנער ז"ל (שבט הלוי ח"ב סי' ל"ה), שיש להמתין אחרי אכילתו שש שעות. וכן היה מורה כ"ק אאדמו"ר

הגבינה בלא המתנת שיעור, מחמת שאז הוא שעת מתן תורה הקדושה, ואנו מראים עצמינו שאנו דוגמת המלאכים בשעת מתן תורה ע"י התורה וכו', ע"ש. ודייק כ"ק אאדמו"ר זי"ע מדבריו שרק מחלצ לבשר ס"ל להקל, אבל לא מבשר לחלב.

משנה הלכות: אין להקל בחג השבועות יותר מכל השנה

בשו"ת משנה הלכות (ח"ז סי' ע') הביא כ"ק אאדמו"ר זי"ע דבריהם, והביא עליהם דברי הפרי מגדים ויתר פוסקים אחרונים שקוצרים שאין להקל בעצרת יותר מבשאר ימות השנה. וכפי דבריהם מכריע למעשה שאין להקל בהמתנת שש שעות בין בשר לחלב אם לאמי שמקובל אלול לנהוג כך.

ובתחילת דברינו הזכרנו כמה טעמים לאכילת מאכלי חלב בחג השבועות, או שהוא כדי להראות שבזכות שאנחנו נזהרים בבשר בחלב ניתנה לנו תורה, או שהוא בכדי שנאכל בשר וחלב ונזהר ביניהם ויהי' ניכר שמקיימים הלאו של צ"ח. וא"כ לפי טעמים אלו בודאי יש ליזהר ביום הזה בכל הלכות בשר בחלב ביתר שאת.

לגדור גדר יותר טוב, וכ"ש מה שמדינא ומנהג שקבלו כבר הוא כנדר.

כל"ב: בשבועות אפשר להקל בשיעור המתנה בין בשר לחלב

אולם מצינו פוסקים שבאמת הקילו בעצרת לענין המתנת שש שעות לאחר אכילת בשר, וז"ל: הכל-כו (סי' ק"ו) יש נמנעים מלאכול גבינה בסעודת מנחה של עצרת, לפי שהאריכו בתפילה עד חצי היום או קרוב לו, ומשם ועד סעודת המנחה ליכא שיעור ו' שעות. ויש שאין חוששין לזה כיון שהוא תאב לאכול כבר נתעכל הבשר. אך כיון שעיקר השהייה בשביל בשר שבין השינים, ראוי למי שאינו נמנע מהגבינה באותה סעודה לחכות שינוי, ולהוציא הבשר קודם שיאכל הגבינה. וכ"כ באל"י רבה (סק"י).

נועם אלימלך: הקילו שלא להמתין אחר הגבינה כמו שאר ימות השנה

וגם ידוע מ"ש בספה"ק נועם אלימלך (פ' משפטים) עה"פ 'לא תבשל גדי בחלב אמו', וז"ל: וגם אנחנו בחג השבועות התירו לנו חז"ל שלא להמתין אחר הגבינה השיעור כמו בשאר ימות השנה וכו'. וזה הטעם שהתירו לנו בחג השבועות לאכול אחר

ניצוצי הדף

חולין דף י' ע"א

מתי אמרין שומר מצוה וגו'

ובש"ת דברי מלכיאל (ח"ב סי' נ"ג ס"ק ו') הא דאמרין (פסחים עו:) דדגים עם בשר קשה לריחא ולצרעת, דיש שהקילו בדגים שנתבשלו עם בשר משום כבוד שבת, משום "שומר מצוה לא ידע דבר רע" (קהלת ח:ה). וז"ל, ולדעתי זה טעות בידם, דסברא זו שייך רק גבי רוח רעה כגון בזוגות (פסחים ק"י) וכדומה גבי מים שבשכונת המת (שבס"י של"ט), וכן גבי תקופה (עיין שו"ע או"ח סי' תנ"ה). אבל הכא, שלפי המבואר בש"ס הוא דבר המזיק בטבע, לא שייך סברא זו וכו'. ורק גבי רוח רעה שאינו בטבע אמרין סברא זו, עכ"ל.

ועיין גם שדי חמד (ח"ה שו"ת דברי חכמים סי' פ"ב) שהביא כן מכמה ספרים ד'שומר מצוה לא ידע דבר רע' היינו דוקא בסכנה שאינה טבעית, ועיין שם עוד (מערכת השי"ן כלל נ"ח עמוד ו'). ועי' מ"ש זה"ק בשו"ת בית שערים (י"ד סי' שד"מ) וז"ל, ודאי הא דשומר מצוה אינו בטבעו של עולם, כמ"ש רמב"ן בחומש (פ' לך לך ור"פ וארא ופ' אם בחקותי) שכל הברכות בשכר שמירת המצוות הם נסים ואינם בטבע, ואם כן לא סמכין על סברא זו אלא במקום שאין הסכנה בטבע, עכ"ל. וע"ש באריכות בס' ש"נ עוד כמה חילוקים.

אולם מצינו דיש שכתבו שגם בסכנת טבעית אמרין 'שומר מצוה לא ידע דבר רע', וכדלא כדברי מלכיאל הנ"ל, וכמו שכתב בשו"ת מהר"מ גלאנטי (סי' ס"ז ד"ה הטענה) על מי שנמנע לעלות לארץ ישראל

ש"מ חמירא סכנתא מאיסורא, ש"מ. תנן התם, ג' משקין אסורין משום גלוי: מים, ויין, וחלב. כמה ישהו ויהיו אסורין? כדי שיצא הרחש ממקום קרוב וישתה. וכמה מקום קרוב? א"ר יצחק בריה דרב יהודה: כדי שיצא מתחת אוזן כלי וישתה. ישתה, הא קא חזי ליה! אלא ישתה ויחזור לחורו.

הדלקה בשמן זית שהיה מונח תחת המטה שישנים עליה או שאר רוח רעה

בש"ת תורה לשמה (סי' ק"ח) דן בהניח שמן זית תחת מטה שישנים עליה, אם מותר להדליק בשמן זה לנר שבת ויו"ט. וכתב דהא כל הראוי לאכילה, אם הניחו תחת המטה שורה עליו רוח רעה ונפסל לאכילה. וכיון שנפסל באכילה גם להדלקת נר שבת נפסל משום "הקריבהו נא לפחתך" (מלאכי א:ח).

וגדולה מזו כתב, דאפי' הניח מים תחת המטה, אין ראוי להניח אותה המים בעששית של נר שבת להגביה השמן כנודע. ואע"פ שאינו מדליק בהמים עצמם, מ"מ מאחר דרוח רעה שורה עליהם, הרחק מהם. אמנם באם לאו בר אכילה ושתיה הוא, אין שורה עליו רו"ר. וכן הוא בבן איש חי (פ' וישב אות י"ז). וכתבו האחרונים (פנ"ש) דלפ"ז מותר להדליק בשמן זית העומד רק למאור ולא למאכל, ובפרט אם הם דולקים יפה, ויש שנמנעין מזה לכתחילה משום הידור מצוה. וראיתי באחרונים שמפקקים בזה, וכי רוח רעה נבואה לדעת אם ראוי לאכילה או לא. ועי' מה שהבאתי לעיל בשם פתח הדביר.

בד"ת, ע"כ. אולי ה"ג דהעושה מצוה כדרכו אמרינן שומר מצוה לא ידע דבר רע, אבל להכניס עצמו לסכנה ולהגן ע"י המצוה לא אמרינן.

ובשו"ת דברי יציב (ח"ב סי"ז) שהאריך בתשובה בחומר הענין דרו"ר, ודגם לצורך מצוה אסור. וע"ש בשולי התשובה (סקי"ב) דהעתיק מפלפולו לחנוכה לענין דבר מצוה אי מותר בדבר ששורה עליו רוח רעה. ומציין למה שדן בשו"ת עין יצחק (או"ח סי' כ"ד) לענין אתרוג שהיה תחת המטה. וע"ש (סקי"ג) אודות מאכלים שתחת עגלה של תינוק. דהנה בספר שערי רחמים הביא דהגר"א החמיר רק לעצמו מאכל שהיה מונח תחת תיבה שאין מיוחד לשינה, וישן עליו אדם, אך לא לאחרים. ויש עוד לצרף מה שכתבו בפוסקים דאין נזהרים בנט"י שחרית לתינוק כיון דאין בו רוח רעה, וחזי לאיצטרופי להיות, ע"ש.

ועיין בשו"ת משנה הלכות (ח"א סי' י') אם הנוגע במאכל קודם נט"י אם נאסר המאכל. והביא מחלוקת הפוסקים, ועיין ב"י (יו"ד סי' ר') דדבר שאסור משום רוח רעה המאכל מותר בדיעבד. ועיין תבואות שור (סי' קי"ד) ושו"ת שבו"י (סי' ק"ה) ובחיי אדם (כלל ב' ס"ב) ובמ"ב (סי' פסקו ג"כ דאין לאסור המאכל, וכ"כ בעה"ש (סי' ד' סי"ט) ויר"ש מותר להחמיר על עצמו. ולפי דברי המלבי"ם מהני אם ידיחנו ג"פ [והביא דברי היש"ש דאינו נוהג בזמה"ז], ע"ש. ולפ"ז הרי לא נאסר לאכילה בכלל ומותר להדליק בזה.

טעם איסור גילוי בין דקידוש

במס' ב"ב (צז-צז:): גרסינן, אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב, אין אומרים קידוש היום אלא על היין הראוי לינסך ע"ג המזבח. ומסקינן למעוטי יין מגולה ויין שריחו רע,

מחשש שודדי דרכים. וכתב על זה, במחילה ממנו כי שומר מצוה לא ידע דבר רע, וכמה אניות באות דרך ים שקטים ושלמים, ואין שטן ואין פגע, עכ"ל.

ובשו"ת אבני שיש (ח"ב סי' צ"ד) הוכיח כן מהא דאמרינן (כתובות קי.) הכל מעלין לארץ ישראל, ונפסקה הלכתא בשו"ע (אהע"ז סי' ע"ה ס"ד) וז"ל, אמר האיש לעלות לארץ ישראל והיא אינה רוצה - תצא בלא כתובה וכו'. ואם איתא דחיישינן לסכנת דרכים ליתיה להאי דינא כל עיקר, דכל הבא לכפות אשתו לעלות עמו לארץ ישראל אמרינן ליה כל הדרכים בחזקת סכנה וכו' דקיי"ל במקום מצוה שומר מצוה לא ידע דבר רע, ושלוחי מצוה אינן נזוקין וכו' וכל שכן במצות ישיבת ארץ ישראל שהיא מצוה מן התורה, עכ"ל.

ובאמת בספר ברית אברהם הכהן הביא מעשה מהגאון הגר"מ פיינשטיין זצ"ל בשאלה אם מותר לעשות מציצה בפה היום שיש חשש של איידס ר"ל. והגאון הגר"מ פיינשטיין השיב "ששומר מצוה לא ידע דבר רע". ותמה כל השומעים, ובתוכם בנו הגאון ר' ראובן שליט"א, הלוא מציצה הוא רק מנהג, ולמה להחמיר כ"כ, עיי"ש. ועיין בספר מל ולא פרע לכ"ק אאדמו"ר הגה"ק זי"ע, ובשבת הלוי ועוד ואכמ"ל בזה.

ועיין בערוה"ש (או"ח סי' צ' סע' ט"ז) לגבי ריצה לבית הכנסת, דאף שנוטל אחד מת"ק ממאור עיניו של אדם, מ"מ לדבר מצוה מותר דשומר מצוה וכו'.

ולפענ"ד אולי ע"פ מ"ש (שבועות טו:) דאסור להתרפאות בדברי תורה, ומקשה מריב"ל בפסוקי דק"ש, ומשני להגן שאני. וברבינו יונה (ברכות דף ג' מדפי הרי"ף) דמה דאמרינן דרך חובה ליכא בזה איסור מתרפא

(כלל ו'). וכתב ע"ז בתוספת שבת וכן ביד יוסף, דלפ"ז מ"ש התורת חיים (ב"ב צ"ז) שיין מגולה אסור משום שצריך להיות כנגד יין המשומר, א"כ אפי' ביין יש להקפיד, ע"כ.

בקצות השלחן (סי' מ"ו) הביא ראייה דמה מיקרי 'זמן מועט' לגבי גילוי, מליל הפסח שמוזגים כוס שניה ואומרים עליה את ההגדה, ועומדת מגולה כל זמן ההגדה, לפעמים ג' או ד' שעות, עיי"ש. ולענ"ד אי משום הא, נוכל למימר שאני ליל פסח דהוא משומר ובא, ואין לחשוש לא לגילוי וכי"ב, ונשאר רק הטעם של אם נשאר טעמו, וע"ז זה חלק מהמצוה.

שו"מ בשם הגרשז"א דכתב דכיון שצריכים לכוס, הרי זה דומה כמארץ הרבה באמירת הקידוש. משא"כ בשוהה שלא לצורך ג' או ד' שעות אפילו אם עוסק בדברי תורה.

ובשו"ת דברי מלכיאל (ח"ד סי' א') דשיעור יין מגולה הוא כעשרים דקות. אמנם שיעור נמר טעמו וריחו הוא כחמש או שש שעות, עיי"ש. מיהו בשו"ת אז נדברו (ח"א סי' ז') כתב, דבריו צ"ע ביינות שבזמנינו, דאף אם יהיו מגולים יותר משש שעות עדיין לא פג ריחם וטעמם. וסיים דמ"מ בזמנינו שהיין מצוי ואינו ביוקר, יש להקפיד לכתחילה אפילו ביין שעמד מגולה שעה מועטת. אבל בדיעבד אין לפסול אא"כ נמר ריחו וטעמו, או שעבר עליו לילה אחת עיי"ש. ועי' בפתח הדביר דאולי הטעם שנשאר מגולה יפול בתוכו דברים קטנים וכיו"ב וימאס.

ונחלקו האחרונים אם בכוס של אליהו של ליל הסדר, שיש שנוהגים להניחה לקידוש הבוקר, אם יש לכסותה לאחר הסדר, או דנימא שהוה משומר מן המזיקין. אבל בכל אופן שהוא בודאי יש לומר דנמר ריחו,

דתניא בכולן לא יביא ואם הביא פסול. ופרכינן אי למעוטי מגולה, סכנה היא [ואפילו בלא קידוש אסור לשתותו, רשב"ם] ואע"ג דעבריה במסנת כר' נחמיה אפילו הכי "הקריבהו נא לפחתך הירצץ או הישא פניך" [גבי חולה כתיב, אלמא כל דבר מגונה אסור לקרבן, רשב"ם].

יין לקידוש

בגמ' (ב"ב צח.) אמר רבי חייא בר יוסף, חמרא מזלא דמריה גרים, שנאמר "ואף כי היין בוגד גבר יהיר ולא ינוה" (חבקוק ב:ה). ופי' רשב"ם, גסותו של אדם שמגיס דעתו כמה שאין בו גורם שהיין בוגד בו, שסוברים שהוא יין ונמצא חומץ מדה נגד מדה, ע"כ.

והוא כמו שאמרו רז"ל (תענית ז.) דרכו של יין בפחות שבכלים, כן האדם יהא במדרגה פחותה, ועיין במהרש"א שם. ועל דרך זה יש לומר טעם למה אי' בפוסקים שערב שבת צריכים לעשות תשובה, כדי שיוכל לקדש על היין ולא יתקלקל, וכן שלא יהי' בו טעם חומץ. ואולי משו"ז נהגו כמה צדיקים ללבוש טלית נאה לקידוש להראות שאינו מתעטף בטלית שאינו שלו, עיי"ש ותבין.

זמן גילוי

ולא על יין מגולה וכו', ובמגן אברהם חידש דאם עמד שעה מועטת מגולה אין להקפיד האידנא כל זמן שלא נמר טעמו וריחו. והעתיקו האחרונים המ"ב (סק"ג) ועוד.

ובאמת דאין הטעם בזמנינו משום גילוי נחש וכיו"ב, אלא משום טעם וכבוד, ומשו"ה כמ"ש שגם הפחות והסגנים אינם מקפידים. וטעמו של המג"א מפני שאין היין מצוי במדינות הללו. ולפ"ז בהמקדש על שכר יהא זהיר בזה, כן הוא בחיי אדם

היין המגולה היה בתוך ארון או מקרר, אם לא פג טעמו אינו נפסל בכך. וכן הביא בשם שו"ת דברי מלכאל (ח"ד סי' א') או שהיה מגולה ומונח בארון או במקרר או בכל מקום סגור אחר אפילו יותר משעה מועטת, בכל זה אין קפידא אא"כ נמר ריחו וטעמו.

שהרי הפוסקים מתירין הרבה דברים לעשותן ליל פסח בדברים שמפיגים טעמן דרך משומר מן המזיקין, אבל הפגת טעם ריח אין שייכות לענין של שמירה.

במקור

ובכף החיים (סי' ע"ב ס"ק ט') כתב דאם

דף ט"ו ע"א

תורים ובני יונה של היולדת מפני תקנת השוק (כמבואר בכריתות ח'), כך בעניינו כאשר חכם העיר נלחם באותה חנות ואוסר להכנס לתוכה, בידו לבטל מצוה של קידוש כדי שלא יכנסו לחנות, ובפרט שהיא רק מצוה דרבנן, עכ"ד.

אמנם ראיתי בכף החיים (סי' רע"א סי"ג) שהביא בשם ס' אות היא לעולם, ובפתח הדבר (סק"ז) להתיר להביא יין דרך כרמלית ע"ב ב' בנ"א - זה עוקר וזה מניח, דהוה תרי דרבנן. ולפ"ז הכ"נ דמותר ליכנס לחנות הנ"ל לקנות יין לשבת. ואולי יש לחלק בין תקנה דרבנן ואיסור דרבנן, וצ"ע בזה.

לאחרים, ולערב מותר גם לו מיד. [ועיין במג"א (סק"ב) שלמי שנתבשל בשבילו הוי דינו כמו הוא עצמו שבבישל במזיד אסור עולמית].

הנה ה' זו מחלוקת הוא ר"מ ור"י (חולין טו). המבשל בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל [בו ביום ובכדי שיעשו, רש"י] דברי ר"מ. ר"י אומר בשוגג יאכל במוצ"ש, במזיד לא יאכל עולמית. והמחבר הלך בדרך הרמב"ם הרי"ף והגאונים שפסקו כר"י, ולכן המבשל בשבת במזיד אסור לו עולמית, ובשוגג מותר למוצ"ש.

אם מותר ליכנס לחנות המוכרת חזיר לקנות יין לקידוש

חנות המוכרת בשר חזיר וגם יין כשר - האם מותר לקנות בה יין לקידוש כשאין לו יין אחר לקידוש. בספר מלכים אומניך (פ"ב ב' מהגר"י זילברשטיין שליט"א) מביא דמסתבר שאין להכנס בה, ואע"פ שיתבטל ממצות קידוש. וכעין מש"כ החזו"א דאין להשתמש בחשמל בשבת, בגלל שיהודים מפעילים אותו, למרות שיתבטל עי"ז מתורה ותפילה. וכשם שיש כח ביד ב"ד להפקיע ממצות אכילת דגים אם זה לצורך תקנת השוק (כמבואר במ"ב סי' רמ"ב סק"ב) וכשם שהיה לרבן גמליאל צורך לבטל מצות הבאת

כ' המחבר (סע' א'), המבשל בשבת או שעשה אחת משאר במלאכות, במזיד אסור לו לעולם ליהנות ממלאכה זו, ולאחרים מותר למוצ"ש מיד. [לגבי גוי אין זה כן, אלא אם בישל בשבת לישראל גזרו רבנן שימתין במוצ"ש בכדי שיעשו, כי אמירה לעכו"ם קל בעיניו, וע"י שימתין במוצ"ש בכדי שיעשו לא יהנה כלל מהמלאכה בשבת, ולא יבוא לומר לו לעשות כן בשבת הבאה, אבל כשהישראל עושה המלאכה לא ישמע לו ולא יבוא לחטוא לצורך אחרים בשבת הבאה]. בשוגג אסור בו ביום גם

למוצ"ש, ואף להחור"ד יהא אסור לו בשבת אם נתערב, דאינו בטל בתערובות. אכן יש לי בזה מקום עיון, דאולי ולכאורה כיון שהתיר המ"ב רק בשוגג במקום הצורך, א"כ במזיד לא מיקרי דבר שיש לו מתירין.

עובדא על זהירות מאכילת דברים שנתבשל בשבת

[אאדמו"ר זצוק"ל היה פעם בחתונה במוצ"ש ולא אכל מאומה מהאוכל אשר שם. והיה שם איזה ראש ישיבה, ושאלו למה אינו אוכל, ואמר לו אאדמו"ר על מה סמך מר לאכול, והשיב לו שהוא אוכל כי סומך על משגיח הכשרות שנמצא שם.]

לא התעצל אאדמו"ר ושאל את המשגיח באיזה הכשר הבשר, ואמר לו שאינו יודע, והוא רק משגיח שלא יתערבו כלי חלב בכלי בשר. אלא זאת אומר, שהגעתי במוצ"ש והבשר היה רותח, ואמר אאדמו"ר לעצמו שבודאי בישלו הבשר בשבת וא"כ הוא אסור באכילה, וחזר לאותו ראש ישיבה ואמר לו שהבשר אסור כי בישלו בשבת. ואמר הר"י שהוא שקרן ועד אחד אינו נאמן. ושאלו אאדמו"ר שוב שהוא תרתי דסתרי, דא"כ איך אתה אוכל אם אינך סומך על המשגיח, ואמר לו שלגבי זה עד א' נאמן באיסורין, וד"ל].

דף י"ז ע"א

שבהם, אבל אין נוהגין כן, וכן הוא שם בכה"ח בשם ס' חסידים. ויש להביא ראיה לזה שכתב הבני יששכר (חודש אב) לברר בתשעת הימים אם נשאר בשר משבת, אם יכול לאכלו בימות החול, ומביא מהגמ' (חולין יז.) בעי ר' ירמיה בשר נחירה שהותר להם במדבר היאך יהא הדין אם הכניסו זאת

שיטת הגר"א להקל בזה והכרעת המ"ב

במ"ב (סק"ז) כ' שהגר"א ס"ל כשי' התוס' וסייעתם שפסקו כר"מ שבמזיד אסור בין לו בין לאחרים עד מוצ"ש, ובשוגג מותר גם לו מיד. וכ' המ"ב שבמקום הצורך יש לסמוך ע"ז בבישול בשוגג. אכן בשו"ע לא כ' בזה היתר בבישול בשוגג שיהא מותר לו לאכול בשבת.

נתערב המאכל באחרים לשיטת הגר"א אתי לידי חומרא

אכן זאת למודעי אע"פ שבפשטות הוא קולא להתיר לו לאכול בשבת במקום הצורך כשבישל בשוגג, פעמים שקולא זו אתי לידי חומרא, דכתב המ"ב (סק"ה), אם נתערב בשבת אותו דבר שנתבשל במזיד באחרים, דעת המג"א שאינו מתבטל ואסור לו בשבת ליהנות מזה, כיון דלמוצ"ש יהיה מותר לאחרים הוי דבר שיש לו מתירים גם לגבי הוא עצמו דאינו בטל אפי' באלף, ודעת החור"ד (יו"ד סוס"י ק"ב) שכיון שהוא אסור לו עולמית לא מיקרי דבר שיש לו מתירין לגביו, ובטל בתערובות. אבל לאחרים לכו"ע מיקרי דבר שיש לו מתירין.

והנה אם נימא כקולת הגר"א שפסק כר"מ שבמזיד מותר לו לאכול במוצ"ש, א"כ גם לגבי הוא עצמו מיקרי דבר שיש לו מתירין

אכילת מאכלי שבת בחול

מצינו הרבה פעמים שנשאר חלה משבת ואוכלו בשאר ימות השבוע, הבאר היטב (סי' רמ"ב סק"א) כתב שלא יאכל בימות החול מאכלי שבת, וכ' אם שלחו לו דבר מאכל שיאכל בשבת אסור לאוכלו בחול. יש שאומרים כן שהוא מפני הקדושת שבת

שבת בחול. ויש שאף הקפידו לאכול בחול מה שנשאר משבת. אמנם לגבי החלה, יש להקפיד שלא יאכל אותו בעודה עם חלב, ומה שחתך כבר ודאי שאסור, ואף מה שלא חתך יקפיד שלא יעלה ע"ז בשר (כמבואר ביו"ד סי' פ"ט).

לאר"י, אם עכשיו נאסר, או דילמא שכיון שהותר כבר אינו יוצא מידי היתרו. וכ' הבנ"י שכמו"כ יש לומר שאם התירו לאכול בשבת אע"פ שהוא תשעת הימים כבר הותר אף בחול. ויש בזה תשובה בבית שערים (או"ח סי' רס"ז) שאי אפשר לומר כן. עכ"פ מוכח מהבני יששכר שיש לאכול מאכלי

מערכת המשנה

ליקוטים קצרים מתוך שו"ת משנה הלכות ושאר ספרי רבינו הקדוש זי"ע
נערך ע"י הרב מרדכי צבי גינזבורג | אין ללמוד מכאן הלכה למעשה

במסגרת דף היומי

חולין י"ד ע"א

נראה שהיתה מחשבתו על הכשרה, וכיון
דנמצאת טריפה לא איתעבד מחשבתו.

דאי לא תימא הכי תקשה להפמ"ג לא רק
מדיוקא דמתניתין, אלא מגמ' מפורשת
(פסחים עא.) שחטו להקרבת פסח ונמצא
טריפה בסתר, פטור. ופירש"י, מ"ט פטור,
שאנוס ה', דלא ה' יודע שכן ולא ה' לו
לבדוק על כך [פ"י כיון שנתחייב לשחוט קרבן
פסח בשבת ורוב בהמות כשירות הן וטריפה
בסתר אין בידו לדעת ואנוס ולכן הוא פטור.
אבל אין הפטור משום דלא הוי מלאכת
מחשבת] ובגמ' שם (עג.) הא בגלוי חייב מה
תיקן, תיקן להוציא מידי נבילה, ע"ש. מבואר
דשוחט ונמצא טריפה חייב.

אלא ודאי דהפמ"ג מודה בשוחט בסתם
ונמצאת טריפה חייב, כיון דשחט ונעשית
מחשבתו לשחוט כל שהוא חייב כיון שעבר
על השחיטה וקבל בבהמה זו ונטל נשמתה.
אלא הפמ"ג מיירי כשהתנה דאינו שוחט
אלא ע"מ שתהי' כשרה כנ"ל. ומתניתין מיירי
בשוחט בשבת ויהי' כסתר, ואינו מתנה על
שחיטה כשרה דוקא אלא שוחט מן הסתם,
וכה"ג פשוט דחייב ושפיר קאמר אע"פ
שמתחייב בנפשו שחיטתו כשרה.

משנה, השוחט בשבת וביום הכיפורים
אע"פ שמתחייב בנפשו, שחיטתו כשרה.
הנה הפמ"ג (יו"ד סי' ט"ו שפ"ד סק"ג) יצא
לחדש דהשוחט בשבת ונמצאת טריפה,
פטור [מחייב מיתה] כיון דהוא חשב לאכלו,
וכיון דנטרפה לא נתקיימה מחשבתו,
ומלאכת מחשבת אסרה תורה.

והקשה חכם אחד מהא דמבואר במתניתין
דהשוחט בשבת וביוה"כ אע"פ שמתחייב
בנפשו שחיטתו כשרה, משמע דהחידוש
הוא דלא תימא היות שמתחייב בנפשו
בשחיטה זו יהי' שחיטתו פסולה, קמ"ל
דשחיטתו כשרה. ולפי דעת הפמ"ג אי
אפשר לסלקא דעתך כזו דאי אפשר לומר
מתחייב בנפשו רק אם שחיטתו כשירה דאז
נתקיימה מחשבתו, אבל אם שחיטתו פסולה
לא נתקיימה מחשבתו ואינו מתחייב בנפשו.

ורבינו בשו"ת משנה הלכות (ח"ח סי' ר"מ)
כתב ליישב, דבאמת גם הפמ"ג מודה
דהשוחט בשבת סתם ונמצאת טריפה חייב
בנפשו. ומה שכתב דאי אפשר לומר מתחייב
בנפשו רק אם שחיטתו כשירה, מיירי
כשהתנה דאינו שוחט אלא על מנת שתהי'
כשרה, וכיון שהתנה כן שאינו שוחט אלא על
מנת שתהי' כשרה, מה שהתנה בפירוש

מראי מקומות

בשו"ת משנה הלכות השייכים ללימוד דף היומי

מס' חולין	חלק - סימן
כד.	מכאן לתלמיד שלא ראה סימן יפה במשנתו ה' שנים שוב אינו רואה..... יז-א
כד:	חמין ושמן שסכתני אימי בנערותי הן עמדו לי בעת זקנותי..... יז-צב
	נתמלא זקנו ראוי ליעשות שליו ציבור..... ו-סא
	אחיו הכהנים אין מניחין אותו לעבוד עד שיהא בן כ'..... ו-סא
	תוד"ה נתמלא..... ו-סא
כה:	רש"י ד"ה יין..... ג-ז
כו.	ג' לוגין מים וכו' שנפל לתוכן קורטוב יין כו' ונפלו למקוה לא פסלוהו..... ב-ה
	רש"י ד"ה אלא א"כ..... ה-רה
	תוד"ה בשהחמיץ..... יג-קמה
כז:	ואי אמרת אין שחיטה לעוף מן התורה וכו' ליבעי כיסוי..... ה-רכח
כח.	מה פסולי המוקדשין בשחיטה אף צבי ואיל בשחיטה..... י-עט
	מלמד שנצטו משה וכו' ועל רוב אחד בעוף..... י-עט
	מלך וכו' ועוף אין לו שחיטה מדברי תורה..... ה-פז
	כיצד מולקין וכו' שאני התם דאיכא שדרה ומפרקת..... ט-תכד
	תוד"ה אתא..... יז-רלה
כח:	רש"י ד"ה חכים..... יג-נב

הילולא דצדיקיא

הרה"ק רבי יצחק אייזיק אייכנשטיין מזידיטשוב זי"ע ט' סיון תרל"ג

רבינו יצחק אייזיק נולד בשנת תקס"ה (1805 למס') לאביו הרה"ק רבי יששכר בעריש זי"ע, אחיו תלמידו וממלא מקומו של הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב (Zhydachiv, Ukraine) זי"ע, בני הרה"ק רבי יצחק אייזיק מסאפרין (Sprynya, Ukraine) זי"ע, מצאצאי התוספות י"ט. אמו מרת עטיא ע"ה היתה בתו של הצדיק ר' אליהו לאנגענויער זצ"ל מרודניק (Rudnik nad Sanem, Poland), מתלמידי הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב (Sasiv, Ukraine) זי"ע.

הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע אמר, שבאחד הימים של חג הסוכות שלחו לו מן השמים אל תוך סוכתו נשמה עלינה גדולה וקדושה מאד, שלא היתה בזה העולם זה מאות בשנים, ואת הנשמה ההיא שלח אל אחיו הרה"ק רבי בעריש, שעדיין לא נפקד בזרע של קיימא. והנה הגם שבכל ימות השנה היה רבינו אש לוחט, אמנם בחג הסוכות כשישב בתוך הסוכה היה אש אוכלת אש ממש.

ימי נעוריו

הרה"ק רבי מענדל מרימינוב (Rymanów, Poland) זי"ע אמר על רבינו בהיותו בן ג' שנים: "הלוא הוא יהיה לאור עולם", ויקהוהו על ברכיו ויברכהו. רבינו סיפר למחותנו הרה"ק רבי יהושע מבעלזא (Belz, Ukraine) זי"ע: "כשהייתי נער קטן היה לי חבר אחד מקרובי אמי שהיה גדול ממנו בחכמה. והיה באחד ממועדי ה', עשתה לי אמי כיפה חדשה, שהיתה מצופה סביב סביב בפתילי זהב, כלומר מעין זהב, וחבשתי אותה. נתקנא בי חברי ההוא, ולמען הרעימיני אמר לי: "למה זה אתה מתגאה בכיפתך החדשה, הלוא אתה גוי קטן" [תינוק דלא חכים בתורה קראו הילדים בעת ההוא גוי קטן]. סיים רבינו: "דברים אלו נכנסו עמוק עמוק אל תוך תוכי של לבי, ומאז התחלתי ללמוד בהתמדה רבה, ועדיין לא הפסקתי".

רבו המובהק של רבינו היה דודו הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב, ממנו למד רוב חכמתו, וכל הימים אשר היה חי יצק מים על ידיו, ולא מש מתוך אהלו, ובצמא שתה את דבריו, וכל חידושי תורה שלו כולם המה מיוסדים על הקדמותיו של רבו זה, מה שקיבל ממנו בעל פה או למד מותן ספריו. גם אחרי פטירתו, נתגלה אליו רבו ללמוד עמו.

כעשר שנים קודם פטירתו חלה הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע חולי קשה, וכמעט שאמרו נואש לחייו. אחרי שנתרפא אמר, ששלשה צדיקים נכנסו בעבורו בעובי הקורה וקרעו גזר דינו, והם הצדיקים מאפסאט (Opatów, Poland) מראפשיץ (Ropczyce, Poland) ומאואהל (Sátorajújhely, Hungary) זכרונם לברכה. אבל ביחוד אמר, הועילה לו תפלת צעיר אחד שלא פסק מלבכות ומלהתפלל בעבורו להשי"ת, באמרו כי אם יסתלק ממנו רבו, אנה ימצא רב אחר כמוהו, ותפלתו נתקבלה. ואותו צעיר היה רבינו, שהיה באותו פרק כבן ט"ז שנה, ורבו מנאו לשבח בין שלשת הרועים צדיקי הדור.

זמן קצר אחרי פטירת רבו, נפטר גם אביו הקדוש, ואז נעשה תלמיד ותיק של דודו הרה"ק רבי משה מסאמבור (Sambir, Ukraine) זי"ע. והיה ביום חג השבועות תקצ"ג (1833 למס'), ביום היארצייט הראשון של אביו, התפלל רבינו לפני התיבה בבית מדרשו של דודו, וכשאמר תפלת השמונה עשרה לפני הציבור, ישב הרה"ק רבי משה, ולא הסיב את עיניו ממנו כל שעת תפלתו, ואמר אח"כ, כי ראה את אביו מפזז ומכרכר סביב לראשו, על שזכה לכך להניח בן צדיק וקדוש כמותו.

רבינו השתוקק מאד לקבל את פני זקן הצדיקים שבדורו הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל זי"ע מאפטא, אבל ידו לא השיגה הוצאות הנסיעה. לשמחתו נודע לו, שהרב ר' הירצל ז"ל, חתן דודו הרה"ק מזידיטשוב מתכונן גם הוא לקבל פני צדיק זה, ומבקש לו איש שישמש אותו בדרכו. נטפל לו רבינו והציע שיקחנו עמו בתור משמש. נתרצה לו ר' הירצל, אבל בתנאי שישמשנו כראוי. קיבל רבינו עליו כל חומרי תנאי, ויסעו שניהם יחד. בדרך שימש רבינו אותו באמונה, פשט לו אנפלאותיו מעל רגליו, והולך אחריו כליו לבית המרחץ. כשבאו לקבל פני הרה"ק מאפטא, אמר למקורביו: "ראו זה פלא, זה המשמש מוצא חן בעיני יותר מרבו". אחר השבת כשבאו לקחת ממנו ברכת הפרידה, אמר הצדיק מאפטא אל רבינו: "כתיב בתורה 'ונתנן ה' לראש ולא לזנב' (דברים כח:יג). ויש לדקדק, למה לא נאמר 'ונתנן ה' לראש' ולא 'לזנב'. אבל הנה אמרו רז"ל (אבות פ"ד מט"ז) הוה זנב לאריות ואל תהי ראש לשועלים. נמצא שלפעמים לא טוב להיות ראש, וזנב טוב ממנו. וע"כ דייקא תורה ואמרה ונתנן ה' לראש, שתהיה ראש לראשים, ולא 'לזנב', להיות ראש לשועלים". סיים הצדיק: "גם אני הנני מברך אותך שתהיה ראש לראשים", ופטרו לביתו לשלום. באותו פרק היה רבינו כבן י"ח שנה.

בשנת כת"ר (1860 למס') כשכבר ניהל רבינו עדה, נסעו בניו הק' לקבל פני הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב (Tarnobrzeg, Poland) זי"ע, בנו של הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ זי"ע. אמר להם אותו צדיק: "יתית לי שעוד בימי חורפי, נבאתי על אביכם הקדוש שיהיה לגאון ולתפארת בישראל. הדבר היה בעת שהייתי יחד עם אבי זצ"ל אצל הרה"ק רבי צבי הירש בזידיטשוב, אז אמר לי אבי: 'אמור נא בני, מה דעתך - מי ימלא את מקומו של הרבי מזידיטשוב אחרי מאה ועשרים שנה?' הרימותי יד והראתי באצבע על אביכם, ואמרתי: 'זה יירש את כסאו אחריו'. נענע לי אבי בראשו, ואמר לי: 'הטבת לראות'.

בימי נעוריו הלך רבינו בגלות. פעם נזדמן רבינו לעיר צאנז (Nowy Sacz, Poland), ונתאכסן בביתו של הרה"ק רבי חיים הלברשטאם זי"ע, ומפני השלגת הדרכים שהה אצלו כשבוע תמימה, וישב בבית מדרשו ועסק בתורה יומם ולילה. באחד הלילות יצא הרה"ק מצאנז מביתו ושמע קול תורה של רבינו, שלמד אז שולחן ערוך או"ח, הלך ועמד אחורי הדלת וסמך את ראשו עליה, והקשיב רב קשב. כה עמד כשעה ויותר, ולא מש ממקומו. והיות שהקור גבר אז בחוץ, נדבקו פאות זקנו אל כפת המנעול, ונגלד עליהן קרח. בינתיים נפקד מקום הרב בביתו, הלכו לבקשו, ומצאו אותו עומד כפוף על יד הדלת, מאזין ומקשיב לקול לימודו של רבינו. כשרצה לחזור לביתו, ראה כי הוא אסור בזקנו אל הדלת, הביאו לו מן הבית מים חמים והפשירו בהם גלידי זקנו, ושב אל הבית. התנצל הרה"ק מצאנז עצמו לפני בני ביתו, ואמר: "שמענו קול דברי אלקים חיים, קול תורה לשמוה יצא מביהמ"ד, והדברים לקחו את לבבי שבי, עד שאילו היו פותחים לפני בשעה זו את שער גן עדן, ואמרו לי בא והכנס, לא הייתי עוזב את מקומי".

פעם אחת נסע הרה"ק רבי שלום מקאמינקא (Kamianka-Buzka, Ukraine) זי"ע עם בנו הרה"צ ר'

יהושע זי"ע, והוא עודנו עלם צעיר לזידיטשוב. ויהי באשמורת הבוקר, יצא בנו החוצה, ושמע קול איש היושב ועוסק בתורה בהתעוררות נפלאה. קם והלך עד לפני חלון החדר שממנו נשמע הקול, וישקף בעד החלון, וראה אברך שחור יושב ולומד. לעת הצהריים ישבו כל הצדיקים והחסידים יחד בסעודה, בתוכם גם הרה"ק מקאמינקא זי"ע עם בנו. וראה כי האברך השחור שראה בבוקר נכנס, בידו האחת כד מלא מים, ובידו השנייה כלי לנטילת ידים, ועל שכמו מגבת לנגב בה את הידים, והוא הלך בין הצדיקים והחסידים, ומילא בשמחה מים מן הכד בכלי, ומושיט לכל אחד מן המסובים, ונתן להם את האלונגטית, וכה הלך וסבב את השלחן בעליזות ופנים שוחקות, שואב ומושיט עד שנטלו כל המסובים את ידיהם. שאל העלם את אביו: "אבא, מי הוא האברך השחור הלזה? ומה טיבו?" ענהו אביו: "בני, שים עיניך היטב עליו, כי יבוא יום, והוא יהיה נשיא בישראל, וחסידים לאלפים ישימו לפתחו".

על כס ההנהגה

אחרי פטירת רבותיו הקדושים, ביקשו החסידים להכתיר את רבינו. אך הוא השתמט בכל יכולתו, ויותר נוח היה לו אילו מוצא התמנאות לרב או למו"צ באיזה עיר קטנה, ובלבד שיוכל להקדיש ימיו ולילות לתורה ולעבודה. משרה כזו היתה פנויה אז בעיר באלחוב (Bolechów, Ukraine). הוא נסע אל הרה"ק רבי שלום מבעלזא זי"ע, וביקש ממנו שיכתוב בשבילו המלצה לפרנסי הקהילה ההיא, אבל הרה"ק מבעלזא לא נענה לבקשתו. כשיצא רבינו מביתו, שאל הרה"ק רבי חנוך העניך מאלעסק (Olesko, Ukraine) זי"ע את חותנו הרבי מבעלזא: "מדוע נמנע טוב מבעלזא?" ענה חותנו ואמר לו: "אני רואה שאלפים ורבות חסידים עומדים מאחורי כתפיו, ומחכים למוצא פיו, והוא רוצה שאכתוב עליו טובות כדי שיהיה רב או מו"צ עני באיזה עיר קטנה? כשקראתי את שמו 'צחק אייזיק בן עטיא' בפתקא שמסר לידי, ראיתי שראשי תיבות של שמו, הן הן הרה"ק של ד' עולמות אצילות בריאה יצירה עשיה, שיש לו בהן כח גדול ורב". כששמע הרה"ק רבי העניך את דברי חותנו, יצא אל רבינו להפיס את דעתו, ומסר לו הדברים שאמר חותנו. אבל רבינו לא נתקרה דעתו בכך, ופנה באותה בקשה עצמה אל הרה"ק רבי מאיר מפרעמישלן (Peremyshlyany, Ukraine) זי"ע. גם הוא אמר לו שאין זו תעודתו להיות מו"צ, כי אם יכהן בתור רב וצדיק הדור.

בשנת תרט"ו (1855 למס') הוכתר כאדמו"ר מזידיטשוב, ורבים נהרו אליו להתבשם מזיו תורתו וקדושתו, ולקבל ממנו עצה ותושיה. אפילו פשוטי עם נתעוררו מתפילותיו שאמרו בהשתפכות הנפש והתלהבות נורא. ומסופר: פעם אחת נסע אליו הרה"ק הייטב לב זי"ע, והביא עמו כמה מחסידיו, ובתוכם גם אנשים אחדים שהיו מהמתקדמים. ויהי ביום הששי ביקש הייטב מאת רבינו, שכשיבואו האנשים האלה לפניו, יגיד להם דברי מוסר להחזירם למוטב. השיב לו רבינו: "דברי מוסר שלנו הם כשאנו אומרים לפני הציבור בשבת 'הכל יודוך והכל ישבחוך והכל יאמרו אין קדוש כה'". ומי שאינו מתעורר אז להרהר בתשובה, גם דברי מוסר לא יועילו לו". ויהי ממחרת ביום השבת, כשהתחיל רבינו לאמר לפני התיבה 'הכל יודוך', הסתכל הייטב לב בפני אנשיו אלו, ומה השתומם לראות כי אלו שעד עכשיו היו רק שפתותיהם נעות ותפלתם מהשפה ולחון, הנה פתאום התלקחה בהם נפשם ויחד.

סיפר תלמידו הרה"ק בעל אמרי יוסף מספינקא (Săpânța, România) זי"ע: שראה פ"א בעיניו את רבינו בשעה שקרא את עשרת הדברות בחג השבועות שהיו רגליו ממוש מרחפות באויר, כששה

צאל גבוה מן הארץ. כאשר קרא את העשרת הדברות בחג השבועות או בשבת שקורין בהם עשרת הדברים, אז היה נורא על כל סביביו, וכל העם עמדו כנדהמים כאילו נתבטלו חושיהם, קולו היה חוצב להבות אש, וממש נפשו יצא בדברו עד כדי ביטול מן המציאות, וכולם נתעוררו בתשובה.

דרכו של רבינו היה שממחרת השבת אחרי תפלת שחרית, היה פוטר את כל אורחיו לשלום, ולא היה שווה הרבה בפיטורם, הציץ בפיתקא שמסרו לו רק רגע כמימרה, ומיד הניח את ידו הקדושה על ראש המתפטר, וברכו 'א ברכה פון הימעל'. וכה בירכם בשעה קצרה אחת מאות אורחים מובלי שנכנס עם שום אחד בשיחה. ואימתו היתה כל כך גדולה על פני חסידיו, עד שאפילו אם היה לאחד מהם דברים נחוצים לדבר עמו, על הרוב נדבקה לשונו לחיכו, וכלעומת שבא כן הלך. אבל כמו כן גדלה אמונתם ברבינו שאין נעלם ממנו, והוא יודע כל נגעי לבבם גם באין אומר ודברים. החסידים בעלי העסקים הגדולים, אם רצו לבקש עצה מרבינו בעסקיהם היו מפרשים את שיחתם קודם לפני בנו הרה"ק רבי אליהו ז"ע, שהיה רגיל לעמוד עליו בשעה שהוא נפרד מאורחיו, והוא היה ממלא אחריהם במילים קצרים, ורבינו נשא לו פנים ונענה להם בעצה ותושיה.

כשהיה הגה"צ רבי הלל ליכטנשטיין זצ"ל מקאלומיי (Kolomyia, Ukraine) בפעם הראשונה אצל רבינו, וראה איך הוא דוחה מעליו אורחיו במהירות, ומונעט הדיבור עמו, בעוד שידע שיש ביניהם כמה חסידים שבאו מארץ רחוקה וטלטלו עצמם רק לשם כך כדי לשפוך לפניו את שיחם, והנה לבסוף הם חוזרים לביתם כשם שבאו, שאל לרבינו: "מדוע הוא עושה ככה לעם ה' אלו"? השיבו רבינו: "רב מסיקס (Szikszó, Hungary), בהונגריא עדיין לא למדתם אפילו אלפא ביתא. קודם שירדה נשמתו לזה העולם לא רצתה לירד, עד שהבטיחו לה שכל מי שיבוא אלינו ויגע רק בכפת המנעול של ביתנו ייושע בכל הצטרכותיו, ובכן למה לנו להרחיב הדיבור ולהתבטל ע"י כך מן התורה?"

בהזדמנות אחרת נשמע ממנו שאמר כדברים האלה: "מי שבא אלי בפעם הראשונה, אנו מברכו ופוטרו לשלום. וכשבא בפעם השניה אני בוחן כליותיו ולבו וחודר אל תוך תוכו ממש. ומשבא אלי בפעם השלישית מעתה על כתפי אני נושא אותו".

פעם אחת נתגלגלו ארבעה חסידים מחסידי סדיגורה (Sadhora, Ukraine) לזידיטשוב לשבת, החליטו לתהות על קנקנו של רבינו. ויהי בליל שבת אחרי התפלה כשחזרו לאכסניא שלהם, אמרו אחדים מהם שלא ללכת עוד אל שלחנו של רבינו, והגם שרבינו אומר דברי תורה על שלחנו, הלא בשביל כך אין כדאי לדחוק עצמו, מוטב לפתוח איזה ספר וללמוד באשר הם שם. היה ביניהם אחד שהתנגד לכך, ואמר: "כיון שכבר אנחנו פה, מדוע לא נלך לראות את התנהגותו, ודרך הילוכו". קמו והלכו כולם לבית מדרשו של רבינו, כשנכנסו כבר אמר רבינו פסוקי 'אשת חיל' בנעימה קדושה, ועמד בפסוק 'פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה'. והנה הגם שמועילם לא הפסיק רבינו בפסוקים אלו בדברי תורה, הפעם התחיל ואמר: "ישנם בני אדם שאומרים למה זה לנו לילך אל הצדיק לשמוע ממנו דברי תורה, הלא מוטב לפתוח את הראשית חכמה וללמוד בביתו. אבל 'פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה', 'פיה' דייקא, שצריכים לשמוע תורה מפיהם של צדיקים, ולא רק מפי כתבם". והמשיך בהתלהבות יתר הפסוקים בניגונו הקדוש כמנהגו, עד שגמר לקדש על היין, לא הבינו כל השומעים שינוי זה על שום מה, עד שסיפרו החסידים אשר התיעצו מראש באכסניא.

פעם ביקר בנו הרה"ק רבי סנדר ליפא זי"ע באחת העיירות שבגאליציה (Poland-Ukraine), ונכנסו אליו בני העיר עם קוויטלאך, בו פירטו כל אחד ואחד בקשותיהם כנהוג. בין הנכנסים היה חסיד זידיטשוב בשם "יהודה יצחק בן אסתר פיניא", ובקודש פנימה סיפר לרבי סנדר ליפא, שכאשר זכה ליכנס אל אביו עם הקוויטל שלו, הזכיר הרבי בדרך צחות ובחיוך את לשון חז"ל (יומא טו): כל פינות שאתה פונה לא יהיו אלא דרך ימין, שהיות ושם אמו היתה 'פיניא', לכן הזכיר מאמרו פינות שאתה פונה, שדומה בהגייתה לתיבת פיניא, בלשון נופל על לשון. ויהי כשמוע רבי סנדר ליפא את דברי החסיד, נהפכו גווני פניו, אזיל סומקא ואתי חיוורא, ואמר לו: "אבי זצ"ל לא אמר לך דבר צחות בעלמא. אבאר לך דבריו העמוקים שהיו בדעתו וכוונתו, דהנה איתא בזוה"ק (ח"ב קסו): לבאר הכתוב (משלי ח:כא) "להנחיל אוהבי יש", כי יש ש"י עולמות בשמי מרום, והם מחולקים לשנים - ר"ז עולמות כמנין 'אור' הם מסיטרא דימינא, ואילו ק"ג הנשארים הם מסיטרא דשמאלא. והנה הרה"ת של שמך יהודה יצחק בן אסתר פיניא עולה בגימטריא ק"ג. וכדי להמתיק מעליך את הדינים הנובעים מהני ק"ג עולמות, ולהכניס אותך לסטרא דימינא, הזכיר את מאמרו זה של כל פינות שאתה פונה לא יהיו אלא דרך ימין, להעביר אותך מצד השמאל לימין".

פועל ישועות

דברי אלקים חיים שאמר רבינו היו כלי אומנותו להשפיע על ידה ישועה ורחמים לכל מבקשי ברכתו. עוד טרם פירשו לפניו שיחם ראו לפעמים בעליל כי בתורתו כלל מבוקשם. פעם אחת היתה מגיפת בקר בסביבתו, וגם בבהמותיו שהעמיד לפטומה כבר חלו כמה שוורים והיו בסכנת מות. אחד מחסידיו רבינו נסע אז אל רבינו על שבת. בלילה בשעה שהתחיל רבינו לדרוש, נדחקו כל העם לשמוע דברי אלקים חיים, והחסיד אע"פ שנפשו היתה מרה עליו ולא באה כלל לשם שמיעת דברי תורה, עכ"ז שלא לשנות מן המנהג נדחק גם כן. רבינו דרש הפסוק (תהלים לו:ז) "אדם ובהמה תושיע ה'". כששמע החסיד זאת, אמר בלבו: "כל מה שטרח רבינו בתורתו לא טרח אלא בשבילי, ובודאי אדם ובהמה יושיע ה'". הוא חזר לביתו, ומכל בהמותיו לא מת אחד, והמגפה נעצרה.

כל ימיו היתה כל מגמתו בין בתורה בין בתפלה, להמשיך על ידם לכל ישראל אך טוב וחסד, ובכל דרושי תורה שלו סמוך לחתימה, היה מוצא תמיד סמוכים בפסוקים שדרש עליהם שיושעו בני ישראל בבני חיי ומזוני, וכל מי שצריך לישועה יושע. כששאל אותו הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע מדוע הוא מטפל רק בצרכי גופם ופרנסתם של חסידיו, ואינו אומר להם דברי מוסר, השיבו רבינו: "אנו מתפללים בכל יום בתפלת אנא בכח 'ברכם טהרם' - בתחילה ברכם, ואח"כ טהרם, בראש וראשונה צריכים בני ישראל להוושע בפרנסה, וטהרה תבוא מאליה".

נכדו הבכור הרה"ק ר' יהושע העשיל זי"ע אב"ד חאדרוב (Khodoriv, Ukraine) [בנו של הרה"ק רבי סנדר ליפא] חלה פעם במחלה מסוכנת, וכפסע היה בינו ובין המות. אבי החולה הזכיר את בנו החולה לפני רבינו כמה פעמים ביום. באחד הימים בא שליח מיוחד והודיע, שהחולה הגיע עד שערי מות. רצו להודיע מזה לרבינו, אבל השעה היתה מאוחרת בלילה, בעת שרבינו היה עסוק בעבודתו עבודת הקודש, ולא הניח מעולם שום אדם אפילו את אחד מבניו לבוא אליו. בעת ההוא נתקבצו כל בני רבינו ונתיעצו מי ילך ויודיע לאביהם. נתנו עיניהם בנכדו הרה"צ רבי יודא צבי זי"ע מדאלינא (Dolyna, Ukraine) [בן הרה"ק רבי בעריש מדאלינא], והוא היה בעת ההוא נער, אבל היה אוהב וחביב אצל זקנו. הדליקו לו את הפנס, והוא טפס ועלה במדרגות המוליכות לחדר העליה של רבינו. לפני

הפתח השתעל אחת ושתים, שמע רבינו ופתח דלת חדרו, ושאל אותו ברמיה: "נו". פתח השליח הקטן את פיהו בחכמה, ואמר: "באתי לבשר לך זקני שמצבו של נכדך הולך וטוב, צריך אתה איפה לבקש רחמים שייטב לו לגמור". צהלו פניו של רבינו, רמז לנכדו שיבוא אליו החדרה, הלך אל הארון ולקח ממנו מלא כפו עשבי טיי ונתן לו, ואמר: "את הטיי הזה יבשלו, וישתה ממנו החולה ויזיע, והמחלה כליל תחלוף". חזר השליח אל שולחיו, ומסר להם דברי רבינו ועשבי הטיי שבידו. שלחו מיד הטיי למקום החולה, ועשו כמצות רבינו - בישלו הטיי, ושתה ממנו והזיע שעות אחדות, ונתרפא.

ביום שלאחריו בא באמת מבשר טוב, והרה"ק רבי סנדר ליפא נכנס לבשר לרבינו. הוכיחו רבינו ואמר לו: "פרק בהלכות חסידות צריך אתה ללמוד אצל נכדי הקטן יודא צבי, כי בעוד שאתה הוספת לי רק צער על צערי, השכיל זה הקטן והחיה את נפשי בבשורה טובה, ותנח עלי הרוח (עי' במדבר יא: כו) להמשיך אל החולה רפואה באמת".

אחד מחסידי רבינו ר' מענדל הויזער ז"ל היה עשיר גדול, הוא היה נדיב מפורסם לרבים, ואת רבינו תמך תמיד ביד רחבה, ולא עשה בעסקיו קטנה או גדולה בלי עצתו וברכתו של רבינו. פעם אחת היה ר' מענדל זקוק להעמיד שוורים בארוותיו, אבל חסרו לו האמצעים, היה אז משבר גדול, סוחרים רבים פשטו את הרגל ונגעלו כל הדלתות בפני הלווים. ר' מענדל היה אמנם עשיר, אבל לעסקיו הגדולים היה זקוק גם להלוואות של אחרים. היה אז יומא דשוקא בעיר וואנילוב (Wojniłów, Ukraine), שוק שבו מצויים שוורים הרבה לקנות במחך השווה. צוה לו רבינו שיסע לשוק ההוא, וברכו שיזמין לו השי"ת גם שוורים וגם מעות כרצונו. בא ר' מענדל לוואנילוב, וכיסו ריק. הוא הלך לשוק הבהמות עטורו הסרסורים מכל צד, וסרסרו לו שוורים משוורים שונים במחירים נוחים מאד, אבל הוא השתמט באמתלאות שונות, ומצא בכל שור מום שלא היה בו. חרה זה להסרסורים מביני דבר, והתחילו מתלחשים, כי אין כסף לאדון זה.

חזר ר' מענדל לבית מלגו, וצוה לתת לו ולמשרתיו לאכול. בינתיים פנה יום ונדחו הקניות ליום מחר. כשהלך ר' מענדל לחדרו הלך אחריו איש אחד, ואמר לו: "אל נא יחר בעיני כבודו שאטרידו בזה, הנה יש לי עשרים אלף כסף, אולי יאבה כבודו לקחת אותם ממני בהלוואה?" מתחילה סירב לקחת, אבל לא עמד בסירובו, וכתב וחתם שטר חוב בכתב, ונתן ביד האיש, וקיבל הכסף מידו מבלי לשאול אותו לשמו. למחרת יצא ר' מענדל שוב אל השוק, הפעם לא הרבה לבקר מומים, והסרסורים בזכרם סירובו דאתמול, הציעו לפנים מחירים נוחים, קנה די צרכו, ונסע לביתו.

הגיע זמן הפרעון של אותו שטר אבל המלוה לא בא, עברו חדשים, עברה שנה, ואין דורש ואין מבקש. לימים כשהיה ר' מענדל אצל רבינו, סיפר לו בתוך שאר הדברים שלוה בשוק וואנילוב מאיזה יהודי בלתי ידוע סכום גדול, ואע"פ שזמן הפרעון כבר עבר לא בא המלוה לתבוע חובו. קם רבינו מכסאו והלך אל ארגזו, פתחו והוציא ממנו פסת נייר, ומסרה לו ר' מענדל. הציץ בו, והכירה כי זו היא הפיתקא שחתם ונתן לאותו מלוה בשוק וואנילוב. לקח רבינו הפיתקא מידו קרעה כדרך שקורעים שטר פרוע, וחזר לסדר היום שלו מבלי לדבר על כל המעשה אשר עשה.

אחרית ימיו

בשנתו האחרונה רימז רבינו כמה פעמים על פטירתו. בשנת תרל"ג (1873 למס') נחלה לפני חג השבועות. לפני פטירתו אמר: "דודי רבינו מהרצ"ה אמר, שלא יכנוס אל מקומו בגן עדן עד שיתקן את נשמותיהם של האנשים המסתופפים בצילו. ואני" סיים רבינו, "גמרת בלבי למה זה אטריח את

עצמי בזה אחר פטירתו, מוטב שאתקנם בעודי בחיים". דבריו אלו קיים רבינו בימי חליו. פעם אחת באחד הלילות של ימי חליו, לן אצלו נכדו הרה"ק רבי בעריש מוועריצקי (Nyzhni Vorota, Ukraine) זי"ע, ונגש אל מטתו בלאט על בהונות רגליו לראות אם הוא ישן, ומצא אותו בוכה, וידו אוחזת בדיקנא קדישא שלו. שאל אותו נכדו, מדוע הוא בוכה. השיבו רבינו, שהוא בוכה ומתפלל בעד כל אנשי שלומו קודם פטירתו, שיתקן כל אחד מהם מה שבא לתקן בזה העולם, דלא ליעול בכיסופא לעלמא דאתי. ביום ט' סיון תרל"ג נצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון הקודש, רבינו החזיר את נשמתו הקדושה ליצורה.

צאצאיו

רבינו השאיר אחריו דורות ישרים מבורכים, ואלו הן: בנו הרה"ק רבי סנדר ליפא זי"ע, בחי" אביו כיהן כאב"ד זידיטשוב, ואחרי פטירתו מילא את מקומו וניהל את העדה. בנו הרה"צ רבי שלמה יעקב זצ"ל מסטרי (Stryi, Ukraine). בנו הרה"ק רבי בעריש זי"ע מדאלינא. בנו הרה"ק רבי אליהו זי"ע, היה יד ימינו של אביו, ומילא את מקומו אחרי פטירתו. בנו הרה"ק רבי מנחם מענדל זי"ע, עם הסתלקות חותנו הרה"ק רבי חיים אברהם ממיקאלייב (Mykolaiv, Ukraine) מילא את מקומו, ובשנת תרמ"ד (1884 למס') כיהן כאב"ד ואדמו"ר בזידיטשוב. בתו מרת סאשא רייזל ע"ה, אשת הרה"צ רבי ישראל יוסף לאבין זצ"ל, נכד הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מקורות: פאר יצחק

מגיד משנה לנוער

חג השבועות

לפני מתן תורה נתרפאו החולים

עס שטייט אין מדרש (במד"ר ז' א') פאר מתן תורה זענען אלע קראנקע געווארען אויסגעהיילט. דער טעם פון דעם איז, ווייל מען טאר נישט מקדיש זיין א בעל מום צום מזבח, און דער וואס איז מקדיש א בעל מום איז עובר אויף א לאו, אזוי ווי עס שטייט (ויקרא כב:כא) "כל אשר בו מום לא תקריבו תמים יהיה לרצון".

מכיון שהקב"ה רצה לקדש את בני ישראל לכן נתרפאו

דער אייבישטער האט געוואלט מקדש זיי די יודען פאר זיך דורך דעם וואס ער געבט זיי די מצוות, אזוי ווי מיר זאגען: 'וקדשנו במצותי', פארדעם האט ער זיי געדארפט אויסהיילען, אז זיי זאלען זיין גאנץ און א פעלער. און עס שטייט (ש"ה"ש ד:ז) "כלל יפה רעיתי וגו' אין בך". דערנאך האט ער זיי מקדש געווען, אזוי ווי עס שטייט (הושע ב:כא) "וארשתי לי לעולם וארשתי לי בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים וארשתי לי באמונה". שטייט דריי מאל 'לי', אזוי אויף שטייט אויף דריי מאל 'לי' אין דעם פסוק (שמות יט:ה-ו) "ושמרתם את בריתי והייתם לי סגלה מקל העמים כי לי כל הארץ ואתם תהיו לי ממלכת כהנים", דאס קומט לערנען אז די יודען זאלען זיין שטארק געבונדען צום אייבישטער, אזוי ווי עס שטייט (קהלת ד:יב) "והחוט המושלש לא במהרה ינתק".

בעל מום שגולד מבהמה המקדש בקדשות הגוף אסור להמיר

אויב מען איז מקדיש א בעל מום פאר בדרך הבית קען מען איהם אויסלייזען (עי' בכורות יד.), אבער אויב מען איז מקדיש א תם, די בהמה קען מען שוין נישט אויסלייזען. און דער וואס ווערט געבוירען פון די בהמה אפילו א בעל מום, בלייבט זי בקדושה, און מען טאר איר נישט טוישען, אזוי ווי עס שטייט (ויקרא כז:לג) "ואם המיר ימירנו והיה הוא ותמורתו יהיה קדש".

גם מי שנהיה בעל מום הקב"ה לא ימיר אותו

עס איז באוואוסט (ברכות זז, סוטה יד.) אז הקב"ה היט די תורה, פארדעם נאך וואס דער אייבישטער האט אונז געהייליגט ביי מתן תורה און מיר זענען געווען תמימים, איז אפילו מיט די צייט ח"ו ווערען מיר א בחינה פון בעלי מומין, דער אייבישטער גייט אונז שוין נישט מער טוישען, ווייל מיר זענען קודש מרחם, און אונזער קדושה בלייבט אויף אייביג.

מיט דעם פארשטייט מען דעם סימוכין פון פרשת תמורה וואס שטייט סוף פרשת בחוקותי "לא יבקר בין טוב לרע ולא ימירנו", צו פרשת במדבר וואס שטייט "אלה המצות אשר צוה

ה' אֶת מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי. עַם קוֹמֵט אוֹנֵה לְעֶרְנֶנּוּ אֶז וְיִיל דְּעַר אִיבִישְׁטער האט אוֹנֵה גַעהִייליגט מיט דעם וואס ער האט אוֹנֵה געגעבען די הייליגע תּוֹרָה, פֿאַרדעם וועט ער אוֹנֵה קיינמאל נישט טוישען, און אַלעמאל בלייבען מיר דאס אויסגעוועלטע פֿאַלק.
(בַּמִּדְבָּר שְׁנַת תִּשְׁכ"ב ד"ה וַיִּדְבֵּר ה' וכו')

חלוק בין תורה לכהנה ומלכות

גדולה תורה יותר מן הכהונה ומן המלכות, שהמלכות נקנית בשלש מעלות, הכהונה בעשרים וארבע, והתורה נקנית בארבעים ושמנה דברים (אבות פ"ו מ"ו). ביי כהונה און מלכות שטייט אז מען איז דאס קונה מיט 'מעלות', אבער ביי די תורה שטייט 'דברים'. דער טעם איז ווייל די תורה איז דער קנין פון יעדען מענטש, סיי אז ער האט ספעציעלע מעלות, און אפילו ווען ער האט נישט קיין ספעציעלע מעלות, קען ער אויך קונה זיין די תורה. ווייל אויב נישט, קען דאך דער מענטש זאגען אז ער וועט נישט לערנען תורה, ווייל מען האט איהם נישט געגעבען די מעלות, און דער אמת איז אז (ע"ג) אין הקב"ה בא בטרונא עם בריותיו. פארדעם זאגט דער תנא מ"ח 'דברים', און די 'דברים' זענען שוין ביי יעדען מענטש.^א

לזכות לתורה צריך לכל הקנינים

מען דארף וויסען אז דער קנין פון די תורה איז אנדערש פון אנדערע קנינים. ביי אנדערע קנינים איז גענוג איין קנין - אדער משיכה אדער הנבחה, מען דארף נישט מאכען צוויי קנינים, ווייל יעדער קנין איז א גאנצער קנין. אבער דער קנין פון די תורה איז נישט אזוי, כדי קונה זיין די תורה דארף מען אלע מ"ח קנינים.

כשקבל על עצמו ללמד כל התורה כבר קנה

אבער ביי דעם קנין איז דא א מעלה מיט א חסרון. די מעלה איז אויב ער וויל לערנען די גאנצע תורה, נאר ער האט נאך נישט אנגעניאגט, איז שוין יעצט ווען ער שטרעבט צו לערנען

^א עס איז פֿדאי אַנצומערקען די מעשה וואס שטייט אין תנא דבי אליהו (זוטא פי"ד): זאגט אליהו, אמאל האב איך געטראפֿען א מענטש וואס האט נישט געקענט לערנען, נישט חומש, נישט משניות און נישט גמרא. ער האט געמאכט ליצנות און געשפאט. האב איך אים געזאגט: מיין זון וואס וועסטו ענטפערען צו דיין טאטע אין הימל ביים יום הדין. האט ער געזאגט: איך וועל אים ענטפערען אז ער האט מיר נישט געגעבען קיין פארשטאנד איך זאל פארשטייען דאס לערנען. האב איך אים געפֿרעגט: מיין זון וואס ארבעטסטו דו. האט ער געענטפֿערט: איך בין א פֿישכאפֿער. האב איך אים געזאגט: מיין זון כדי צו כאפֿען פֿיש מוזטו דו דאך מאכען א נעץ, און מען דארף אריינזאגן דאס נעץ אין וואסער. ווער האט דיר דאס אויסגעלערנט? האט ער געענטפֿערט: פֿאר דעם האט מען מיר געגעבען פארשטאנד פון הימל. האב איך אים געזאגט: צו כאפֿען פֿיש האט מען דיר געגעבען פארשטאנד, און צו תורה וואס אויף איר שטייט (דברים ליד) "כי קרוב אליה הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו", פארדעם האט מען דיר נישט געגעבען קיין פארשטאנד?

די גאנצע תורה, איז כאילו ער האט קונה געווען די גאנצע תורה, אזוי ווי מיר טרעפן ביי קנינים (ב"ק יב.), שמואל האט געזאגט אויב איינער פארקויפט צען פעלדער און צען לענדער, אויב ער האט קונה געווען איין פעלד, האט ער קונה געווען די אנדערע פעלדער אויך, ווייל ס'זאגט דאָרעא חד, עס איז אלס איין ערד. און ביי די תורה וואס איז גענוץ סופה בתחלתה, די גאנצע תורה האט א שכיחות, איז אדאי, אפילו ער האט געלערנט א חלק איז כאילו ער האט קונה געווען די גאנצע, אפער בתנאי אז ער וויל לערנען די גאנצע תורה.

יארצייטען פון צדיקים

ט' סיון תרל"ג

הרה"ק רבי יצחק אייזיק אייכנשטיין מזידיטשוב זי"ע

רבי יצחק אייזיק פון זידיטשוב איז געבוירען אין יאר תקס"ה צו זיין טאטע הרה"ק רבי יששכר בעריש זי"ע, א ברודער פון א תלמיד און א ממלא מקום פון הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע, די קינדער פון הרה"ק רבי יצחק אייזיק מסאפארין זי"ע, אן אייניקל פון תוספות יום טוב. זיין מאמע איז געווען מרת עטיא ע"ה די טאכטער פון דעם הצדיק ר' אליהו לאנגענויער זצ"ל פון רודניק, א חסיד פון הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע.

אין די יונגע יאָהרן איז רבי אייזיק'ל זידיטשובער ארום געגאנגען אין גלות, און האט זיך אויסבאהאלטן פון מענטשן, און ווען ער פלעגט קומען צו צדיקים האט ער זיך אויסבאהאלטן, זיי זאלען נישט וויסען פון איהם. אין די שפעטערע יאָהרען פלעגט ער דערציילן פון זיינע גלות יאָהרן. איינמאל שבת ווען ער איז שוין געווען רבי האט ער געהייסען ביים טיש צורופען אן אחי פרחי, וואס איז געשטאנען אונטערן אוינען, צו איהם. די חסידים האבען געמיינט זיכער איז דער יוד איינער פון די ל"ו צדיקים. ווען ער איז צוגעקומען צום טיש, האט איהם רבי אייזיק'ל מכבד געווען מיט א גלאז וויין, און האט אנגעהויבן דערציילן:

"מיט יאָהרן צוריק, ווען מיר זענען געגאנגען אין גלות, איז אונז אויסגעקומען צו זיין אין א דארף, געווען איז דאן ווינטער, עס איז געווען זייער קאלטע. מיר זענען צוגעפארען צו דעם איינציגען האטעל אין דעם דארף, אפער דער בעל הבית וואס האט פארשטאנען אז מיר האבען נישט קיין געלט, האט ער אונז בשום אופן נישט געוואלט אריין לאזן. די קעלט איז געווען אויסטערליש, מען האט פון דארף נישט געקענט ארויס פארן, און אין קיין צווייטן אָרט איז נישט געווען אריין צו גיין. נאך אסאך איינבעטן, האט דער בעל הבית אַוועק געשטעלט אונזער וואגן נעבן זיין טיר פון הויז, דארט האט געבלאזן א ווינט און א קעלט, פון ביידע זייטען. מיר האבען אַוועק געשטעלט דעם וואגן, און אנגעצונדן א לאמטערנע,

און בײַ די ליכט זיך געשטעלט לערנען, כאטש די קעלט איז געווען גרויס און נאטורליך וואלט מען נישט געקענט ביישטיין, אבער הקב"ה האט אונז פון הימל אראפ געשיקט א ווארימקייט, און מיר קענען זאגן, אסאך יאהרן האבן מיר אזא ליל שימורים נישט געהאט, עס ליגט נאך ביז היינט דעם טעם פון דעם לערנען יענע נאכט. און דאס האבן מיר צו דאנקען דעם גאסט, דער בעל אכסניה, וואס ער האט אונז גורם געווען צו אזא פֿענוג.

דער ארימער ארchi פרחי האט ביז יעצט נישט געוואוסט, אז ער איז געשטראפט געווארען פון הימל באלד נאך די נאכט צוליב דעם וואס ער האט נישט מכבד דעם צדיק וואס ער שטייט יעצט פאר איהם, און ער האט איהם דאן נישט אריין גענומען אין הויז. פון דאן איז ער געבאדן געווארן א יורד, און האט געמוזט ארום גיין בעטען נדבות, און דער צייט וואס רבי אייזיק'ל האט גאר געשפירט דאנקבאר פאר דעם 'חסד', וואס ער האט מיט איהם געטאהן.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ישיבה בית שער

כולל משנה הלכות

בנשיאות ב"ק אדמו"ר שליט"א

רח' יצחק שואלל 4

ירושלים ת"ו

לידידינו הר"ר שמעון יואל טויבער שליט"א

והר"ר אברהם יצחק בריסק שליט"א

לרגל נישואי הבה"ח יצחק טויבער עב"ג בשעתו"מ

מזל טוב וגדיא יא

לידידינו הרה"ג ר' הערשל שפיץ שליט"א
אב"ד ביסטריץ
לרגל נישואי בנו עב"ג בשעטו"מ

לידידינו הרה"ג ר' אהרן אליעזר ליפא הלוי זילבערמאנן שליט"א
והר"ר ברוך הלוי זילבערמאנן שליט"א
לרגל נישואי נכדתו-בתו עב"ג בשעטו"מ

לידידינו הרה"ג ר' משולם פייש פרנקל שליט"א
והר"ר אברהם ראזענשיין שליט"א
לרגל נישואי נכדו-בנו עב"ג בשעטו"מ

לידידינו הרה"ג ר' יעקב הורוויץ שליט"א
אב"ד בית מאיר
והרה"ג ר' שלום אהרן דוד הורוויץ שליט"א
לרגל נישואי נכדתו-בתו עב"ג בשעטו"מ

לידידינו הר"ר שמעון ריכארד שליט"א
והר"ר יששכר יהודה ריכארד שליט"א
לרגל נישואי נכדתו-בתו עב"ג בשעטו"מ

לידידנו הר"ר משה יהושע צוויבעל שליט"א
לרגל נישואי נכדו עב"ג בשעטו"מ

לידידינו הר"ר יקותיאל שווארץ שליט"א
לרגל נישואי בנו חבה"ח יהודה ארי' עב"ג בשעטו"מ

KHAL UNGVAR
HEICHAL ZICHRON KEDOSHIM
5306 16TH AVENUE
BROOKLYN, NEW YORK 11204

קהל אונגוואר
היכל זכרון קדושים

נתייסד ע"י כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוק"ל
בנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א

זמני המועד ותפלה

מנחה ערב יו"ט 8:35

תיקון ליל שבועות ולימוד תורה בביהמ"ד כל הלילה

שירות ותשבחות 4:00

עלות השחר 4:21

שחרית ב' ימים 9:15

קידושא רבה לאחר התפלה

מנחה - יום א' ער"ש 8:25

עריכת השלחן - ליל ב' ליל ש"ק 11:45

דרשה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א - יום ב' 6:45

מנחה ונעילת החג (של"ס) 8:10

שישזו ושמחו בשמחת תורה
כי היא לנו עוז ואזרה

KHAL UNGVAR
HEICHAL ZICHRON KEDOSHIM
5306 16TH AVENUE
BROOKLYN, NEW YORK 11204

קהל אונגוואר
היכל זכרון קדושים
נתייסד ע"י כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוק"ל
בנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א

הננו להודיע בזה לאוהבי התורה ולומדיה
שכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ישא אי"ה

דרשה

ביום ב' דשבועות

מענינא דיומא

בבית מדרשנו

היכל זכרון קדושים (קומה ב')

בשעה 6:45 אחה"צ

מראי מקומות: שבת פ"ח כפה עליהם הר כגיגית. קושית התוס' הרי אמרו נעשה ונשמע, ותי' שיחזרו בהם מהאש הגדולה. האם שייך לחזור אחר שקבלו. מחלוקת הח"מ (אהע"ז סי' נ' סקכ"ב) ומהרי"ט (חו"מ סי' ק"ח) קנס וקנין אם יכול לשלם הקנס ולפטור להתחייבות.